

PROTESTÁNS KÖZLÖNY.

Az erdélyi egyházkerület hivatalos közlönye.

XIX. ÉVFOLYAM.

KOLOZSVÁRT, 1889. DECEMBER 5.

49. SZÁM.

Megjelenik minden csütörtökön egy iven. — Előfizetési ára egy évre 6 frt., félévre 3 frt., negyedévre 1 frt 50 kr. — Szerkesztő ségi iroda, hová a kéziratok és előfizetések bérmentve küldendők: külmagyarutca 9 sz.

Visszapillantás.

(Vége.)

Ezen szomorú és leverő helyzetre, bár távolról, igen jellemző világosságot vet a theol. akadémia Kolozsvárra leendő átköltöztetésével kapcsolatban felmerült és elfogadott expediens, hogy az államsegély érdekében felkérendők a befolyásos országgyűlési képviselők, kik tekintélyükkel állami subvenciót eszközöljenek ki a Kolozsvárt felállítandó theologiai akadémia számára. Én Istenem! Nem elég, hogy szegények vagyunk, e mellett még azzal is tisztába kell lennünk, hogy az államkormány, mint tisztán magyar nemzeti egyházat, csak magas állású egyének protekciója mellett veszen pártfogásába; hogy e protekció nélkül ennek a kálvinista valáserkölesi testületnek nincs annyi érdeme, értéke, mint egy vasúti, gőzhajózási, vagy más társulatoknak; ezeket protekció nélkül is segíti, értök kamat-garanciákat vállal, mert úgy hozza magával a dolog természete, míg a vallás-erkölesi testület mind ezekből, magas állású férfiak befolyása nélkül ki van zárva!

Jól tudom én azt, hogy az élőfát a gyökök, törzs, korona, levelek együttesen teszik; ezek megint önálló sejtek összességében s összhangzatos működésükben nyilvánul a fa erőteljes élete; de azt is tudom, hogy ezek közül egyik sem protekció útján nyeri az egésztől, úgy mint részeitől a működés szabadalmát, kellékeit, hanem élnek egymásért és egymás által, elhalnak együttesen; azt is tudom, hogy az emberi test sok működő részekből áll, de soha sem vettem észre, hogy a szem, kéz, láb a szívhez, avagy az agyhoz folyamodott volna, hogy juttason nekik is a táplált vérből, ne gátolják, sőt elősegítsék működésüket, ilyet senki sem tapasztalt; ilyek csak az emberi társadalomban, állami életben fordulnak elő. Pedig, ezek sem egyebek, mint sok

önálló atomokból, mind megannyi organumokból összealkotott, komplikált orgánusok, melyeknek fejlődési processzusa analog az élőfa fejlődési processzusával. Itt, mint ott az egész élet képessége függ az egyes organumoktól, és az egész életereje áthat az alkatrészekre. Szeretem hinni, hogy az államéletben legerőteljesebb tényező az egyház s ezek közt bizonyosan nem utolsó helyet foglal el az ev. ref. egyház: miért hát a protekcionális viszony közte és az egész között? Miért? Miért?

De ez a pártfogókat kereső kényszer, bár tacite, azt is kimondja, hogy az egyház nagyobb erő kifejtésre s fokozottabb munkásságra nem képes, ki van merülve, természetesen azért, mint fennebb is mondtam, mert maguk az egyházat alkotó hívek vannak kimerülve. Így lassan, észrevétlenül, a reánk nehezülő kényszer hatása alatt, eljutottunk az állami subvenció árnyékába, és töprengve kérdezzük: vajjon, egyházi életünk egén lehanyatló, avagy felkelő nap okozója-e a megnyult árnyéknak? Vajjon, a kalácsossal kicserélt barna kenyérnek elvesztése, nem önt-e fájdalomkönyveket a szemekbe, bánatot a szívbe? Vajjon, a terhek egy részének átvállalása az állam részéről, nem vonja-e maga után az egyetemes egyház speciális jellegének teljes átalakulását? A nehéz munkában kifáradt, s lehulló verejték-cseppekben fürdő munkás rheumától, hüléstől s más betegségtől tart, ha árnyékba jut; vajjon, nem ez lebeg-e szemünk előtt, midőn állami subvencióról van szó?

Annyi kétségtelen, az egyházkerületi gyűlés tárgyalásai nem hagytak a felől kétségben, saját tapasztalataink bizonyosokká tettek, hogy az erdélyi ev. ref. egyházkerület ki van merülve egyes tagjaiban, egyes egyházközsegekben; saját erején, a munkakörébe fogott roppant feladatot meg nem oldhatja, nagyobb erő kifejtésre, fokozottabb munkásságra nem képes. És ezt a szo-

moru tényt nem döntenek meg azon kegyes alapítványok, nagy lelkű adományok, egyesek áldozatkészsége, melyeknek bejelentése egy csepp enyhítő balsamot öntött az aggódo szivekbe. Mik ezen szórványosan tett életnedvek az elaléltság, tehetetlenség, kimerültség közepette? Sovárogo várják a papok helyzetük javítását, hogy a sok oldalú követeléseknek megfelellessenek, kötelességeiket teljesithessék s ne legyenek a nyomor-nak, nélkülözésnek martalékai követelésekkel lépnek fel az iskolák, tanítók, tanárok; maguk az egyházközségek is nyomasztó helyzetükből szeretnének kiemelkedni; az emeltyü per, végrehaj-tás; eredmény: avertálás, vagy a mi ennél rosszabb, közöny, ellentörekvés, civódás, veszekedés. Bizonyos jelei ezek a kimerülésnek. Hasztalan dolog, titkolni, avagy szépíteni azt, mit mindenki tud, mindenki fájdalmasan érez s legfájdalmasabban éppen a hitéletben, lelkesedésben legjelesebb egyháztagok. Legkevesebb vigasztalás sincs azon kétségbe vonhatatlan igazságban, hogy az egyház erejét nem önmaga merítette ki, hanem a rajta kívül alakult viszonyok, követelések, korszellem s más hatalmasságok; ezek vonták el tőle a megélhetés, fejlődés anyagi feltételeit. Az autonomiához való szigorú ragaszkodás, fájdalom, ott vagyunk, csak szármalmas vergődés, a szárnyaszegett madár siralmas nyögése. Más idők, más emberek! Az erd. ev. ref. egyházkerület válaszüton áll vagy szűkebb határok közé kell szorítani működése körét, vagy állami szubvenciót kell elfogadnia. És ha a magyar nemzeti államban az ev. ref. egyházkerület oly funkció teljesítésére van hivatva, melyet munkakörébe vont, ha arról a magyar nemzeti szellem és geniusz hátránya nélkül nem abdikálhat: akkor, az állam a szubvenciót nem hogy meg nem tagadhatja, de még oly feltételekhez, megszorításokhoz sem kötheti annak megadását, melyek speciális karakterének, szervezetének, jellemének, szellemének átváltozását, avagy módosulását eredményeznék, követelnék. A magyar állam nem nyerne, sőt bizonyosan veszítené, ha a kálvinista papok fizetésének 800 frtra emelése által államhivatalnokokká akarná őket átváltoztatni, vagy ha ez alapon az egyház belügyeinek intézését, kormányzását saját hatalmi körébe akarná koncentrálni. Magyar nemzeti egyház voltunk, vagyunk s ha isten megsegít, leszünk nyelvben, szellemben, jellemben, tö-

rekvéseinkben; velünk szemben féltékeny, morosus, skrupulosus csak magyar nemzet-ellenes államhatalom lehet megszorításokat, feltételeket, melyek speciális irányunkat megváltoztatnák csak ilyen tehet, a mostani semmi szü és ürügy alatt nem. A mostani magyar nemzeti államhatalom minden letéteményesének, protekció nélkül, elengedhetetlen kötelessége, legszentebb feladata, hogy az erejében kimerült erdélyi ev. ref. egyházkerületet erőgyűjtésre, akcióra tegye képessé az által, hogy a papok, tanítók, tanárok, iskolák anyagi helyzetének javítását, ha bár ideiglenesen is, vegye magára ez által adjon időt és alkalmatosságot az erőgyűjtésre s akció-képességre. Ne adja isten, de jöhet idő, mint volt a multban is, mikor egy erős és akció-képes kálvinista egyház-szervezet oltalma alatt győzedelmeskedhetik az alkotmány, magyar szellem, nyelv és geniusz jó és hasznos előrelátás, ez eshetőségre megtenni az előkészületeket. Tizenkettőt ütött az óra. Válponton állunk, az abdikáció és szubvenció között kell választani ezt beszéli a visszapillantás.

Horvák István,
bükösi pap.

A protestáns papság anyagi helyzetének javítása és az egyházi autonomia.

(Folytatás.)

Nincs semmi a protestáns egyház-fogalom alapelveiben, mely a földadás elvét kizárná. Még távolabbi forrásból sem lehetne ez ellen meríteni; Pál apostolt sem lehetne ellene idézni, mert tiltakozása, hogy új hívei peres ügyeiket a világi törvényszékek elé vigyék, a pogányokra és a pogány államra vonatkozik de mi keresztény államban élünk. A római katolicizmus helyzete és leltogása egészen más, mesterkelt szervezete semmiképp nem illeszthető bele az államéba ezzel való összeolvadását rejtett célja sem engedné míg a reformátorok az egyház kormányzását megoszták az államokkal, kitünőleg Schweitzban. Magatartásuk az államkormány iránt mintegy újmutatás való minden következő kor protestáns hívei számára, hogy milyen külszervezetet adjanak egyházuknak és milyen viszonyba hozzák azt az állammal. Az általuk kitűzött irányban és vetett alapon épültek fel az angol, német-alföldi, németországi protestáns egyházak, zem is említve schweitzit, melynek Zwingli és Kálvin adták meg az alakot, közvetlen működésük öntvén abba az életet is.

Mi is jobban megtisztelnők reformátoraink emlékét, ha a három századon keresztül jónak bizonyult s ezutánra is üdvösnek ígérkező egyházkormányzati elvei-

ket is átvonnók, az állammal leendő belső egyesülés, lörekvés mellett, a magyar nemzeti sajtóságokhoz és szellemhez mért testet adnánk azoknak.

Példák bizonyítják, hogy az egyházi önkormányzat beleolvadhat az államba, a nélkül, hogy az egyház létezni és hatni megszűnnék a miatt. Az egyesülés lehetőségé ma is fennáll, sőt hazánkban erre a szükség is evidens.

E szükség kétoldalú: egy államot, mint az egyházat illeti. Emennek anyagi, amannak erkölcsi erősödésre van szüksége. Az érintett viszony beálltával, ezeket fokozott mértékben feltalálják egymásban minél fogva, mindkettő könnyebben és jobban betöltheti hivatását.

Lássuk az egyházra vonatkozólag.

Itt, emlékünkhöz ötlök halhatatlan költőnk nyilatkozata koldusbot és függetlenség, ez legyen jelszavad! Költői mondásnak szép, elvnek még szebb, de alkalmazásában a puszták kietlenébe vezet; s a társadalmi élet tekintetéből önmagának ellentmondó.

A szegénység egyértelmű a legnagyobb függéssel; míg az anyagi jóllét fölemel, sok nyügtől megszabadít, függetlenné tehet. A szegénység lekötöti az embert; egy darab kenyérért, a megélhetésért, a mások szolgájává alacsonyítja. Mindig a szegények tolták, huzták a gazdagok, hatalmasok diadal-szekerét. Mondjuk-e, hogy a protestáns papok is csak emberek. És, ha csak külsőleg tenne szolgává a szegénység, az apostol szavaival vigasztalhatnók magunkat „szolgai állapotban hivatál, ne bánd, te az urnak szabadosa vagy“ de midőn kénytelenek vagyunk látni, tapasztalni, érezni, hogy a külső szegénység mennyire megfosztja az embert erkölcsi szabadságától is; hogy a külső szegénység miatt, mennyien lesznek szegények lelkiileg is!

S ha a „só“ is megizetlenedett csak sajnálkozhatunk felette, hogy élni, muszáj! S ha a papság, akkor az egyház is. Nemde, önkormányzati jogából, apró-cseprő segélyekért sokat föl kelle adnia az államnak? Tényleg az engedmények, vagyis a feladás terén állunk, hol hamar a végre jutunk, oda, hol már nem lesz többé mit áruba bocsátanunk. És marad az egyház szegénynek továbbra is, mert pusztán ezt magára nem veszi meg senki tőlünk egy fityingért sem. Bekövetkezik az az állapot, hogy nem lesz: „se pénz, se posztó.“

A szegénység más oldalról is lenyűgöz. A szellemi mivelődéshez, haladáshoz és emelkedéshez eszközök szükségesek. Ez eszközök anyagiak. A szegény papság nélkülözvén a haladás eszközeit, hátra marad s beteljesedik az irás szava: vak vezet a világtalant, hogy mindkettő verembe essék. Mert, ha a papság így, nem különben az egyház. Ha szervezetében a nemzeti szellem szükségéhez tanában a kor, a haladó kor szellemi kívánalmához nem képes idomulni, a halál-barangot hamar megkongalják fölötté. Am, a protestáns egyház a hitbeli igazulás üdvözülésen kívül, a felvilágosodás, a szakadatlan szellemi haladás szükségének elveire van építve: létjoga ezekhez van kötve.

A gazdagságra, mit gonoszul is lehet használni a fönnebbiekben nem ódát énekeltünk magasztalásul, csak tárgyunkra tartozó előnyeit kívántuk feltüntetni az ellentét által. Csak azt akartuk kihozni, hogy a külső és erkölcsi szabadság, valamint a szellemi haladás érdeke külön-külön és együttesen is megkívánják, követelik a hazai protestáns papság anyagi helyzetének javítását. Mint-hogy pedig maga az egyház, a vallás-erkölcsi érdekek nagy sérelme nélkül, saját erején, a szükséghez mért arányban, nem eszközölheti, kell, hogy oda forduljon segítségért, a hol azt teljes mértékben feltalálhatja, az államhoz; kell, hogy annak erősebb vállaira rakja a teheret, az egyház által adandó s általunk is már többször érintett hasonérték fejében.

De nem csak nekünk az államra, az államnak is szüksége van a protestáns egyházra, az ezzel való egyesülésből nagy erkölcsi erőt merithetvén a magyar állam fejlesztéséhez, minél fogva örömet alkura lép az egyházzal kapni fog rajta, hogy magának megszerezze. Hogyan? Hát nem voltunk-e mindig és nem vagyunk-e most is, egyházunkban, egészen a nemzeté, az államé? Bizony nem, csak félig. Azok az érdek-találkozások, melyek az egyházat a nemzethez, a nemzeti államhoz olykor nagyon közel hozták, sőt időnkint szorososan fűzték egymáshoz, csak az esetleg eredményei voltak. A nemzeti államnak saját legjobbnak, leghivebbnek ismert gyermeke, a reformált egyház autonómiaja miatt, közvetlenül is, de kivált közvetve, sok kárt okozott. A magyar nemzet és állam iránt ellenséges érzelmet tápláló egyházak s az államától elütő más érdek-központot ismerő rom kath. egyház is, minden nemzeti, vagyis állam-erősítést célzó új törvények hozatalánál, a reformált egyház magatartására néztek, attól szabandó meg álláspontjukat. A különböző egyházak ellenséges állása, a magyar állam iránt, ide vezethető vissza, mint okra.

Valóban, nagy ellentmondás, hogy a magyar protestáns egyház, mely tagjaiban egy szálíg magyar, legyen a nemzet boldogulásának, a magyar állam erősödésének legnagyobb akadálya! De ez így van és a jelen viszonyok szerint, nem is lehet másképpen. A reformált egyház tagjainak s a magyar nemzetnek és államnak ügye, érdeke egy és ugyanaz, összeütkezésbe nem jöhet. Nem így az állam és autonóm egyház. Ezek természetes ellenségei egymásnak; egyiknek erősödése, a másiknak gyöngülése és viszont. Az egyháztagok nem tehetnek akkora jót az állammal, hogy az egyház annak értékét a null fokra le ne szállítsa.

Minden esetre, kegyetlen játéka a sorsnak és még sem olyan, hogy emberileg változtatni ne lehetne rajta. De miképpen az a kérdések kérdése, hogy mindkét irányban fűdős legyen? Egyházi szempontból, azzal a felelettel, mit az élet ad, nem lehetünk megnyugodva. Mert a felelet abból áll, hogy sokan meghidegedtek a naponta tért veszíteni kezdő, jogaiban csonkuló, szervezetében bomladozó s önterhe alatt roskadni induló egyház iránt, s ezt oda hagyva, csatlakoznak a minden

akadályok dacára is erősödő, emelkedő magyar államhoz, hol minden egyház nélkül, egyedül vélik údvöket feltalálhatni. A nemzet és állam csak az egyház rovására toborzhatják valódi hiveiket. Az állam sem lehet megelégedve a felelettel, mit azoktól kap, a kik ugyan utolsó porcikájukig magyarok, a magyar nemzeti és állam-ügyekért lelkesednek; mindent készek volnának tenni a cselekvés pillanatáig, de akkor ott van az egyházi autonomia. Az autonomikus egyház az államérdek rovására dolgozik.

(Vége következik.)

Balogh Sándor,
ev. ref. pap.

Igazgató-Tanácsunk üléséből.

Kolozsvár, dec. 1—2.

A két napon át folyt ülés első napján elnökölt főt. Szász Domokos, másodikán dr. Kolozsvári Sándor, elnökhelyettes s váltakozva jelen voltak Szász Gerő, Sárkány Ferenc, Székely János, Parádi Kálmán, Domokos Antal, Deák József, Sárkány Lajos, h.-számvevő, Bodor Antal, titkár és Szász Béla, előadó ig.-tanácsos.

Az időközben elnöki úton ellátott és bejelentett ügyek tudásul vétetnek; mire három örvendetes előterjesztés következik, az egyházkerületi papnevelő és paedagogium javára tett három alapítvány ügyében. Az első a br. Wesselényi Miklós, főgondnoké, 100 frttal, a második a szilágy-szolnoki egyházmegyéé ezer frttal és a harmadik t. ifj. Osulak Zsigmond, kóbori pap afiáé, száz frttal. A főgondnok ur alapítványát, az esperes útján, immár be is szolgáltatta; az egyházmegye tíz egymásra következő év alatt fizeti be a magáét, a buzgó ifju pap pedig fölhatalmazást küldött be Szász Gerő, közjegyző aa. útján, abban az értelemben, hogy a központhúl járó javadalmából ez év december 1-sején s a következő június 1-sején vonassék le az alapítványi összeg. Az Ig.-Tanács mindhárom alapítványért meleg köszönetet mond az egyházkerület nevében, annyival inkább, miután a nemes alapítványt tevők még be sem várták a közgyűlés álhal elhatározott fölhívást, mely az egyházkerületi közgyűlésnek a napokban megjelenő jegyzőkönyve szétküldése után lesz közzéteendő a nagy célra szolgáló közadakozás megindítása érdekében.

Az ákosi és s.-ujlaki műtörténelmi jelentőségű régi templomok restaurációjára, annak idején, a basilikasorsjáték jövedelméből nyerendő segélyért folyamodtunk a közoktatásügyi miniszterhez, a ki megígérte, hogy a templomok szakértő felvétele érdekében t. Müller István, műépítész kiküldi a kérdéses templomok megszemlélésére s az ő jelentése alapján fog, aztán, a kérelem fölött határozni. Az esperes, azonban, jelenti, hogy a megígért szemle maig sem történt meg, mihez képest, a miniszter urhoz kérés megy, ígérete beváltása iránt.

A szelecskei egyházközség parokhiális telke mellett egy szomszédos fekvőt vásárolván, az adás-vevési szerződés helybehagyatik.

Az esperesi látogatásról szóló jelentés rendén olyan

adatok merülven fel, melyek a sófalvi öreg pap tisztességes nyugalomba bocsátását óhajtandó képpen tüntették föl, a nyilatkozat-tételre fölszólított pap, az egyházmegyei tanács ajánlatával, azt a kérést terjesztette föl, hogy engedessék meg neki, hogy aggságának gyöngeségeit káplán-tartás útján pótolhassa s így állásában megmaradhasson. A püspök most, felkérésre, értesíté Ig.-Tanácsunkat, hogy a folyamodónak a káplán-tartást, saját hatáskörében, immár engedélyezte is és így az Ig.-Tanács, főt. püspök aa. véleményét magáévá téve, a nyugalomba bocsátást nem találta sürgősnek.

A külküllői egyházmegyének a maros-vásárhelyi kollégium iránti alapítványi tartozásából az erzsébetvárosi egyházközségre is esvén egy részlet, a körlelkészség folyamodik e tartozás elengedésének kieszközléseért. Az Ig.-Tanács, azonban, a kérést visszaútasítja, miután e tartozás ügye immár nem csak közgyűlési elintézés nyert, hanem a kollegium, még ezen is túlmenve. a tartozás egy részét utólag, saját jó szántából, el is engedte.

A kórodi l. e. elesett állapotáról a beszolgáló pap és az esperes, vett fölhívásra, a legszomorubb képet rajzolja. A 81 lélek csak is a kajántói pap önkéntes és minden jutalom nélkül maradó vállalkozása után s éppen csak a három sátoros ünnepen hallgathat magyar isteni tiszteletet s az utóbbi konfirmáció alkalmával a pap az egyik 17 éves ifjut olá hul volt kéntelen vállalásunk tanaira oktatni; a 40 frttal javadalmazott lévita tiszte teljesítésére minden tekintetben alkalmatlan, a szegényes egyházi épületek pedig összedüléssel fenyegetnek. Az Ig.-Tanács főt. püspök aat. kéri föl az orvoslás lehető módja iránti javaslatételre.

A harcói levita a közalaphól ötven frt. segélyben részesítettett, de időközben meghallván, az egyházközség és a néhainak atyja, temetési költségek címén, kívánta a segélyt fölvenni. Az Ig.-Tanács, nem érezvén magát illetékesnek a segély más célra fordításának engedélyezésére, e kérést, annak idején, visszaútasította; most, azonban, jelentést levén az egyetemes konventnek ez ügyről teendő, kérdést intéz az egyházmegyéhez, hogy minő célra óhajtaná, a konvent engedélyével, ez összeget fordítani?

A kajántói egyházközség a közművelődési egyesület és az egyházkerület segélyével új iskolát emelvén, az iskola berendezésére 30 frt. segélyt kér, miután a hivek közmunkával és rovatallal immár minden erejüket kimerítették. A kérés elintézés végett állítetik püspök afiához.

Udvarhelymegye közigazgatási bizottsága államsegélyért folyamodott a közoktatási kormányhoz a szt.-erzsébeti ref. iskola helyett föllállítandó, s a szükséghez képest, két tanítóval ellátandó községi iskola számára. A miniszter vélemény-adásra Ig.-Tanácsunkat szólítván föl, részünkről meleg ajánlattal nyilatkoztunk az ügy illetén megoldása mellett a miniszter válaszában szüntén helyeselte a tervet, de az államsegélyt megtagadta Igazg.-Tanácsunk, tehát, tekintetbe véve, hogy a népes

községben sem felekezeti, sem nemzetiségi veszély fön nem forog, a községi iskola felállítására mellett nyilatkozott, íttasítva az esperest, hogy kövessen el minden lehetőt a községi iskolának két tanítóval leendő berendezése érdekében, hogy az államsegély, ez idő szerint, megnyerhető nem lévén, az egyház és a politikai község egyesített erővel tegyenek eleget a népnevelés ottani követelményeinek.

(Végo következik.)

E—n.

Az egyházmegyéből.

I.

Kalozs-Kalotai egyházmegyéből.

Az őszi rendes közgyűlés nov. 13-ára lett összehívva B.-Hunyadra; papok, képviselők elég szép számmal jelentek meg. A gyűlést, esperes Deési Gyula aa. a mult gyűlés óta történt nevezetesebb mozzanatok felsorolása után, megnyitva, mindenekelőtt jelentését olvasta fel azon tapasztalatairól, észleleteiről, melyeket azon egyházközségekben szerzett, a melyek megvizsgálását a tavaszról későbbre kellett halasztania. Ilyen egyházközség volt 17 Az esperesi jelentés mindenkit arról győzött meg, hogy esperestünk figyelmét semmi sem kerülte ki, a mi az egyházak anyagi, szellemi és erkölcsi életére vonatkozik. Teljesen az újdonság hatásával érintett mindnyájunkat az az igyekezete esperes afának, hogy a papi ügykezelésbe is egységet és rendszert hozzon be. Figyelmet fordított minden egyházközségbe rendezett levéltár létesítésére, mivel az egy u.-almási egyházközségen kívül, egyik ez alkalommal vizsgált egyház sem dícselkedhetik.

Ezután, főjegyző olvasta fel az egyházmegyei tanács jelentését, melyet tudásul véve a gyűlés, ismét esperes afia vette igénybe a gyűlés figyelmét, jelentést tevén az országos közalapról. Hallottunk nagy számokat sok hátrálékról, de végre megörvendeztetett a hátrálékok tetemes apadása, s azzal a meggyőződéssel teltünk el, hogy decemberre egyházmegyénk teljesen tisztába fogja hozni minden domestikai tartozását.

Most került a sor a közalapról nyerendő segélyekért beadott kérvények elbírálására.

Egyházak és egyesek részéről beérkezett 17 kérvény, melyek közül 3 nem lett felajánlva, a többiek mind felajánlhattak a kért, esetleg, kisebb összegig, megállíttván köztük a sorrend, többé, vagy kevésbé nyomasztó anyagi helyzetükre való tekintettel. Helyesebbnek látta egyházmegyei közgyűlésünk, a szükségek szerinti sorrendet megállítva, nagyobb segélyre ajánlani a kérvényezőket, mint elosztani a segélyeket.

Még ellátást nyert egy néhány, az illetőkre nézve, bizonyára elég fontos, de közönséget alig érdeklő ügy, s a d. e. 9 órakor kezdődött gyűlés d. u. 2 órakor véget ért.

Rövid idő alatt sokat, jól végeztünk. y.

II.

A marosi egyházmegyéből.

Marosi ev. ref. egyházmegyének Papi-Értekezleti egyesületének bekecsalyi fiókköre, a f. év március 15-én, Ny.-Szeredában tartott értekezlet határozata szerint, október 31-én tartotta meg őszi Értekezletét Selyében. Az értekezlet a nap jelentőségét jelentő isteni tisztelettel vette kezdetét, melyen fiókköri elnök, tiszt. Szász Károly, ny. szeredai ref. pap aa. mondott a nap fontosságát kiemelő, egyszerű, de közvetlen érzelmmel buzgósággal felcsomagot, Lőrinci Lajos, esikfalvi ref. pap, aa. pedig Éf.

VI. 10—12. v. alapján alkalmi egyházi beszédet, tömör, értelmes beszédében a Krisztus egyszerű, tiszta evangyeliomi vallásához ragaszkodó hívek szívéhez szólva, hogy: „öltözzék fel az istennek minden fegyverét, hogy megállhassanak az ördög álnokságaival szemben,” melyek: „a test és vér tusakodásai,” az ezen idő sötétségének világ-urai; a vakbuzgóság, közönyösség, a gonoszság lelkei,” stb. A tárgy iránt való látható lelkesülése, szabatos előadása, a helyi mindkét felekezet és vidék nagy számmal begyűlt seregeit, őszinte meghatottsággal és örömmel elégitette meg, melyet fokozott a legközelebbi egyházak kántorai, és a közönség által erőteljesen énekelt alkalmi ének nagy és szent érzelmekre hangoló dallama.

Templomozás után, benn a templomba maradván, a szintén ott maradt hívek jelenlétében elnök aa. a hívek tájékozása végett, jelezvén az Értekezlet célját; hálát adva az idők és élet urának, hogy ily fontos helyeken munkálhatjuk az ő dicsőségét, megkezdődött a tulajdonképpeni értekezlet; s miután egy évi elnökségéről való lemondása után, újból megválasztatott egyhangulag elnöknek Szász Károly, eddigi jegyző lemondása esetében pedig jegyzőnek helybeli pap, Biró Géza aa. elnök aa. felhívására, Kövendi Kálmán, torboszlói pap aa. olvasta „Idealizmus és realizmus” című gyakorlati, s nevezetesen a papi életből ügyesen összeszedett tartalma értekezését. Értekező, gondal kidolgozott s figyelmet keltő felolvasásában ügyesen ismertette már a gyermek lelkében élő vallásos idealizmusnak, a minden napi életben minden lépten-nyomon előforduló, s magában a tapintatlan és kényszerítő tanításban rejli ellenségeit; felmutatta a vallásos idealizmusért lelkesülő papi buzgóságnak a gyakorlati életben fel-felmerülő fojtó ellenségeit (milyenek: a tanítói állomás üressége alatt a tanítás teljes mértékű kötelezettsége; végrehajtás színű kötelezései, melyek gyakran éles ellentétbe hozzák egyházának csekély miveltségű tagjaival, a mit aztán sok esetben a kepefizetésben éreztetnek az ártatlan pappal), melyekkel szemben csak a szeretet és benső vallásossággal megáldott boldog családi életben lehet menedék.

Sajnálattal bár, de a kényszerűség által indítva, az Értekezlet tárgyává kellett tennünk azon kérdést, hogy fiókkörünkben a papok részéről tapasztalt elszomorító részvétlenséggel szemben minő eszközökhöz nyuljunk? Nem szívesen említem, hogy a büntetés kényszer-eszközének alkalmazása is említésbe jött; elég hogy erről csak szólni is kellett azokkal szemben, a kik semmi erkölcsi kötelezettséget nem ismernek, részt venni értekezleteinkben.

A jövő értekezleti gyűlésnek jövő évi május két első hetének valamelyik alkalmas napján leendő megtartása Magyarorszára állapított meg. Ezek után Értekezletünk helybeli pap aa. szíves, vendégszerető asztalánál gyűlt össze, hol munkásságunk körében gyakrabban előforduló, gyakorlati tapintatosságot igénylő eseményeket, teendőket eszmecsere tárgyává téve, a szíves vendégszeretet őszinte, kedves felköszöntőkkel fűszerezve, a lelkiismeret megnyugtató tudatával és egy szép nap gazdag emlékével, azon óhajttással vettünk búcsút egymástól, hogy vajha az elvett mag így és ennyit teremne minden helyen, mint a mennyit termelt itt ezen a napon.

B—a.

Berlinből.

Mindnyájunk előtt ismeretes dolog a német nemzetnek tanulékonyasága, hajlama a művészetekhez, mesterséghez. Mivelődni és tanulni vágyó nemzet és azonfelül vallásos igen nagy mértékben. Valóban, ha az ember csak Berlinnek vallásos célokra alakult egyleteit felszámítja, ezeknek száma a százat meghaladja. S ha az egyes gazdagabb egyletek saját költség-

gén épített helyiségeit vizsgálat alá vesszük, csak akkor látjuk, hogy mire képes istennek lelke. Tisztán vallásos célokra alapított ifjusági egylete (Jüngling Verein), csak a melyekről eddig tudomást vehettem, van a város különböző vidékei szerint elhelyezve hat. Ezeknek mindenike protestáns jellegű. Mindenikének ugyanaz a jelszó van zászlójára írva: terjeszteni isten országát, hirdetni az evangéliumot alkalmas és alkalmatlan időben, elvonni az ifjakat a világiás és igen sokszor kevésbé tisztességes időtöltésektől s a kikben az urnak temploma roskadozó félben van, javítgatni és újra építeni azt, utat és módot nyújtani minden ifjunak, hogy magát a vallásos téren minél inkább kimivelhesse. Szóval, a vallásos erkölcsiséget az ifjui szivekben meggyökereztetni, célja ezen egyleteknek. El is követ célja elérésére mindent minden egyes egylet. Szintugy követelik, hogy minden egyes ifju valamely ilyen vallásos egyletnek tagja legyen. Kedvezményeket nyújtanak a beléphetésre. A tagsági díjak olcsóra szabvák s tetszés szerinti részletekben fizetendők. Nincs oly ifjusági egylet, melynek egy havi tagsági díja 50 pfennignél magasabb volna. És dacára a sokoldalu kedvezményeknek, az egyletek helyiségei fényesen vannak berendezve. Olvasóteremmel, gazdag könyvtárral, torna-teremmel, több ülés-teremmel és kisebb társalkodó-teremmel, zene-teremmel, stb. rendelkezik minden egylet; azon felül, házilag vezetett étkező helyiségei, melyekben aránylag olcsóbban és jobban lehet étkezni, mint bárhol Berlinben. A szerint, a mint különböző állásu és foglalkozásu ifjak csoportosulnak: különböző osztályai vannak az egyes egyleteknek. Azért, a különböző osztályok tagjai a legbarátságosabb egyetértésben vannak egymással. Rendesen a legnagyobb számot teszik minden egyletben a Studens-osztályok tagjai, kik a legnagyobb részben

theologusok és tanárjelöltek, néha-néha található egy-egy jogászt is; ámbár azok szivesebben alkotnak kneipoló és éppen nem vallásosirányu Burschen-Schaftokat, melyekben nagy szerepet játszik a vívás; de nem tesznek nagy kárt egymás-ban kardjaikkal.

Az ifjusági vallásos egyletekben minden egyes este ülések tartatnak, még pedig a szerint, a mint egyik, vagy másik este egyik, vagy másik osztálynak van átengedve, ülésezés végett. Az üléseken és a hetenkint egyszer tartatni szokott thea-estélyeken legtöbbször vallásos-erkölcsi irányu felolvasásokat tartanak, még pedig legtöbbször a theologiai fakultás profeszszorai, vagy valamelyik pap, vagy éppen püspök. Nem ritkák, azonban, a társadalmi kérdések fejtegetései sem a meetingeken. A tudományos kérdések inkább a Studens-osztály ülésein kerülnek szőnyegre, rendesen valamely egyetemi profeszszor által fejtegetve.

A Wilhelm-Strasseban levő ifjusági egylet új épületét, mely közel egy millió márkába került, november 20-dikán szentelték fel. A felszentelésen jelen volt a császárné kíséretével, melyet az öreg Moltke, Waldersee és több más notabilitások képeztek. Az ünnepélyen az alkalmi imát és beszédet Brückner generális szuperintendens tartotta.

Az említett ifjusági egyletek tisztán protestáns jellegűek, de tagokul katolikusok is felvétetnek, a mire azonban ritkán van alkalom.

Az idegen nemzetiségű ifjaknak alkalom van engedve, saját nyelvükön rendezni istentiszteleteket és bibliai gyakorlatokat, hetenkint egyszer, az egylet e célra szánt termeiben.

(Vége következik)

Bartha Lajos,
papjelölt

T A R C A.

Mikor a püspök ur nálunk volt.

Édes reminiscenciák, szomorú emlékek tarka színváltozata szaladgál előttem. Itt nyüzsgönek, itt zsongnak és én jól látom őket. Látom; kinyujtom utánuk a kezemet: haj, megfoghatok-e egyet?! Meg. A legszebbet, milyenre valaha emlékszem, a legédesebbet, milyen valaha velem történt.

Meg. El is mondom. Mindent úgy mondom el, a hogy történt. Milyen jó! Boldog gyermekkor szomorú emlékei, be megédesedtetek azóta!

Mintha látnám most is, mikor egy délben hazajöttem az iskolából, nálunk mindent felfordulva találtam. Szekerek állottak az ajtóban, anyám rakosgatott rájok butort, ágyneműt, edényeket, ruháit. Nem maradt a házban csak két ágy, két szék, egy asztal. Apám egy ablakmélyedésben ült, rendkívül komoran; nem szólott egyet sem, csak nézte hidegen, mint költözködik anyám. Nézte, értette. Én nem. Mi történhetett itt? Elképedve bámultam, de nem mertem kérdeni. Kifordultam a konyhára, hol csak a szolgáló főzött valamit; ő intett, hogy üljek le s hallgassak.

Engedelmeskedtem.

Mikor anyám készen volt, eljött hozzám, megcsókolt, azt mondta: legyek jó. Azzal elfordult, de én láttam, hogy megeredt a könnye. Én is elfakadtam sirva, de ő hirtelen felült s elment.

Elment. Ott hagyott apámmal. Visszamentem megint, de azt hittem, a szívem hasad meg. Apám nézett rám szánandóan, valami kereső volt a nézésében, valami, mitől még jobban elszorult a szívem, de ez csak egy pillanatig. Aztán, me-

gint komorrá változott, ismét rám nézett szigorúan s én abból megint megértettem, hogy sirnom nem szabad. Hallgattam de hogy mikép éltem túl e percet, maig sem tudom. Zsuzsi bejött, felterített, csak kettőnknek. Istenem! De nekem egyetlen falat sem akart lemenni. Égetett, mint a mérge. Ebéd után apám kiment, én ki a konyhába. Itt tudtam meg aztán valamit.

Miért vesztetek össze? Mi okozta ezt a szakadást? Nem mondták nekem, a Zsuzsi sem sokat tudott, valami eccleziás ügyet említett még a papválasztás idjéből, hogy a mennyire elmérgezte a falut, kihatott a családig, hogy másnál is, pl. a szomszédunk régen már, szakadatlan verekedik a feleségével, de hát az csak egy paraszt, az nem hagyja el. Hanem én azt nem hittem. Mondtam Zsuzsinak is, hogy én azt nem hiszem; nem olyan volt az én anyám. Inkább gondolom én, hogy valami családi ügy, valami osztozás. Azelőtt halt meg nagybátyám; János bácsi, az anyám testvére. Emlékszem, hogy apámék akkor is durva szókat mondtak Pista bácsival, a másik testvérrel. De, különben, én nem is tudakozódtam; előttem soha sem veszekedtek. Csak arról tudtam, mikor harag volt, hogy „magázták“ egymást, s hogy rajta kaptam, mikor anyám könnyeket törölt a szeméből.

Többet nem.

Soha.

De elég volt nekem az a tudat: hogy összevesztetek! Tehát elválnak! Tehát anyám nem lakik többé velünk! Tehát én anyámat sohase fogom látni. Azt gondoltam, ott kell hogy el-elstüledjek rögtön. Ez volt az első bánat életemben, soha sem ért akkora. Sirtam, hogy kifolyt minden könnyem. Egy

tíz éves ember lelki fájalmával vettem a könyvem s mentem az iskolába. Pajtásaim közül még senki sem tudta, mi történt nálunk. Körbe fogtak sokan, kérlezték egyszerre mind. Nem feleltem, csak sirtam.

Ez volt az egyik csapás.

Néma részvétellel néztek, találgatták bánatom okát. Mindenki előzékenyebb, mindenki jobb lelkű lett egyszerre hozzám. Még a tanító ur is, nem tudom, hallotta-e már, de nekem úgy tetszett, hogy igen, még ő is kényeztetni kezdett. Bevitt a saját szobájába, mézes kukoricával kínált; ha a leckémet nem tudtam, még ő vigasztalt, hogy se baj, megtanulom holnap

Kezdttem kissé megvizsgáztatni.

A tisztartó fiának meg is mondtam aztán, mi a bajom. Ő lett az én titkom egyedüli részese, el nem árulta volna a világot, míg harmad, negyed nap már mindenki megtudta.

Reggel reggeliztünk, csak az apámmal. Én mentem iskolába. Délben megint csak az apámmal. Este legtöbbször, csak a Zsuzsival. Ilyenkor apám ritkán volt hon. Ki tudja, hol járt? Ki tudja, mit csinált? Én megtanultam a leckémet, Zsuzsi nézte a könyvből, míg elmondtam, nehogy hibát ejtsék. Aztán játszottunk, sokszor a szomszéd Gyurkával, míg én elálmosodtam. Másnap kezdődött a dolog megint elől. Így folyt sokáig.

Hanem az apámon erős nagy változást kezdtem észlelni. Ugy tetszett nekem, mintha sokkal komorabbá változott volna. Sohasem kérdezte, mit tanultunk; sohasem csinált nekem játékot, mint eddig; de nem is igen beszélgetett, csak keveset. Annál többet gondolkozott, meg irt. Sokszor, mikor haza jöttem, tele volt irással a szoba, sokszor emberrel. Egy része ült kerekben a fal mellett, más része az asztal körül. Ugy tetszett, apám volt az elnök; de nekem ilyenkor nem volt szabad benn maradnom. Letettem a könyvem, apám intett s kimentem a konyhába. Ilyenkor Zsuzsival belebujtunk a kulcslyukba, hallgatóztunk. Valami nagy bajnak kellett történni. Mindenki beszélni akart, mindenki szidott valakit, mindenki fenyegetőzött. Hanem, hogy kit szidtak, kit fenyegettek, miért haragudtak: én se tudtam, a Zsuzsi sem tudta. Az apám szavát hallottuk legtöbbször; mikor ő beszélt, akkor mindenki hallgatott, de hát mit tudtunk mi érteni abból: „atyafiak, hiszen nézzék meg, dehogya; dehogya! enyje, a tiszteletes ur helyesen járt el másutt is van baj, ott sem élnek ingyen, de nem kell mindjárt az elszakadással, nekünk minden elődeink ezen a valláson nőtt fel, cudar ember az, a ki János, barátom! sógor“ és mind csak ilyen beszédek. Ki tud abból érteni? Mi azt gondoltuk Zsuzsival, hogy itt most az apámék elszakadását tárgyalják, de rettenetesen csalódtunk, oh rettenetesen. És ez ki is tünt azután nem sok idő múlva.

A mi iskolánk a leánykáké egymás mellett volt; csak egy fal választott el; de az ók udvarukról át lehetett jönni a miénkire. Mikor ebéd után egyszer megint visszamentünk az iskolába, a leánykákat nem találtuk ott, helyettük az egész eklézsia ült az asztalnál, padokba. Elöl ült a tiszteletes ur s apám. A tanító ur beszaladt hozzánk, lelkét adott s azután ment ő is.

Biz én ma sem tudom, akkor sem tudtam, mi történt, hogy történt; m csak azt tudjuk, hogy veszekedtek késő

estig. Mi olyan csendesén ültünk, hogy lehetett hallani minden szót. Ki gondolt a tanulással! Mikor este lett, felállott a gyűlésnek felénél több, a kis kapun átjöttek hozzánk, ott volt mindeniknek egy fia, annak megfogta mindenik a kezét, nekünk táva maradt a szánk és, és egy negyed óra múlva csak 14-en maradtunk. A többit elvitték

Csulak Lajos.

(Vége következik.)

KÜLÖNFÉLÉK.

— Ugy halljuk, hogy n.-enyedi theol. akadémiánk ifjusága eléggé nem dicsérendő buzgósággal egy kéziratot szerkeszt „Theol. Közlöny“ cím alatt. Meg vagyunk győződve, hogy életre való dolgozatokkal igyekeznek értékessé tenni; de mit ér, ha a nagy közönség nem látja és így nem tájékozhatja magát arról az irányról és eszmeköréről, mely a fiatalságot hevíti. Arra kellene törni, hogy valamilyen képpen fedezni tudják a költségeket és ki nyomatva, küldjék szét az egyházkerület papjainak legalább. Mi szívesen felajánlunk e célra 10 frtot. Egy pár hangversenyvel, fiatalsági mulatsággal és így tovább, kikérülne a szükséges csekély összeg. Kisértsék meg. Hisszük, hogy az egyházkerület papsága is fedezne önkintesen egy néhány forintot. A „P a p i É r t e k e z l e t e k“ erre a célra is szívesen felajánlnának működésüket. Merni kell!

— Papválasztás. A kovásznai papi állomás, most már nem a képviselő testület, hanem az összes kepefizetők által, választás útján, e hó 26-án lett betöltve. Szűcs Gerő, budapesti ref. segéd-lelkész és vallástanító választatott meg a beadott 156 egész szavazatból 117 szavazattal; a más 39 votum megoszlott. A választás a legszebb rendben folyt le, és igazolta a választási jogot visszanyert kepefizetők gyűlékezete, hogy e szent jogot az eklézsia jól felfogott érdekében tudja gyakorolni, ha presszió és vesztegetés, ha szentségtelen kezek közbe nem furakodnak. Valóban, gondolkozóba esett a nagy közönség a választást megelőző vasárnapon a fölött, hogy kinek nevéhez összpontosítsa a véleményeket a jelölve volt derék szónokok közül? Mégis, a végén Szűcs Gerő urban lett a megállapodás. Tegye az ég ura áldásossá e választást. A kimaradt jóles próbáns urak, a kik mindnyájan érdemesek lettek volna a megválasztásra, fogadják a szebbnél-szebb próbabeszédben való részesítésért az eklézsiának hálás köszönet-nyilvánítását! Csia György, választó.

— Kövér András, volt kibédi ref. lelkész, nov. 3-án foglalta el új állomását, a közép-ajtai ref. egyházban. A beigtatást Révay Pal, egyházmegyei jegyző végezte. A papság nagy része, a vidék értelmisége részt vett az ünnepélyes beigtatáson. Kivánjuk, hogy az az osztatlan szeretet és bizalom, mely egyhangulag választotta meg lelkész-társunkat szülőfalujában pappá: kísérelje őt egész életén, s buzgó munkássággal tegye kedvessé magát a próféta a maga házában!

— Jövő év kezdetével a tiszteletes urak által megnyitandó beadványi jegyzőkönyvekhez (Napló) szükséges rovatos ívek mennyiségéről tájékoztatást óhajtván szerezni, hogy a megrendeléseknek eleget tehessek, kérem az egyházkerületi nyomtatványok elárusítását közvetítő egyházmegyei megbízott

tiszteletes urakat, hogy sziveskedjenek megrendeléseiket mielőbb bejelenteni. Kolozsvárt, dec. 1. 1889. Bodor Antal, titkár.

— **Halálozás.** Id. Erdélyi Sámuel, nyárad-karácson-folytali ev. ref. lelkész, életének 78-ik, papságának 53-ik esztendejében, november 25-én meghalt. Munkás volt az urnak szőlőjében. Most megpillent. Nyugalma legyen csendes. Emlékezte áldott!

— **Értesítés.** Mindazokat a t. érdeklődőket, kik „Isten Országá” c. angol és holland eredetűből átdolgozott művem 3-ik kötetének megjelenését illetőleg, részint tudakozódnak, részint proprio motu tényleg már elő is fizettek, részint előfizetésre jelentkeztek tisztelettel értesítem, hogy míg a két első kötet kiadásával járó költségeim meg nem térülnek, a 3-ik kötetet sajtó alá nem adom. Ez alkalmat felhasználom egyszersmind arra is, hogy említett munkámnak 1—2. kötetét a karácsony közeledtével a t. lelkész, tanár s tanító urak és más érdeklődők figyelmébe ajánljam. Végül, hogy a drágaság felől se legyen panasz, a 3 frt. 20 kr előfizetési árt a négy osztályba sorozott ekklézsiák szerint a két kötetre együtt leszállítom 2 frt. 1 frt. 80 kr.; 1 frt. 60 kr.; és 1 frt. 40 krra. S.-Szt.-György, 1889. dec. 2-án. Benke István, ref. gimn. tanár.

— **A Magyar Prot. Iród. Társaság t. tagjainak van szerencsém jelenteni, hogy a Protestáns Szemle már teljesen ki-nyomatva, fűzés alatt van s néhány nap múlva, szét is küldethet-**

nék; de miután a szerkesztőség vele együtt kívánja expedálni a monografiát is, ez pedig nagy terjedelme (körülbelül 30 iv, melyből néhány iv a jövő 1890-ik évi tagilletménybe fog beszámíttatni) miatt, csak 10—14 nap múlva kerülhet ki a sajtó alól: azért tisztelettel kérek meg egy kis türelmet. A monografia sokkal nagyobb terjedelmű lett, mint azt a nagy érdemű szerző először számította s a nyomda nem volt képes oly gyorsan feldolgozni a beadott nagy anyagot; az ivenkiut való széküldéssel pedig nem akarta a szerkesztőség a t. tagtársakat fiasztani, hanem egy egész kész munkát kíván nyújtani, mit, azt hisszük, mindnyáján szivesebben is fognak venni. Egyszersmind kérem a t. tagtársakat, kik jelentkezésük óta esetleg lakhelyet változtattak, hogy legyenek szivesek a lakváltoztatásról a titkárt egy levelező-lapon minél előbb értesíteni, hogy a széküldésben az esetleges hibás címzés miatt fennakadás ne legyen. Budapest, 1889. dec. 2. Kenessey Béla, id. titkár. (Lak. Budapest IV. Vámház körút, 16.)

Szerkesztő nyiltpostája.

— **M. K. urnak** Hígyje meg, hogy nem az ellenzék i szellem az, melytől félünk; hanem attól, mely az ellenzék mindig követelő, és nagyon kényelmes köpenyegre alatt oly dolgokat akar forgalomba hozni, melyek ellentétben állanak a protestantizmus alapelveivel és azt oly formában teszi, melyet a tisztességes gondolkodás visszautasít. Szolgáljon például utóbbi két számunk, melyet annak bizonyítékul állítottunk össze, hogy minő dolgozatok nem-közléscéért szoktak minket támadni. Most megtettük; nem tesszük többet.

— **25 év az ég-i egyház életéből.** Kérjük a többit is, hogy tájékozhasssak magukat.

Az autonomiát védeni kell. Mi védjük. De szeretnők, ha a mai kor beteges áramlatával szemben, a védők is hallatnák szavukat. Tessék, hozzá szólni.

HIVATALOS RÉSZ.

3183—1889

KÖRÖZVÉNY.

Mindenik ref. kollegium m. tt. Előljáróságának.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter ur f. é. 42,774, illetőleg, 50,604 sz. alatti leirataival értesíté hatóságunkat, hogy

1. Hulyák Sándor, tanuló, ki az 1873. évi június hó 14 én Rajecen (Trencsénmegye) született, azért, mivel a lefolyt tanévben a jászberényi főgimnáziumnál a III-ik osztályból nyert iskolai bizonyítványát meghamisította s ennek alapján a zsolnai IV-ik gimnázium osztályába magát föl-vétette;

2. Máj Dávid (szül. 1873. évi január hó 9-én, Felső-Elefánton, Nyitra megyében, izraelita vallásu) nyitrai kath. főgimnáziumi V-ik osztályu tanuló, pénz és egyéb tárgyak lopása miatt, az ország összes középiskoláiból kizárta.

Miről a m. tt. Előljáróságot tudomásvétel végett értesítjük.

Az erd. ev. ref. egyházkerület Igazg. Tanácsától, Kolozsvárt, 1889. december 1-én.

Parádi Kálmán,
tanügyi előadó.

Dr. Kolozsvári Sándor,
elnök-helyettes

3149 1889.

KÖRÖZVÉNY.

Velamennyi erd. ev. ref. kollegium m. tt. Előljáróságának.

A közoktatásügyi m. kir. miniszter ur f. évi november 18-án, 48,997 szám alatt kelt leiratban tudatja, hogy a soproni Csöndes-féle tan- és nevelőintézetnek a gimnázium hat osztályára szóló nyilvánossági jogot a f. 1889/90 tanévre is megadta.

Az erd. ev. ref. egyházkerület Ig.-Tanácsától, Kolozsvárt, 1889. nov. 29-én.

Parádi Kálmán,
tanügyi-előadó.

Dr. Kolozsvári Sándor,
elnök-helyettes.

3148—1889.

KÖRÖZVÉNY.

Velamennyi erdélyi ev. ref. kollegium m. tt. Előljáróságának.

A közoktatásügyi m. kir. miniszter ur folyó év no-

vember hó 18-án, 44,309 szám alatt tudatja, hogy a budapesti országos rabbi képző intézetre nézve, hol a gimnáziumi felsőbb osztályokra nézve előirt tananyag adatik elő, akként intézkedett, hogy ezentul a nevezett intézet első osztálya a gimnáziumi negyedik, a második osztály a gimnáziumi ötödik, a harmadik a gimn. hatodik és a negyedik a gimnázium hetedik osztályal egyenértékűnek vétsék, a gimnáziumi nyolc osztály tananyaga pedig ezen intézetre nézve csak az ott rendszeresített öt évi tanfolyam alatt tekintessék befejezettnek. Miről a m. tt. Előljáróságok mihez tartásául és továbbbi szives intézkedés végett ezennel értesítettnek.

Az erd. ev. ref. egyházkerület Ig.-Tanácsától, Kolozsvárt, 1889. nov. 29-én

Parádi Kálmán,
tanügyi-előadó.

Dr. Kolozsvári Sándor
elnök-helyettes.

1087—1889.

KÖRLEVÉL.

A marosi egyházmegyének Maros Vásárhelyt az egyházközség rendes tanácstermében, folyó hó 19-ik napján délelőtti 10 óraker, őszi közgyűlése fog tartatni; melyre a mélt. és tek. gondnok, mélt. és tek. világi képviselő urak, tiszt papok és t. tanító-képviselők, tisztelettel meghívotnak.

A közgyűlés főbb tárgyai 1. Esperesi jelentés. 2. A hivatalos lapban meg nem jelent, felsőbb rendeletek felolvasása. 3. Az országos közalapból, építkezési kölcsön és tőke képzés iránti segély-kérvények elbírálása felajánlása. 4. Egyházmegyei penztárnok választás. 5. Az egyházmegyei tanács, tavaszi közgyűlése óta tets. működésről jelentés. 6. A még fel nem esküdt tanítók leszerelési bekezdése. Az ideig beadandó ügyek, midlyvől előbb.

Megelőzőleg, folyó hó 1. Maros-Vásárhelyt a szokott helyen, d. e. 9 óraker kezdve, házassági törvény-szék; és folytatólag, özvegy-árva-gyámintézeti bizottsági ülés fog tartatni, melynek felk. felek m. tt. bizottsági tagok, hasonlóan, tisztelettel meghívotnak. Lukafalván, 1889. december 1 én. Rákosi Lajos, ev. ref. esperes.

Felelős szerkesztő és kiadó SZÁSZ GERŐ.

PROTESTÁNS KÖZLÖNY.

Az erdélyi egyházkerület hivatalos közlönye.

XIX. ÉVFOLYAM.

KOLOZSVÁRT, 1889. DECEMBER 12.

50. SZÁM.

Megjelenik minden csütörtökön egy iven. — Előfizetési ára egy évre 6 frt., félévre 3 frt., negyedévre 1 frt 50 kr. — Szerkesztő ségi iroda, hová a kéziratok és előfizetések bérmentve küldendők: küllmagyarutca 9 sz.

A protestáns tanárképzés és a „Ker. Magvető.”

Az unitáriusok folyóirata, legközelebbi füzetében, alkalmat vesz magának arra, hogy egyházkerületünk közgyűlésének főlemlítésével kapcsolatban, az ev. ref. paedagogium és a lelkészek tanári képesítése ellen kikeljen s azokat abszurdításoknak bélyegezze.

Mellőzöm annak kutatását, hogy vajjon mi lehet annak az érdekes tüneménynek az oka, hogy a „Ker. Magvető”-nek csak most jut eszébe, a protestáns tanárképezde eszméjét megtámadni, noha az már évek óta emlegettetik a protestáns sajtóban s egyházunknak kormányzó köreiből? Ugyszintén annak fejtegetésébe sem bocsátkozom, hogy valóban mulhatatlan szükségünk van egy ilyenre, legalább is abban az alakjában, amint az erd. ev. ref. egyházkerület fogja szervezni. Hiszen, megtették már ezt egyházunknak olyan férfiai, a kiknek meggyőző érvelései után csak falra hányt borsó lehetne az én meggyőződésem indokolása. Közelebről, a jelen esetben is, teljesen felesleges ez, a midőn egy Imre Sándor, egy Felméri Lajos, egy Hegedüs István, egy Szabó Károly és egy Szász Béla írásban, vagy szóval mellette nyilatkoztak a felvetett eszmének, már pedig ők bizonyára leghivatottabbak a véleménynyilvánításra, ha nem — az itélettételre.

Osupán azokra az érvekre óhajtok egy pár megjegyzést tenni, a melyekkel a „Ker. Magvető” egyfelől plausibilissé igyekszik tenni extravagans nézetét, másfelől pedig a miénket reakcionárius színben erőlködik feltüntetni.

Azt mondja, hogy mindig fájlalja a felekezeti színezetű jelenségeket (Miért nem szüntetik hát meg az unitárius felekezet folyóiratát?) és sajnálja, hogy a felekezeti szellemű gimnáziumi tanárok képzésére irányuló áramlat éppen a sza-

bad vizsgálódáson és a lelkiismeret szabadságán alapuló protestáns egyház kebelében indult meg.

Bizonyára elhiszi, sőt tudja rólam a „Ker. Magvető,” hogy a szabad vizsgálódásnak és a lelkiismeret szabadságának buzgó hive vagyok; hiszen, hogy ad hominem bizonyítsak, egyike voltam azoknak, a kik az unitáriusoknak az Irodalmi Társaságból való kiküszöbölése ellen felszóltak. De éppen azért, mert a lelkiismeret szabadságát örök időkre fenn szeretném tartani, midőn egyházam meg akarja ezt oltalmazni minden olyan törekvés ellen, mely annak elnyomását célozza: kötelességemnek tartom, minden egyetemes keresztyéni érzületem mellett is, hogy alája szegődjem annak a zászlónak, melyre egyházam felekezeti érdekeinek megóvása van felírva.

Ugyan, mi volna főbb érdeke egy egyháznak, mint létalapját megoltalmazni; sőt, nem csak megoltalmazni, hanem annak mind szélesebb körben való terjesztésére is igyekezni? És aztán, a mikor ez a létalap ugyanegy a lelkiismeret szabadságának, a gondolkodás függetlenségének valóban minden felekezetiesség felett álló elvével: hogyan ítélhető el az erd. ev. ref. anyaszentegyháznak az a törekvése, hogy a sokak által felekezetiellennek képzelt, de talán néha és egyesek részéről esetleg katolikus szellemű egyetemi oktatás mellett védelmére kelljen ennek az életfeltételét képező elvnek? Lehet-e a protestantizmus szellemének nevében ellentünk szemrehányást tenni akkor, a midőn éppen ennek a szellemnek szeretetét akarjuk beleoltani tanárjelöltjeinkbe s általuk közvetve az egész gimnáziumi ifjúságba?

Téved a „Ker. Magvető” akkor is, a mikor azt állítja, hogy a „vallási, miként a bölcselmi és politikai hit és meggyőződés csak a szabadság napjának perzselő és üdítő sugaraiban fejlődhetik ki és érhet meg.” Lehet, hogy ez szép frázis; de minden esetre üres. Ugyan, hát nincs-e tu-

domása az unitárius felekezetiesség közlönyének arról, hogy van olyan bölcseleti, politikai, nemkülönben vallási hit és meggyőződés is, a melyet nem hogy a szabadság napja érlelt volna meg, hanem ellenkezőleg, a szabadságnak teljes negációja? Nem ismer-e olyan vallási és politikai principiumokat, melyeknek célja éppen a szabadság elnyomása, és ezért, óriási hatalommal s erővel küzdenek, felhasználva minden eszközt, mit csak alkalmasnak tartanak a cél felé való haladás megkönnyítésére? Hát, nem mulaszthatlan kötelességünk-e nekünk, ezt ellensúlyozni, éppen a lelkiismeret szabadságának érdekében?

Nem azt akarjuk mi, hogy a kálvini dogmák igájába görnyesszük tanár-növendékeinket, hanem igenis azt, hogy egyházunkat, annak intézményeit, alapvető elvét meg tanulják szeretni, egyházas környezetben élve, a protestantizmus magasztos szellemét magukba szívják; ne tápláljanak egyházuk, vallásuk iránt közönyös, vagy éppen esetleg másféle körben nyerhető ellenszenves érzelmeket. Azt szeretnők, hogy ez ifjak aztán, mint gimn. tanárok átültessék egyházuk iránti hő szerelmöket tanítványaikba is. Adja isten, hogy így legyen; akkor aztán ismét lesznek lángoló buzgalmu, hitökért áldozni, sőt halni is kész protestánsok s megosz egyházunknak álmodott, diósó jövője.

Ez a szellem csak úgy magától, minden külső hatás nélkül sohasem fejlődik ki, az nem születik együtt az emberrel, csak a nevelés útján teremthető meg.

Vagy talán, éppen az van ellenére az unitáriusok folyóiratának, hogy egész oktatás-ügyünket protestáns szelleművé törekszünk tenni? Hát, ez bizony hátrányos lehet az unitarizmus terjedésére, mert a hol erős és tiszta meggyőződésű protestánsok vannak, ott nem lehet azzal sátorozni, hogy egyedül az unitárius vallás felel meg a felvilágosodás követelményeinek; ott nem lehet a lelkiismeret szabadságát úgy tüntetni fel, mint az unitarizmus monopoliumát.

Nem akarok bővebben kiterjeszkedni e most érintett tárgyra, de bocsássanak meg nekem tisztelt unitárius testvéreim, ha a leghatározottabban nyilvánítom azon tapasztalatokon alapuló meggyőződésemet, hogy a felekezetiesség nem uralodik egyik protestáns egyház működésében sem

annyira, mint éppen a protestantizmus legszababb elvű árnyalatának, az unitáriusnak ugy irodalmi, mint egyházpolitikai életében.

De hagyjuk ezt! Térjünk át azokra a mély elméjű sorokra, melyek a „pap-tanárság“ eszméjét itélik el. Miben is áll az az általunk tervezett, mondjuk, pap-tanárság? A hittanhallgatók a négy éves tanfolyam alatt a theologiai tudományoknak heti 16—18 órai hallgatása mellett, mint az egyetem rendkívüli hallgatói, hetenkint 7—8 órán bölcseleti, nyelvészeti és történeti tárgyakkal is foglalkoznának, a mi csakis előnyös lehetne ugy theologiai ismereteik kibővítése, mint általános műveltség szerzése szempontjából. A theologiai kurzus befejezése után, aztán, a kinek kedve és hivatása volna a tanári pályára, pótlólag egy évig egyetemi rendes hallgatói minőségben szaktárgyait tanulmányoznák s letévén a kellő vizsgálatokat, lelkészi oklevele mellett, tanári képesítvénnyel is birna.

Ez tehát egyáltalán nem számitható a „Ker. Magvető“ által említett azon veszedelmes áramlat jelenségei közé, mely szerint az életpályák kellő szakképzettség nélkül cserélgettetnek. Az illetők teljesen meg fogják nyerni a szükséges szakképzettséget mindkét téren. Azért pedig végképpen ne fájjon a „Ker. Magvető“ egyház-politikusának feje, hogy ez „nem valósitható.“ Ezt majd csak eligazítják a mi egyházunk vezérférffiai, az illetékes körökkel, még pedig, azt hiszem, a nélkül, hogy tanácsot kérnének a „Ker. Magvető“ cikkirójától.

Legalább erre enged következtetni az a körülmény, hogy helytelennek és igazságtalannak tartja azt a miniszteri intézkedést, melynek értelmében, a papnövelde végzett ifjak (még az unitáriusok is, pedig nálok ugyancsak gyöngén képezik a lelkészeket) két évi egyetemi hallgatás után tanári vizsgálatra állhatnak. Ugy látszik, a miniszter, ezen rendelete alkalmából is, elfeledte kikérni a „Ker. Magvető“ beleegyezését.

A tényekkel homlok egyenest ellenkezik a „Ker. Magvető“ amaz állítása, melylyel képzeltelennek tartja, hogy egy lelkészjelölt még két évi egyetemi tanfolyamra vállalkozzék. Nem akarom nevek felsorolásával foglalni a helyet, de határozottan állithatom, hogy örvendetes érzést keltő számmal veszik igénybe a miniszter által nyújtott kedvezményt.

Önkint felmerül végül az a kérdés: vajjon, honnan ered a „Ker. Magvetőnek“ ez az ádáz haragja az ugynevezett pap-tanárság ellen, mely nálunk csak annyiból fog állani, hogy egyesek öt év alatt két diploma szerzésére lesznek jogosítva, de tényleg mindenikök vagy tanár, vagy lelkész lesz és egyidőben mindkettő semmiképpen sem? Bizonyosan onnan, hogy az illető cikkirő mindennapi tapasztalatból tudja, hogy milyen gyenge eredményeket szül az a pap-tanárság, a mely valósággal az. Tudniillik, a midőn ugyanegy személy egyszerre lelkészi és tanári teendőket is végez. Hát bizony, az csakis az unitáriusoknál létezik, hogy papok egyszerismind gimnáziumi tanárok is legyenek. És én el is hiszem, hogy ez állapot s ennek következményei méltó okot szolgáltatnak a hasonló helyzetet teremtő tervek elleni kifakadásra. De nyugodjék meg, tisztelt uram! nálunk nem úgy lesz, mint önöknél. Mi csak alkalmat adunk theologusainknak, hogy lelkészi pályájuk mellett tanárrá is kiképezhessék magukat, de teljességgel nem fogunk olyan abszurditást teremteni, hogy egyszerre mindkét pályán szolgálják felekezetünket. Nem! Mi tartózkodunk ilyen monstrumok: lelkész-tanárok rendszerének alkotásától.

Attól pedig nem félünk, hogy tehetségesebb ifjainkat elveszítse a lelkészi pálya. Nálunk elég erős vonzerőt fog rájuk gyakorolni az a szerencsés körülmény, hogy vannak, hála istennek, kitűnően díjazott lelkészi állomásaink is. Annak viszont szintén csak örvideni tudunk, ha azok, kiket a népkegy nem keres föl, tehetségüket olyan helyen fogják gyümölcsöztethetni, hol anyagi gondok és csalódások sulya alatt nem fognak az elzúllás útjára tévedni.

Ezekben óhajtottam felvilágosítani a „Ker. Magvető“ cikkirőjét. Remélem, belátja, hogy az egyetemes protestántizmus érdekeit tarjuk szem előtt, a midőn gimnáziumi oktatásunkat felekezetünk befolyása alatt igyekszünk megtartani. De, ha nem is látná be, egyházkerületünk vezetői nyugodt lelkiismerettel haladhatnak a megkezdett úton. A „Ker. Magvető“ külön véleménye fölött az illetékes protestáns körök közvéleménye napirendre tér.

Végül egy jó tanácsot a „Ker. Magvető“-nek! Merev, tulszárnyalhatatlanul exkluzív feleke-

zetiességével ne idegenítse el magától azokat is, kik különben érdeklődéssel, sőt rokonszenvvel kísérik működésöket, habár más egyház hű tagjai is.
Zoványi Jenő.

A protestáns papság anyagi helyzetének javítása és az egyházi autonomia.

(Vége.)

Egyedül kielégítő, megnyugtató feleletet, egy erős nemzeti államban, az egyházi autonomia romjain felvirágzó vallás-erkölcsi élet adhat.

Az egyháznak az állammal való belső egyesülése hasznos is.

Az egyházi autonomiának hasznát csak a kormányzók látják: isten mentsen, a mi abból a kormányzottak részébe jut! Mi is csak a kormányzottak haszna az autonomiából? A papválasztás joga. S e jog eredménye, pillanatnyi mámor az egyesnél, mit a kortes eszökök elidéztek; egy pár rongyos forint. az eladott lélek jelképe; a papi tekintély meggyalázása; a vallási és erkölcsi elvadultság, az avertálás. Nő, még az autonomiából kapott joghoz tartozik az is, hogy hinni hihet, a mit akar, élni élhet olyan irányu életet, a milyent akar, csak fizesse az egyházi adót, csak hordozza az újabb és újabb egyházi terheket. Ezekért, azok felett szemet kell hunyni az egyháznak.

Haladásunk ilyen irányu, mert a hivatalos egyház, valódi céljával, az „egy szükséges dologgal“ foglalkozni, nem ér rá felhalmozott, igen sok águ, szövevényes külső kormányzati teendői miatt.

Az állammal való belső egyesülés esetén ez átvinné a külső kormányzás gondjait, terheit és a mostani kormányzók lennének vezetők; vezetői a vallás-erkölcsi életnek; példadók, erkölcsi orvosok. És ha a nemes példadást, a vallásos erkölcsi élet helyes irányu fejlesztését, vezetését oly odaadó lelkiösmerettel gyakorolnák, mint a mily buzgóságot fejtettek ki egykor, a külső közigazgatásra tartozó rendeletek hozásában: ugy és akkor lenne tanubizonyságot a keresztyén vallás-erkölcsi szellem föllendüléséről és örök életéről.

Ugy lenne, mert az emberi szellem a tétlenséget nem szereti és az új működési téren, más irányban, hasonló munkásságot fejtené ki, mint az elhagyott mezőn. Ime, a haszon.

Azon aggodalomnak, mely egyházi részről felhoznának az állammal való egyesülés, s az egyházi önkormányzat föladása ellen, hogy t. i. a vallás-erkölcsi élet, az állam vallási indifferentizmusa miatt, az ő kormányzata alatt, elszintelenednék, elvadulna: azon aggodalomnak nincs alapja. Sőt, a protestáns egyházas vallásos szellem, az állam-életben sokkal elevenebben, hatásosabban működne, mint azon kívül; mint a kovász, csak akkor erjeszti meg a tésztát, ha abban elkeverik, nem

pedig, ha melléje, oldalt, vagy felül, szóval, kívül rakják. Mint kovásznak a tésztaiban, úgy kell elvegyülni a protestáns keresztyén szellemnek a nép- és állam-életben, hogy vett hasonlatunk szerint, azokat szellemével áthassa; hogy azokban a ker. valláserkölcsei életelvet, irányt, kifejthesse, megérlelje. Ezekben az egyházat autonómiája gátolta, s így gátol továbbra is minden autonom egyházat.

Aztán, az állam keresztyén is. Igazság-szolgáltatása az egyenlőség keresztyén elvére van alapítva; büntető törvénye krisztusi alapon nyugszik, s midőn javító intézeteket állít fel, mintha amaz evangéliumi szózat ihletése alatt tenné: „nagyobb öröm van menyben egy megtérő bűnös, mint kilencvenkilenc igaz felett; mert a mennyei atya nem akarja a bűnösnek halálát, hanem inkább, hogy megtérjen és éljen.“

Katonaságot tart és háboruzik? Ugy van; de vajon az egyházak az örök egyetértés, béke és szeretet intézményei-e? Nem táplálnak-e egymás iránt irigységet, ellenséges indulatot? A civakodás és bosszuállás alkalmát nem keresik-e? A hatalmi törekvéstől és más emberi gyarlóságoktól mentek-e?

Jézus születésétől fogva, melyiknek érdeke okozott több harcot, melyik ontott több ártatlan vért: az állam, vagy az egyház? A példaadó, a mester — az egyház volt, az állam csak hű tanítvány. De a jelenben is, az állam keresztyénibb az egyházaknál. Nagy szó, de sajnos, hogy igaz szó!

Ez oldalról tehát az egyházi autonomia feladásában veszély nem fenyeget. Az államok vallás nélkül fen nem állhatnak, és mégis, hogy az állam közönyös az egyházak, s így közvetve, a vallás iránt, az éppen az egyházak javára esik. Mert ez biztosíthatja őket a felől, hogy ha külső kormányzati tekintetben az államba olvadnak is, a valláserkölcsei élet-szervet csonkítatlanul megtarthatják, mely a maga hivatása terén igazán szükséges és jó munkát fog végezni. És ha tóságaink végtére lehetnének azok a mire az urtól küldetve vannak t. i. püspökök, lelkipásztorok, tanítók; nem mint most: számoló és írógépek, földészek, üzérek és adóvégrehajtók.

Választanunk kell. Vagy a lassankénti dicstelen elenyészés, melyből nincs feltámadás, autonómiánkkal; vagy megújult, erőteljes, áldásos munkát végezni képes élet, autonomia nélkül. Válasszatok.

Balogh Sándor,
ev. ref. pap.

Igazgató-Tanácsunk üléséből.

Kolozsvár, dec. 1—2.

(Vége.)

Mező-Méhesi kicsiny leány-egyházunk, a többségben levő oláh lakosság közepett, csak hiányos iskolát bír ideiglenes tanítóval föntartani, mihez képest, a tanfelügyelővel egyetértve, állami iskola felállítása iránt tettek meg, korábban, az előintézkedések. Az egyházközség most vett felhívásra, készségét nyilváníja a tervezett állami iskola felállításához való hozzájárulásra, föl-

ajálva e célra iskola-házát s némi fekvőt, mit a tanfelügyelővel azzal a kikötéssel közlünk, hogy a népességre való tekintettel, csak is állami iskola felállítása esetén hagyjuk helybe az egyházközség e segély-nyújtását, a kérdés eldőlteig föntartván felekezeti iskolánkat.

A magyarókereki pap-tanító előterjesztést tesz az ottani, utóbbi időben le is égett, iskola jövő sorsa ügyében. E szerint, az új iskolaház a kultur-egylet segélyével lenne újra építendő s a tanítói tisztben a pap lenne meghagyandó, kinek tanítói oklevele is van; addig is, a bérházban elhelyezett iskola számára tanszereket is kér a fölterjesztés. A kérés, a jövőt illető ágainak előkészítése végett, főt. püspök afiához tétetett át, a tanszerekre nézve pedig abban történt megállapodás, hogy a krajcáros élő-tökének az egyházkerület szegény népiskolái fölszerelésére szolgáló jövedelmi részletének kiosztása legközelebb napirendre kerülvén, a tanügyi előadó útasított a kiosztás egyházkerületi tervének elkészítésére, figyelemmel a magyarókereki szükségletre is, a tervezetet, aztán, a főt. püspök ur elnöklété alatt, a tanügyi előadóból és a helyettes-számvevőből álló bizottság állapotán meg.

Csekme Ferenc, geryeszegi pap, Jézus életét népiskolai tankönyv alakjában dolgozván föl, Rákosi György, vallástanító, pedig benyújtván népiskoláknak szánt Biblia ismertetésének II. részét is, a két munka dr. Kovács Ödönnek adatott ki bírálatra. A bíráló az előbbire nézve tájékoztató útasításokat ad, hogy a szerző dolgozatának gyakorlati tanítása közben minő részletekre nézve figyelje meg a tanítás eredményét s ehhez képest, miként javítson munkáján; az utóbbira nézve megjegyzi, hogy jobban sikerült, mint az első rész, ajálkozván arra is, hogy az írónak szóval bővebb útasításokat is kész nyújtani. Az Igazg.-Tanács közli az írókkal az észrevételeket s buzdítja őket munkájuk folytatására, ígérve, hogy műveiket, a remélt siker esetén, ajánlattal terjeszti az egyetemes konventhez, miután a vallásani könyvek aprobációja fölött, az egyetemes egyház összes tanintézeteire nézve, a konvent van hivatva a határozathozatalra.

A közoktatásügyi miniszter Lázár István n.-enyedi főgimnáziumi tanár választását, korábbi jelentésünk alapján, tudásul veszi s kéri az új tanár oklevelének másolatban való bemutatását, mit Ig.-Tanácsunk, az eddigi eljárás módjára, teljesíti.

Bournáz János, Kolozsvár városi felsőbb leányiskolai tanár, a köbtartalom kiszámításának saját tervezete szerinti szemléltető készülékeiből egy kollekciót mutatván be s kérvén a 12 darabból álló és 9 frtba kerülő kollekciónak tanintézeteink körében való ajánlását, Ig.-Tanácsunk, kérését, a gimnázium alsóbb osztályaira nézve, teljesíti.

Borsai Sámuel, a nagy-enyedi kollegium ének-tanítója, Erdélyi ev. ref. Chóralok könyve című munkáját küldvén be bírálatra, a fölszólított Deák Gerő, sz.-városi tanár, ki mint szerkesztő-társ, maga is részt vett egy iskolai s hatóságunk útján korábban megbírált ének-

gyűjtemény kiadásában, maga, mint nyilatkozata szerint nem szakértő, nem vállalkozott ugyan a bírálatra, de Makai Jenő sz.-városi kántor-tanítóval elkészíttette a kérdéses munka kritikáját, mely a Choralok könyvét meglehetősen kiméletlen módon ítéli el. Igazgató-Tanácsunk a felülbírálatra dr. Vályi Gábor aát kéri föl.

A sz.-udvarhelyi kollegium a közoktatásügyi miniszternek saját iskola-látogatói jelentése alapján tett megjegyzéseire, melyeket hatóságunk közölt vala az előjárósággal, viszont megjegyzéseket tesz s némi fölvilágosításokat nyujt. Tudomásul vétetnek.

Benke István sepsi-szt.-györgyi tanárnak kértére és az előjáróságnak nyilatkozata értelmében, Ig.-Tanácsunk nem tesz kifogást az ellen, ha az előjáróság az évi fölösleghől elengedi a kérelmesnek azt a 100 frtnyi helyettesítési díjt, mely akkor vált szükségessé, midőn a kérelmes, fegyelmi keresete idején, hivatalától föl vala függesztve.

A székely-udvarhelyi kollegium jövő évi költségvetését, melynek tételei közül kiemeljük, hogy az illető tanárok részére s a Kis-alapítvány tartalék-tökéjének jóvedelme terhére, 50 frtos korpótlékok vétettek föl, valamint a kolozsvári kollegium előirányzatát, némi megjegyzéssel, jóváhagyta az Ig.-Tanács.

Az enyedi kollegium előjárósága, tekintetbe véve, hogy bonyolódottabb perügyei immár megoldásra jutottak és hogy jogi viszonyai általában rendezett állapotban vannak, elhatározta, hogy eddig évi 600 frttal s mellékjárulékokkal javadalmazott ügyvédi állomását megszünteti s jövőre az egyes előforduló peres ügyek ellátását a bíróság által megállapítandó perköltségekért, a peren kívüli eljárás eseteit pedig külön meghatározandó jutalomért intézteti el egy fölhatalmazandó ügyvéddel, mihez képest, új ügyvédi útasítást dolgoztatott ki, melynek jóváhagyását kéri. Az Igazg.-Tanács az előjáróság elvi álláspontját helyesli s a rendes peres eljárást illetőleg a javaslatot el is fogadja; míg a peren kívüli jogügyek viateleért mérsékelt átalány-összegben állapítja meg az ügyvédi tiszteletdíjat s az útasítást ebben az értelemben módosítva, küldi meg az előjáróságnak.

E—n.

Berlinből.

(Vége.)

Az említett egyleteken kívül is, minden nap tartatnak vallásos tárgyú felolvasások meghatározott helyeken, ugy protestáns, mint katolikus részről egyiránt. Berlinnek majdnem másfél millió lakosságából mintegy kétszázezer katolikus, kik túlfeszített erővel igyekeznek mindenben lépést tartani a sokkal nagyobb számú és tekintélyesebb vagyonu protestánsokkal. Valóságos harc foly itt a két felekezet között és már-már szinte olyan fegyverekkel, mint a reformáció századaiban. A katolikus elem hivebben ragaszkodik hitéhez, mint valaha. Féltékenyen őrködik hivi felett, összerakja filléreit a szükséges célokra s különösen ifjusága nevelését tartja szem előtt, hogy az a legbigottabb katolikus irányu legyen. Jajgat, lamentál, kér, panaszkodik, hogy el van nyomtatva a protestánsoktól. Minden erejét összeszedve, igyekszik, mindenben lépést tartani a helyzet magaslatán álló protestánsokkal.

A protestánsok pedig szlúten nem csekély erővel igyekeznek, gátokat vetni a katolicizmus törekvéseinek. Az „Evangelisches Bund“ nevet viselő egylet, mely az egész Németországra kiterjed s minden egyes városban fiok-egyletei vannak, a legnyitabban folytatja a harcot a katolicizmus ellen. Magában Berlinben is megvannak vezérférfiai, kik igen sokszor nagyon éles világításban tüntetik fel a német katolikus papság visszaéléseit nyilvános estélyeken tartani szokott felolvasásaikban.

Egy ilyen irányu felolvasás zavarta fel és tartja ma is izgatottságban itt a vallásos kedélyeket. Nagyon bebizonyult ez alkalommal, hogy a vallásos, tanulni szerető, mivel német nemzet, mely mindent kész áldozni a vallásos miveltségért, milliókba kerülő egyleteket alapít e cél elérésére, hivat a bölcsőtől a koporsóig a legbuzgóbb vallásosság zászlója alatt vezet, bizony, nem igen van birtokában a mély vallásosság mellé szükséges türelemnek.

Thümmel, berlini lelkész, a „Bund“ berlini fiokja kérésére egy felolvasást tartott november hó 18-án, nagy közönség előtt. Felolvasásának címe ez volt: „Clarembach hamvai felett.“ De nem sokat bajlodott a hamuvá égetett Clarembachhal, hanem annál többet a katolikusokkal. Thümmelnek ez a legkedvencebb themája. Ügyesen tudja feltüntetni az egyes visszasságokat és azoknak kifürkészesében is fáradhatatlan. De ez alkalommal rosszul ütött ki a dolog. Ugyanis, a gyűlésre, melyben Thümmel felolvasását tartotta, csakis protestánsok nyertek meghívást. Azonban, a katolikusok közül is sokan jelentek meg a tilalom dacára is. Sejtették, hogy róluk lesz szó e zárt ülésben. Előbb megjelent hírlapi cikkjeikre s az ezekben való lamentációkra most remélték, hogy viszhangot hallanak az ellentáborokból. Jól tudták, hogy Thümmel nagyon hevesen fog kikelni ellenük. Nem is csalódtak, mert a felolvasó nem igen kimélte a kifejezéseket. Mikor, azonban, Thümmel kinyilatkoztatta, hogy nem is jó német hazafi az, a ki nem protestáns: óriási zaj keletkezett a megjelent katolikusok között s a tömegeből egy tekintélyes állásu ember felszólt ez ellen, kinyilatkoztatva, hogy a 70-es években ő is ugy küzdött a német táborban a franciák ellen, mint bármely protestáns német s katolikus létére a hazafiság terén mit sem enged egy protestánsnak sem. Erre óriási zaj keletkezett a teremben; mire az elnök felszólította a nem-hivatalosokat rövid idő alatti távozásra, mit az illetők vonakodván megtenni, jó adag ütlegek kíséretében kivették a teremből. Nagyobb zavar nem történt, mert a rendőrség erélyes közbelépésével ideje korán elejét vette.

A harc most csak papiron foly, még pedig meglehetősen kiméletlenséggel. 20-dikán már a katolikus egyletek is gyűléseket tartottak. Az „Unitas“ egyletben a „Märkische Volks-Zeitung“ című katolikus lap szerkesztője tartott beszédet, melyben kétszeres gorombasággal repostirozott Thümmelnek. Lapja legközelebről megjelent számának vezércikke csak ugy villámlik az átkoktól. Vezércikke vége felé így ír Lerch szerkesztő ur a protestánsokhoz: „Oh, ti szegények, ti rövidlátók, ti szűkkeblű önzők! Mi akadályokra szolgál, hogy nekünk katolikusoknak olyan papjaink vannak, kiknek ti saruit megoldani, nem vagytok méltók! Nekünk papjaink vannak, kik nem bérencék, hanem istennek és a benne hívőknek minden áldozatot hiven meghoznak. Csak három évi kulturharc kell ellenetek s el lesztek sepervel Ti csaló képmutatók, kik irigylitek a mi hitbeli egységünket s azért ohajtatok minket a római jó pásztor gondozása alól kiszabadítani, stb.“ Ilyen, sőt még gorombább passzusokban nagyon bővölködik a jelzett katolikus lap két vezércikke.

A protestánsok nem folytatnak toll-harcot, nyugodtan hallgatják Róma zászlóhordozóinak szitkait, tudják, hogy

schmalkaldi háboru ugy sem lesz a dologból. A katolikusok kivetésére nézve pedig azt mondják, hogy hivatlan vendégnek náluk ez a sorsa.

Hát, valósággal báborura nincs is kilátás e miatt, de lesznek sajtóperek, fegyelmi eljárások s több effélék. Ezekkel meg itt is meg vannak szokva, éppen mint nálunk. Csak hogy,

hála istennek, nálunk még megvan a jó egyetértés a különböző felekezetek közt. Itt, azonban, már ez után nehezen lehet kilátás a békés egyetértésre, mivel mindkét tábor erősen fegyverkezik s ujabban-ujabban kitörő tusákra van kilátás.

Bartha Lajos,
papjelölt

T A R C A.

Mikor a püspök ur nálunk volt.

(Vége.)

A tanító ur lecsüngesztett fejjel nézte, mindig ütött egyet fejével, a mint egygyel fogytunk. Mikor már csak magunk maradtunk, akkor így szólott: „Gyermekek! immár csak ennyien maradtunk. Azok nem jönnek többé hozzánk, más vallásra állottak. Ti legyetek jók. Azután megcsókolt mindnyájunkat és úgy eresztett haza. Elvitték a tiszrtartó fiát is és ez volt a második csapás.

Oh, milyen nagy csapás! Oh mennyit busultam!

Vagy három hónap telt el. Lassan megvizasztalódtam. Már lehetett kapni kün zöld ágat, mezei virágot. Azok többet nem jöttek sem a templomba, sem az iskolába. Otthon az apám még szomorubb lett, még többet irt. Embert nem láttam már annyit, csak kevesebbet s azok sem lár-máztak. Ültek csendesesen, beszélgettek suttogva s különösen este.

Miről beszéltek, nem tudom.

Egy tavaszi délután bejött hozzánk a tanító ur, a tiszrtartó ur s apám. Felállottunk, néztünk a tanítóra, ő így szólott hozzánk: „Gyermekek! holnapután itt lesz a püspök ur. Holnap mindenki virágot hozzon és zöld ágat. Fel fogjuk disziteni az iskolát, a templomot. Holnapután pedig szépen öltözzetek fel; kimegyünk a falu végére; fogadjuk; elénekeljük, hogy: „áldás szálljon rád az égből“ mindjárt el is próbáljuk, onnan bejövünk ide, itt meg azt elénekeljük, hogy . . . hogy, összenézett apám, a pap, a tanító, intettek egymásnak: ha, ha... itt nem bizonyos, énekelünk-e; de ha igen, akkor azt, hogy: „Erőnk Te segitéd fel,“ de ez nem bizonyos. Mindenki szépen öltözzék fel; hát, énekeljünk egyet, aztán menjünk haza.“

Énekelünk; engem apám vezetett haza, már olyan rég nem tette, útközben betértünk a szabóhoz, ki nekem egy egészen újdonát rend ruhát csinált akkorra, találkoztam a tiszrtartó fiával, egy darab kenyeret evett a kapuban, neki elmondtam, mi vár ránk. Láttam, hogy a szeme könnyel telt tele, olyan kelletlen rágt a kenyeret. „Nekünk nem szabad odamenni. Édes apám megparancsolta. De mi egy sem megyünk, apámék sem, mondta ő, s a szemével olyan kérően nézett. „Jere csak oda, kiáltottam, majd elbujtatlak; nem modjuk meg senkinek,“ otthon, a mit megint olyan régen nem tettünk, együtt vacsoráltunk az apámmal. Vacsora után megcsókolt, elment s nem jött haza, csak nagyon későre.

Nagyon későre!

*

Itt most átalugrom azt, hogy mit csináltunk két nap; nem is beszélem. Az ugy sem érdekes, az csak nekünk volt érdekes; oh, milyen érdekes! Nem hittük, hogy felvirradjunk arra a holnaputánra. De felvirradtunk. Azt is átugrom, hogy

mit csináltak mások, mert azt nem tudom, csak annyit tudok, a mit a tiszrtartó fia beszélt, hogy azok náluk gyűlést tartottak s megrendelték, hogy a fogadtatásra senki még felé se jöjjön. Hanem azt már nem tudom átugrani, mikor ott állottunk másnap a falu végén sorban, akkor nagyon sokan voltak közöttünk, a kik elmentek. Legelől jött egy kocsiban apám, vagy nem is, elől jött egy sereg lóhátas ember, azután a banda, azután apám, azután a püspök. Egy nő ült mellette, fekete fátyol volt arcán, mindenki azt mondta: a felesége, én csak egy pillanatra láttam, de ni-ni; mintha egy kést markolatig ütöttek volna a szívembe: szakasztott úgy nézett ki, mint az én anyám. Istenem, szaladtam volna, rohannék, reptülnék, nem lehetett; ott maradtunk a sorban.

Mikor aztán elmentünk a templomba, mikor felállott a püspök ur s elkezdte, hogy: „Hivatok, eljöttem...“ akkor a népnek fele se fért be. Az emberek elkezdettek nyüzsögni, mozogni, nem akart a helyén megférni senki, emelkedett felfelé az egész. Kik kívül állottak, nyomták be az ajtóban levőket, azok ismét a másokat, s mikor a beszéd végén volt, akkor már nem ült senki. Állott ember ember hátán, tele volt állva az urasztala körül is. Tele volt a miénkekkal s azokkal, a kik elmentek. Mikor végre kivergődhettünk, megállottunk az ajtóban, ez nagyon szép volt, néma csend szállotta meg egyszerre a tömeget, mint élettelen szobrok állottunk, előttünk a püspök.

„Atyámfiak!“ kezdé az a jószágteletti ur.

Nem tudta tovább mondani.

Azon pillanatban egy tömeggé olvadt a mennyi ember, egy siró tömeggé ölelkeztek össze. A féket vesztett érzéssel ki bír? A kiöntött lelkesedésnek ki tud ellenállani? „Sógor, testvér! Engedjete meg! Atyafiak! mi voltunk a hibások, engedjete meg. A kik az előtt nem is beszéltek, kezét fogták, jó barátok lettek, a kik elmentek, visszajöttek, akik bántva voltak, azok megbocsátottak, a kiknek sebe volt, azok begyógyultak. „Bátyám, öcsém, ne haragudjunk! Jól van nó. hiszen jól van.“ Egy csomó ezen az utcán gomolygott végig, a másik azon; egyik elfogta a másikat, azok megint egy harmadik csoportot. Az istennek legyen hála! Hála legyen!

Mi bementünk az iskolába, elénekeltek „Erőnk Te segitéd fel, Tiéd a dicsőség.“ A kik elmentek, oda is vissza is jöttek. Ujra annyian voltunk, mint előbb.

Én, oh milyen jól esett, nem is reméltem, nem is gondoltam; visszajött a tiszrtartó fia. Mennyi beszélni valónk volt, egész nap nem váltunk el. Ezt nem reméltem. De hát még! istenem, ezt nem felejttem el, mig élek, hát este! Este otthon megint ugy találtam mindent, mint az előtt. az asztal felterítve háromnak s engemet várt anyám. Sikoltva rohantam hozzá, ő magához ölelt, nem eresztett el

sokáig. Azután megcsókolt sokszor, sokszor; megkérdezte, hogy viseltem magam, a míg ő odajárt és nem ment el többé soha.

Tehát, mégis ő volt, hát még sem csalatkoztam. Azután beszéltek el: apám hívta be a püspököt, hogy nem menj össze az egyház; ő használta fel az alkalmat; azon a falun jöttek keresztül, a hol anyám volt. Oda szállottak, ugy békültek ki ők, ugy mások: egy megjelenésre.

Kit áldjak, kinek köszönjem?

Csulak Lajos.

KÜLÖNFÉLÉK. Nyilatkozat.

= Tudtuk mi azt igen jól, hogy amaz udvarhelyi egyházmegyénkből *z.* aláírással közlött tudósításunk vihart fog előidézni. Meg voltunk győződve, hogy ellennyilatkozatokat fog provokálni és éppen azért adtuk közre a kísérő levelet és azért toldottuk meg a magunk véleményével.

De, ki kellett adnunk. És ki kellett éppen ezt, hogy ad oculos demonstráljunk olvasóink előtt.

Negyedik esztendeje már, hogy ismét szerkeszszük a „Prot. Közlönyt“ és utóbbi négy év alatt, mint „Hivatalost.“ Elmondtuk százszor, hogy hivatalos minősége csak a „Hivatalos Rész“ közleményeiben érvényesül; a többi része teljesen szabad és független, és minden cikk helyet talál, a mennyiben megfelel a tisztességek, az egyházkerület becsületének és az irodalmi színvonalnak.

Az emberek nem hitték. Azt hitték, hogy itt valami ördögi makhinációval állanak szemben. Hogy a hivatalos színezet ki akarja ölni a szabad szellemet, a „Szabad Közleményeket“ elnyomja és így tovább. Négy esztendeje kísért e gyanúsítás. Most megragadtuk az alkalmat, hogy egy ilyen gyanúsító cikket közöljünk olvasóink meggyőzése végett és mások elrettentő példájára.

Szívünkéből sajnáljuk, hogy éppen udvarhelyi egyházmegyénket érte e csapás és öreg barátunkat, Solymosi Istvánt. De legyenek nyugodtak. Ez egyházmegyénk élet-ereje sokkal intenzivebb; becsvágya sokkal nagyobb; képessége sokkal megnyugtatóbb, hogysem e parányi viharért méltó dolog lenne, nagyobb emocióba jóni. A multak embereit tiszteletünk, barátságunk, és becsülésünk kíséri a nyugalomba; a jövőnő embereit bizodalomunk, reményünk és az anyaszentegyházunk javáért, dicsőségeért munkálkodó buzgóságukba vetett hitünk fogadja pályájukon.

Ama cikk megjelente óta, minden nap kapunk cáfolatokat és az elkeseredés hangján irt visszaütásokat. Nem fogunk közölni egyet sem, az alábbin kívül. Megmondtuk, hogy személyeskedést meg nem engedünk. Meg akartuk mutatni, hogy mit, és hogyan nem kell írni. Ezt elértük. Kérjük barátainkat, vegyék tekintetbe, hogy egyházi lap vagyunk és ne menjenek, szenvedélyeik által ne ragadtassanak oly térre, hol meggyalázzák a szeretetet, sértik a tisztességet, vétnek a kegyelet ellen és nem használnak a nemes ügynek.

A kis *z.* eljátszotta kicsiny játékait. Az egyházmegye becsülete sérthetetlen.

Ezután is feltétlenül fentartva szerkesztői jogunkat, és afféle „Szabad Közlemény“-féle tirádákra nem reflektálva, ime, adjuk az egyetlen repostot *z.* ur ellen.
Szerk.

*

„A „Prot Közl.“ idei 48. számába az udvarhelyi ref. egyházmegyei esperes-választásról egy kicsi *z.* által beküldött közleményre nézve, kérem ezen nyilatkozatot felvenni:

Névtelen közleményeket nem tartok méltóknak feleletre; s míg kicsi *z.* az elülről eldugott 11 betűt ki nem írja, nem tartom méltó ellenfélnek. Odi profanum vulgus!“

Bögzöz, dec. 9. 1889.

Solymosi István,
volt esperes, bögzői ref. pap.

= A jól megérdemelt nyugalom. Egy minden izében megható ünnepélyre gyűltek össze alvinci kevés számú hiveink e hó 2-án. A már 70 éven felüli öreg lelkészük, Péterffy László vonult 41 éven túli szolgálata után az őt méltóan megillető nyugalomba. Mélt. Zeyk Gábor, főgondnok, Tókos, esperes és Gruzda, tövisi lelkész, jelentek meg, mint hivatalos küldöttség. Az ügy hivatalos részéből csak annyit említünk meg, hogy öreg barátunk írásban beadott lemondása felolvastatott, illető helyre felterjesztetett; és lélekemelően hathat mindnyájunkra a példa, hogy a papi tövises pályán lehet működni úgy, hogy a jók megbecsülésére, öreg napjaink csendes nyugalmára lehet reményünk. Annyi a súlyos teher vállainkon, és olyan jól esik, ha ezek mellett nemcsak a megélhetésre, de elaggódtaink számára is tudunk juttatni. Olyan rosszul esett nekünk a tudat, hogy a kit annyi éven át láttunk mindig a helyén, honnan ő nem maradt el soha, azt immár örökre nélkülöznünk kell; de nem maradt meghatottság nélkül senki, nem volt ott olyan egy is, ki legnagyobb örömmel ne szavazott volna Zeyk gondnok ur indítványára; Péterffy tiszteletesnek, ki annyi sok éven át viselte tisztét tiszteletben, közbecsülésben, megrongált egészsége miatti visszalépését, legnagyobb fájdalommal bár, elfogadjuk, és az ő iránta való tiszteletünknek, kegyeletünknek adjunk jegyzőkönyvi kifejezést. Ilyen forma, ilyen szellemű az indítvány. Mielőtt azt mondanók: élvezze nyugalmát még nagyon sokáig, az előtt mondjuk még: öreg barátunknak, a mint élete csendes, zajtalan, feltűnni nem akaró munkásság volt, ugy nyugalomba vonulása is legyen bankettek és jubileum nélkül való. Isten sokáig éltesse.

= Örömmel regisztráljuk, hogy mult hó 14-én megválasztott volt segéd-pap, Kovács Albert ifju lelkipásztort, nagy ünnepélyesség között fogadták egyházában, Bölönben. Volt lovas-banderium, szekér-kiséret, szónoklatok, banquette és mindaz, mi külsőség ugyan, de tanubizonyságot tesz e szép egyházunk vallásosságáról, ifju papjához való ragaszkodásáról és a mi egyszersmind kötelezi ifju paptársunkat, hogy szívét, lelkét, minden jobb tehetségét hozza áldozatul annak a magasztos cólnak, melynek életét szentelte. Istennek áldása az egyházon és ifju lelkipásztorán!

= Köszönet-nyilvánítás. Soós Antal, zilahi m. kir képezdei tanár, mint községünk szülöttje, most harmad izben érezteti velünk, hogy a „jó ember, az ő szívének jó kincséből hoz elé jót.“ Ugyanis, egy szép és szilárd anyagból ké-

szült palackkal ajándékozta meg egyházunkat, melyben most az adventi urvacsora osztáshoz vittünk először bort. Kinek már iskolánk részére nem csekély alapítványa van: dicséretre nem szorult. Ez adománya által újból, mint követendő példa áll, úgy az itt, mint a távolban levő községünk szülöttei előtt. Drága életét tartsa isten soká! Bergenye, dec. 4-én, 1889. Székely Sándor, ev. ref. pap.

— **Hálás köszönet** Szász-Nyiresi és szent-benedeki nagybirtokos, gr. Kornis Viktor ur sokszor kegyeskedett kimutatni szíves jóindulatát szász-nyiresi ev. ref. egyházunk irányában. Mikor az egyház tagjai bort nem adhatnak az urnak asztalára, a gr. ur minden időben kegyeskedik bort adni ilyen szent célra, Mikor új orgonát csináltattunk, húsz frttal kegyeskedett fölségelni. Közelebről egy darab jó törökbuza-földet adott, ideiglenes használatra, mit az egyháztagok megmivelték, melynek idei termése szép jövedelmet adott. Mely kegyes adományért a gróf ur a magam és egyházam nevében fogadja legforróbb köszönetemet. Szász-Nyiresen, dek- 4, 1889. M. Vass György, s. k. sz.-nyiresi ref. lelkész.

— **Kérelem.** A Drotleff Rudolf kiadásában megjelenő s általam szerkesztett „Paedagogiai zsebnaptár“ jövő évi (5-ik) évfolyamába a közép- és alsófoku kereskedelmi és ipariskoláknak s az azokban működő isk. igazgatóknak névjegyzékét is felvenni szándékozván, tisztelettel kérem a nevezett intézetek igazgatóit, illetőleg, vezető-tanítóit, hogy neveiket s az intézet címét és jellegét 1890. évi január 30-áig velem közölni sziveskedjenek, hogy így naptáram tanügyi katalógusát minél tökéletesebbé tehessem. A díszes kiállítású naptár ára a katalógus kibővítése után is 60 kr. marad. Pozsony, 1889. nov. 30. Orbók Mór.

— **Nyilvános számadás és hálás köszönet.** Fejérdi ev. ref. egyházközségünk új harangjára dr. Kolozsvári Sándor, egyetemi jogtanár közvetítésével adakoztak: Székely Miklós 1 frt. Ladics Nándor 1 frt. Szász Béla 4 frt. Szász Gerő 5 frt. Sárkány Ferenc 2 frt. Baló Sándor 2 frt. Herepei Gergely 2 frt. Kiszeli Endre 2 frt. Deák József 1 frt. Domokos Antal 2 frt. Kolozsvári ev. ref. egyház 30 frt. Horváth Lajos 3 frt. Nagy Gábor 2 frt. Bartha Lajos 1 forint, Jánó Albert 1 frt. Zeyk Károly 5 frt. Szabó Károly 1 frt. Nagy László 2 frt. Zeyk Gábor 3 frt. Br. Kemény Domokos 2 frt. Gyárfás Endre 1 frt. Gaál Gyula 5 frt. gr. Bánffy György 4 frt. Bihari Sándor 1 frt. Herepei Károly 1 frt. Császár Bálint 2 frt. Lőrinci Gy. 2 frt. Málík József 2 frt. Bodor Domokos 1 frt. gr. Bethlen Pál 5 frt. gr. Bethlen Bálint 10 frt. br. Györfi L. 1 frt. Pogány 2 frt. Sándor János 1 frt. Gr. Kun Géza 2 frt. Fejérvári Károly 1 frt. Muzsnai Károly 1 frt. Kispál Sándor 1 frt. Deák Lajos 1 frt. Cakó J. 1 frt. Nagy Benedek 1 frt. Pál Károly 1 frt. Barcsai István 1 frt. Gr. Bánffy Miklós 15 frt. Br. Bánffy Dezső 10 frt. Dull László 2 frt. Mezei Albert 1 frt. Csiki Károly 1 frt. Lészai Gyula 1 frt. Incédi Samu 1 frt. Vass Tamás 1 frt. Lészai Ferenc 10 frt. Dr. Bodor Tivadar 2 frt. Csató János 1 frt. Gr. Bethlen Gábor 3 frt. Br. Kemény Kálmán 5 frt. Fülöp Géza 1 frt. Gr. Bethlen Géza 5 frt. Benkő Lajos 1 frt. Deési Gyula 1 frt. Bod László 20 kr. Valler József 5 frt. Rákosi Lajos 1 frt. Dr. Kolozsvári Sándor 10 frt. Kolozsvári Sándorné 1 frt. Kolozsvári Ilona 1 frt. Kolozsvári Margit 1 frt. Kolozsvári Antal 2 frt. Összesen 202 frt 20 kr. A nemes szívű adakozók és közvetítők, kik kegyes adományaikkal lehetővé tették egyházközségünk régi óhajának teljesülését, az ur oltárára hozott áldozatukért fogadják magam és egyházközségem hálás köszönetét Fejérd, 1889. november 12. Kolozsvári Antal, ev. ref. pap.

Hivatalos rész.

3181—1889.

KÖRÖZVÉNY.

Mindenik egyházközségünk t. anyakönyv vezető lelkészének.

Mivel a véderőről szóló 1889. VI. t.-cikk némely újabb intézkedései, nevezetesen, ennek 7. §-a következtében a véd-kötelezettség szempontjából a nősülés tekintetében, nehézségek merültek fel: szükségesnek tartotta a vallás és közoktatásügyi m. kir. miniszter ur idei 47.076. sz. a. közölni hatóságunkkal a m. kir. honvédelmi miniszterium f. é. 28,290 számú átiratának azon részét, melyben a felmerült és gyakran felmerülhető esetekben a követendő eljárásra nézve a lelkészkedő papság részletes útastást nyer:

„Felvetették ugyanis a következő kérdéseket:

1-ör, vajjon, a tényleg harmadszor állításon volt és 22-ik életévüket betöltött egyének megeskethetők-e; továbbá,

2-or, vajjon, tartozik-e az eskető lelkész tekintettel lenni arra, hogy esetleg a negyedik korosztály, vagyis a 24-ik életévükben levő egyének is állítás alá vonhatók; végre,

3-or, vajjon, azokkal szemben, kik tényleg már harmadszor voltak állításon, de jelenben csak a második korosztályban vannak, a házasságnál minő eljárás alkalmaztassék.

Ezen három kérdésre a m. kir. honvédelmi miniszterium fennidézett átiratában következőképpen nyilatkozik:

Az első s harmadik lényegükben teljesen azonos kérdéseket illetőleg, hogy t. i. a tényleg már harmadszor állításon volt és 22-ik életévüket már betöltött, vagyis jelenben az új védtörvény értelmében, csak a második korosztályban álló védkötelesek megeskethetők-e; és ezekkel szemben mily eljárás alkalmaztassék: szem előtt tartandó, hogy ezen egyének, mint olyanok, a kik a folyó 1889-ik évben még csakis a második korosztályban állanak, kivételes engedély nélkül meg nem nősülhetnek, illetőleg, össze nem eskethetők, kivéve ezen ezek közül az új védtörvényi útastás 19. szakasza 1. pontjának második bekezdésében felsorolt kivételek alá tartozókat, vagyis azokat, a kik az unjonállításnál fegyverképteleneknek, vagy törlendőknek nyilvánítottak.

A mi pedig az elől érintett második azon kérdést illeti: vajjon, tartozik-e az eskető lelkész tekintettel lenni arra, hogy a negyedik korosztály, vagyis a 24-ik életévükben levő egyének is esetleg állítás alá vonhatók, tájékoztatásul megíratik hogy miután a véderőről szóló 1889-ik évi VI-ik t.-cikk a negyedik korosztály felhívása iránt nem rendelkezik az ez iránt tett kérdés magától elesik.“

Miről összes egyházközségeink lelkészei szigorú ahhoz tartás végett ezennel értesítettnek.

Az erd. ev. ref. egyházkerület Ig.-Tanácsától, Kolozsvártt, 1889. dec. 3-án.

Bodor Antal,
titkár.

Dr. Kolozsvári Sándor,
elnök-helyettes.

1878—1889.

PÁLYÁZAT.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerületben az udvarhelyi egyházmegyébe kebelezett hodgyai egyházközség kántortanító állomására ezennel pályázat nyitattik.

Javadalma: gazdasági épületekkel ellátott új lakás és 187 frt. 15 kr.

Pályázati határnap, 1890. január 10. Folyamodványok, nagy. Menyhárt András aához küldendők Kecsetbe, (u. p. Sz.-Udvarhely).

Kolozsvártt, 1889, dec. 8.

Szász Domokos,
erdélyi ref. püspök.

Felelős szerkesztő és kiadó: SZÁSZ GERŐ.

PROTESTÁNS KÖZLÖNY.

Az erdélyi egyházkerület hivatalos közlönye.

XIX. ÉVFOLYAM.

KOLOZSVÁRT, 1889. DECEMBER 19.

51. SZÁM.

Megjelenik minden csütörtökön egy iven. — Előfizetési ára egy évre 6 frt., félévre 3 frt., negyedévre 1 frt 50 kr. — Szerkesztő ségi iroda, hová a kéziratok és előfizetések bérmentve küldendők: külmagyarutca 9 sz.

Karácson.

Kegyelem nektek és békesség istentől, a mi atyánktól és az ur Jézus Krisztustól.

Egy gyermek születik nekünk, egy fiu adatik nekünk. Békesség fejedelmének hívják. Bethlehemből, Dávid házának bölcsőjéből támad. Igazságos és győzedelmes, alázatos és könyörületes. Az Ur lelke pihen rajta: a bölcsességnek és tanácsnak, az ismeretnek és erőnek lelke. Nem látszat után és nem hallomás után ítéli meg az alázatosokat és ügyefogyottakat. Derekának övedzője az igazságosság és veséinek övedzője a hűség; ajkainak lehellete megsemmisíti a tisztátalanokat. Békességet szerez a pogányoknak. A farkas együtt lakozik a báránnyal és a párduc a kecszegödölyével fekszik; a borju és az orosz-lánkölyök és a kövér barom együtt lesznek; a csecsszopó gyermek a baziliskussal játszadozik és nagy léssen az urnak tudománya a földön, mint a tenger, mely beborította a földet e merész várakozásokkal vigasztalák hajdan Izrael jóslékü prófétái a lelki béke, a boldogság után sovárgó népet, édes sejtelmekkel töltve be szívét egy szebb és boldogabb korszak felől, midőn az Izrael hegyén plántált cédrus árnyékában az ég minden madarai megnyugvást találnak, s a melynek közalgését egy fényes hajnalosillag hirdeti, ki a lelki vakság sötét éjszakájában tévelygő világnak lesz világossága, ki a békességre igyekvőket és tiszta szívűeket istenhez vezet és feltárja isten országát azok előtt, kik éheznek és szomjuhozzák az igazságot.

És ime, az ó-szövetség istenembereinek várakozásai, melyeket nem ember akaratából, hanem a szentlélektől indítva, szólottak vala, beteljesültek; Izraelnek ama szebb és jobb kor felől táplált édes sejtelmei megvalósultak. Az ígéretet, melyet tett isten az atyáknak, betöltötte a fiaknak. (Csel. 13, 32). Az idő teljességében, midőn

a mező már fehér volt az aratásra, elküldé az ő fiát, ki asszonytól lett, ki a törvény alá adta magát. (Gal. 4, 4). Nem fényben, nem királyi pompában lépett a világra; az éj ünnepélyes néma csendjében, barátságtalan, hideg hajlékban született meg a királyok királya, kinek az atya lábai alá vetett mindeneket. A világ nem hallá első kiáltásait, senki sem tudott születéséről; csak az édesanya virasztott életének első percei felett és rebegett hálát a kegyelem atyjának, ki áldottá tevő őt az asszonyi állatok között. De im, megrendül hirtelen Bethlehem mezeje és a légben, melynek sűrű sötéttségét égi fény üz el, megzendül az angyali himnusz: Dicsőség a magasságos mennyekben istennek, a földön békesség! Jó akarat az emberek iránt! S a szokatlan égő fénytől megrettent pásztorok, kik künn a mezőn hálnak vala és vigyáznak vala éjente az ő nyájuk mellett, e vigasztaló szózatot hallják a magasból: Ne féljete, mert ime hirdetek nektek nagy örömet, mely az egész népnek öröme léssen; mert született nektek ma a Megváltó (ki az ur Krisztus), a Dávid városában. Ez pedig nektek a jele: talátoz egy kis gyermeket bepólálva fekünni a jászolban. A pásztorok elmenének azért sietséggel és megtalálák Máriát és Józsefet és a kis gyermeket, ki a jászolban fekszik vala. Mikor pedig látták volna, elhirdették azt, a mi nekik a kis gyermek felől mondatott vala. (Luk. II. 8. 11. 12. 16. 17.)

A legelső és legszebb karácsoni ünneplé az emberiség a földön, öröm és hála, remény és békesség tölté be Izrael kegyeseinek lelkét, kik láthaták azt, mit sok próféták és királyok hasztalan vágytak látni és hallhaták amaz örvendetes evangéliumot, melybe az angyalok is nagy kívánsággal kívánnak betekinteni. A népe megvigasztaltatását váró agg Simeon boldogsága betölt; elbocsáttatását kéri az urtól, miután reszkető kar-

jával körülölelte a világ idvezítőjét. A pogányság is oda hagyja isteneinek füstölgő oltárait, ellöki magától bálványait, melyeknek izzó karjaiba, engesztelő áldozatul, hasztalan dobálta gyermekeit és eljön, hogy tisztességet tegyen a gyermek bölcsője előtt, kinek születése új eget és új földet ígér.

Bizony, a názárethi Jézus születésével egy új kor hajnala derült az üdvösvárgó emberiség felé. A bethlehemi jászol gyűjté maga köré a bálványok összeomlott oltárainak tisztelőit; a pogány istenek a magasztalásukra gyűjtött áldozatok füstjével együtt foszlottak szét, lettek semmivé. Izrael szelek szárnyain, zugó viharban szálló istene, kinek ülőszéke a megközelíthetetlen magasztásban elterülő égboltozat, bizony, nem messze vagon most mindenünkötől; a bosszuálló Jehova, ki megbünteti az atyáknak álnokságait a fiakban harmad és negyed iziglen, a szerető atyává lett, ki hozsánnát zenget angyalaival a megtérő bűnösért és lakomát készít, midőn az elveszett fiu visszatér; nem fizet meg annak, a ki gonosz-ságot cselekszik, az ő gonosz-sága szerint, de felhozza napját mind a jókra, mind a gonoszokra és esőt ad mind az igazaknak, mind a hamisaknak földére.

Oh, jertek hát, ti, és a világ megváltója születésének e dicsőséges emlékünnepe, mialatt körülöttünk az alvó természetben minden oly sötét, minden oly komor és hideg: állapodjunk meg az isteni szeretet és kegyelem amaz égi fényénél, mely tizenkilencszáz évvel ezelőtt a bethlehemi pásztorokat körülugárzá és figyeljünk amaz angyali szózatra, mely istennek jó tetszésével vigasztalá a bűnös emberiséget és békességet ígért a földnek. Hadd, gyűjtsa meg az a fény a mi szívünkben is az isten iránti hála és szeretet szent lángját és töltsse be keblünket a békességre igyekvésnek, a bocsánatra készségnek hő érzetével, mely imádásra kész azokért, kik minket üldöznek és áldó szavakat ad ajkainkra, midőn áttökkel illetnek és háborgatnak bennünket. Hogy legyen így méltó a mi ünneplésünk ő hozzá, ki szerette mindvégig azokat, kik e világon valának és engedelmes volt az atyának mind a halálig, még pedig a keresztfának haláláig.

A karácson magasztos jelentőségének hirde-

tésére küldjük ki -- -- tanítványunkat, kit a hitek atyafiságos szeretetében ajánlunk.

Nagy-Enyeden, 1889. karácson-hava.

Józsa Zsigmond,
theol. akadémiái jegyző.

Hegedüs János,
theol. akadémiái igazgató.

Autonomia.

Most, midőn a hazai hatalmas és gazdag rom. kath. egyház legkiválóbb vezérférfiai a nemzet törvényhozása előtt sürgetik az egyházuk igazgatására oly szükséges feltételnek ismert autonómiát, s midőn egy rom. kath. hitközség a pozsonyi — a városi hatóságnak tiszteletet érdemlő s emelkedett gondolkodását bizonyító liberalismusa következtében megnyert részleges önkormányzat-félét oly kiváló vívmánynak tekinti a mi erdélyi anyaszentegyházunk kebeléből, mely ugyan a történeti fejlődés következtében is, de mindenesetre a múlt idők számos nagyjainak buzgósága és bölcsesége által, minden más református egyházkerületek között, legszélesebb önkormányzati alapon nyugszik, véletlenül éppen most emelkednek oly vélemények, melyek a mások előtt oly kívánatos egyházi önkormányzatot túlélt álláspontnak, megavult intézménynek tartva, cserébe kínálják állami subventioért, mert az egyház tagjai szegények s e miatt maga az egyház erőtelen.

Kétségtelen, hogy egyházunk tagjai sokféle terhet hordoznak, de még sem állíthatjuk, hogy az erőnek forrása végképp kiapadt, vagy kiapadó félben volna. sőt még hol annak tüneményeit véljük feltalálni, ott is a legnagyobb baj oka az aránylag nagyon csekély és alamizsnának tartott egyházi adót lerázni akaró kislelkűség, mely ellen éppen a 72.752—1888. számú pénzügyminiszteri rendelet által megerősített automia szolgál az egyház legbiztosabb támaszául. Az egyházi terhek alatt bizonyosan nem merült ki az egyháztagok ereje, mert míg például a lelkészekre nézve a változott életviszonyok nagyobb követelésekkel lépnek fel s a megszorított köteleességek több dolgot adnak: addig maga az egyházi adót fizető nép, ha saját és egyháza érdekét helyesen fogja fel, sokat könnyíthet magán, a mint hogy könnyített is sok helyen a kepeken megváltása által. Az újabb keletkezésű teher, a közalap, a köznépnél gyakorlatban levő 30, 20, sőt legnagyobb részben 10 kros tételeivel, egy kis jóakarattal könnyen elhordozható, még ha máskülönben nem is az erőnek nevelésére szolgálna. Hogy pedig az állam terhei nyomasztólag nagyok egyházunk tagjain, ez éppen arra kötelezi egyházunkat, hogy önfentartásának módzatairól saját belkörüben intézkedjék, miután inkább feltehető, hogy a hordozandó teher elosztására nézve tagjaival szemben méltányosabban és igazságosabban fog eljárni, mint az állam, mely polgárai helyzetét sokkal távolabbról és csak közvetve s e miatt felületesen ismeri.

Nyugodtan tekinthetünk vissza azon szolgálatokra, melyeket egyházunk a múlt idők válságos napjaiban a

haza alkotmánya és a magyar nemzetiség érdekében tett; hivatkozhatunk a jelenben is tényekre, hogy egyházunk nem csak magának nevel önzőleg tagokat, hanem egyzersmind a hon számára hű polgárokat, derék honfiakat, ápolván a vallás-erkölcsi érzés mellett a nemzeti érzületet és a hazaszeretetet is, s ezt maga az állam is készséggel elismerte, midőn középiskoláink fenntartását jelentékeny segéllyel könnyítette meg; de ezen hasznos szolgálatoknak értékét éppen az adja meg, hogy egyházunk a multban istenen kívül senkitől sem segítettve, sőt gyakran akadályoztatva és üdvözöltve, tette, a mit tett. S most ez érdemet, melynek oroszánrésze a multnak megdicsőült nagyjait illeti: mi váltsuk fel készpénzre, subventióra s tegyük ki magunkat azon arcpirulásnak ellenségeink szeméi előtt, hogy kínálatunkat az állam visszautasítja, vagy ha nem, oly feltételeket köt ki, melyekre multunk megtagadása nélkül rá nem állhatunk?

Hogy a mostani s talán a későbbi államhatalom részéről egyházunkat közvetlen veszély nem fenyegeti, ezt méltán remélhetjük; de mi biztosít azon eshetőséggel szemben: nem lesz-e követelve oly viszont-szolgálat, ha nem is az állam, de a hatalom végrehajtói részéről, mely az egyház munkássági körén kívül, céljától félre esik, s nem merülnek-e fel e miatt megkeresések, feleletek, ellentétek és surlódások, melyeknek az egyházra nézve kártékony hatása kiszámíthatatlan; nem lesz-e lekötve az egyház erőinek jelentékeny része oly munkára, mely állami szempontból lehet jó és szükséges, de az egyházra nézve haszontalan és meddő? A politikai élet felvert hullámai olykor becsapkodnak az egyház békésen haladó hajójába, a választási mozgalmak gyakran az egyházi élet fejlődését szakadásokkal, hálátlan küzdelmekkel zavarják meg, dacára annak, hogy törvényeink szigoruan kiüjtják egyházi életünk szinteréről a pártszenvédelek küzdelmeit. Háttha, aztán önkormányzati jogunk feladása által magunk vonjuk fel a sorompót s szolgáltatunk alkalmat a lelkiismeretlen korteseknek, hogy egyházunk szentélyébe, a polgárjog leple alatt, demoralizációt hurcoljanak s felforgassák egyházunk nyugalmát? Most sem ismeretlen az egyházi tisztviselők, különösen a papválasztásnál, a választók félrevezetése ígéret, csábítás, vesztegetés által, jóllehet ezeket csak alattomban, a titok sötétében, lehetett gyakorolni; hát akkor, hová lesz a papi tekintély, ha a protekció nyíltan fog terrorizálni s hová lesz a papi függetlenség, ha a mi nem lehetetlen, kinevezéssel lesznek betöltve kathedráink? Igaz, hogy a biblia mellett törvénykönyvet is kell forgatnunk s ki vagyunk téve annak, hogy a paragrafusokat fejünkre olvassák, de mig e törvényben védelmet is találunk, mig annak alkalmazása kizárólag az egyház befolyásolhatatlan joga, nyugodtan lehetünk, mert óva vagyunk a méltatlan zaklatások, személyes üldöztetések ellen.

A fényes mult nem csak dicsősége, de kötelessége is egyházunknak a jövőre nézve. Az erdélyi református egyház ezután is magyar nemzeti egyház akar lenni. Ha e magasztos cél egyszerű munkásai, a református

lelkészek a nyomasztó szegénység vaskarjaiból menekülve, az anyagi gondok aggodalmai nélkül tehetnék kezüket a nemes munkára, ez által legtöbbet maga a szent ügy nyerne, de egyházunk önkormányzata, állásunk függetlensége árán még a fizetésemelés sem kell, sem állami tisztviselők, adminisztrátorok lenni nem akarunk, mert ez által erőnköt bénítanók meg akkor, midőn oly sok munka várakozik ránk. A lekötözött, a függő lehet megelégedve saját sorsával, nyugodt, de mi személyünk elé helyezük a szent ügyet, melynek szolgálunk, a szent ügy iránt való lelkesedésnek pedig éltető eleme a szabadság, a függetlenség. Zsoldos haddal nagy eszméért sikerrel harcolni nem lehet.

Egyházunk az önkormányzaton alapult, fejlődött, s ha most abból a fentartó erőt kivesszük, az egész szervezet összeomlik. A hajót nem fenyegeti az elsüllyedés veszélye, hogy abból már a legrágább kincset is kidobjuk. Tartsuk meg és erősítsük egyházunk autonomiáját. *)

Kovács Gyula,
domokosi pap.

Nyitllevél

erdélyi ev. ref. lelkész-társaimhoz.

Mindnyájan ismerjük, bizonyára, ama közmondást: „A jó pap holtig tanul.“ Ki ne tudná azért közülnök, hogy nekünk papoknak, a tudomány gazdag mezején, minél tovább haladni, hivatásunkhoz mért elengedhellen kötelességünk. Hiszen, nekünk szól első sorban az intés: „Semmi dologban, vagy kicsinyben, vagy nagyban, tudatlan ne légy.“ Mi nem vonhatjuk ki magunkat a parancs kötelező ereje alól „Lakozatok a tudománynak házában,“ mert hiszen: „Az isten senkit nem szeret, hanem csak a kinek a bölcsességgel vagyon nyájassága; mert az szebb a napnál, és meghaladja a csillagoknak minden helyöket és ha a világossággal egybehasonlittatik, méltóságosbnak találattik: mert amaz után éjszaka következik; a bölcsességen pedig nem vehet erőt a gonoszság;“ mert: „Jobb a bölcsesség a drága köveknél.“

Senki nem tagadhatja közülnök, hogy lelkészi kötelességeink egyik legfontosabbja, az ige hirdetés, miután kétségtelenül minket lelkészeket illetnek e szavak: „Menjete el és a templomban állván, hirdessétek a népnek ez életnek minden beszédit.“ „Prédikáljad az ígét, rajta légy mind alkalmas, mind alkalmatlan időben, feddődjél, dorgálódjál, intsed a hallgatókat minden szelidséggel és tanítással.“

Hogy az ige hirdetésben reánk váró fontos feladatot híven megoldhassuk, arra a „Könyvek könyve,“ a „Biblia“ alapos, tüzetes megismerése vezethet bennünket. Ezért volt eleitől fogva nagy súly fektetve a lelkész képzésnél az exegetisre.

Ugy de, bárminő tudós profeszszoraink lettek légyen theologiai akadémiainkon: kész exegeták, bevégzet-

*) Örömmel adtuk e cikkcskét is, mint előpostáját ama válasznak, melyet az új évben fog megkapni Balogh Sándor barátunk.
Szerk.

ten kiképzett gyakorlati biblia-magyarázók alig hiszem, hogy valahol és valamikor hagyták volna el az iskola padjait nálunk, hanem csak az alapot nyertük meg ott, melyre építnünk lehet és kell az életben, a gyakorlati lelkészet terén.

Még káplán koromban s azután, mint erdélyi pap, önmagamon éreztem, hogy a templomi „biblia-magyarázatok” mily nagy munkát adtak nekem; s ennek oka abban állott, hogy az idegen nyelvekben nem birván teljes jártassággal, a gyakorlati biblia-magyarázathoz idegen nyelvű segéd-könyveket használnom nem lehetett sikerrel, magyarnyelven pedig ily segédkönyvre oly kevés mérvben találtam, hogy ez céломhoz csak parányi részben volt elégséges. Ugyanazért, nagy örömmel üdvözöltem 1881-ik évben, midőn Garzó Gyula a békés-gyomai ref. egyház egyik rendes lelkipásztora „Gyakorlati biblia-magyarázatok” címen megindította szakfolyóiratát, melynek szükség érzete már korábban felébredt lelkemben.

E folyóirat, immár, isten segedelméből, s a szerkesztő-kiadó buzgalmából és áldozatkészségéből 9-ik évfolyamának végén van s néhány nap mulva 10-ik évfolyamba lép. De, hogy azontul is fenmaradjon s az egész biblia minden részének magyarázatát magában foglaló értékes mű legyen, arra szükséges tömegesebb, buzgóbb pártolás, mint minőben részesült ez ideig ezen mű. Ugyanis, igazi megdöbbenéssel értesültem a tudós szerkesztő-kiadótól arról, hogy az előfizetők száma oly botránkozottól csekély, a megrendelők közül hátralékban maradtak száma oly nagy, hogy az ily követelés az ezer o. é. forintot jóval felülhaladja, ez idő szerint. Ugy, hogy bámulva állottam meg egyrészt a lelkészkar közönye, más részről a szerkesztő-kiadó buzgalma és áldozatkészségének nagysága előtt s önkénytelenül fölmerült előttem a kérdés: honnan ez indolencia?

Hiszen, a hol csak ismertetését olvastam e hézagpótló, elkerülhetetlenül szükséges, egy K. Tóth Kálmán, Barakonyi Kristóf s több kitűnő munkatársak segítségével készült, derék szakközlönynek, mindenütt elismeréssel, dicséréttel találkozik e vállalat s mégis mindennek dacára a „lenni, vagy nem lenni” kérdése függ felette, szegényére protestáns papságunknak. Igen, mert meg nem engedhetjük, hogy egy ilyen vállalat a csekély pártolás okán megszűnjék; nem szabad; erre oly szükségünk van, mint a mindennapi kenyérre!

Hogy e Nyiltelemet éppen erdélyi ref. paptársaimhoz intézem, annak oka az, hogy az erdélyi ref. egyházkerületből két, mondd, két ev. ref. pap az előfizetők összes száma addig, míg a békés-bánati egyházmegyéből tizenhét van vszgyunk. (Igaz, hogy itt is többen lehetnének!) De tettem másfelől azért, hogy talán, ha én, mint az erdélyi ref. egyházkerület szülöttje s ott papskodott ember emelem föl, habár erőtlén, szavamat, inkább megértethetem magamat, mint ha nálamnál minden tekintetben nagyobb, tekintélyes férfiktól származnék a kiáltvány; mert én ismerem erdélyi paptársaim javadal-

mait, helyzetét s egyéb körülményeket is némilleg s így egész határozottan megmondhatom, hogy legalább százötven előfizetője okvetetlenül lehetne erdélyi paptársaim közül a többször jelzett szakközlönynek, melynek egy évre 4, négy forint az ára most, de tömeges pártoltatás esetén, tetemesen leszállított áron is megszerezhető volna.

Szeretett paptársaim! Magunk magunknak hozunk áldozatot; ne engedjük semmi áron megszűnni e vállalatot, szövetkezzünk annak nem csak megmentésére, de teljes felvirágoztatására, közkincsünké tételére. Én szívesen magamra vállalom a közbenjárást, hogy nagytiszt Garzó Gyula lelkészársunkkal megbeszéljük tüzetesen az ügyet s tömeges pártoltatás esetén, olcsóbb kiadás is létesülhet; sőt remélem, hogy lelkiismeretes ajánlásomra, egyes csekélyebb fizetésű paptársaim részére előfizetési ár-leengedést is nyerhetek ki a szerkesztő-kiadótól, kinek nem anyagi haszon a célja e vállalatnál.

Elengedhetlen kötelesség-teljesítés szüksége forog fenn; előle kitérni hiba, bűn volna.

Békés-Gyula, dec. 13-án. 1889.

Dombi Lajos,
ev. ref. pap,

Igazgató-Tanácsunk üléséből.

Kolozsvár, dec. 15—17.

A három napon át folyt ülésen elnökölt, főt. Szász Domokos, püspök s váltakozva jelen voltak gr. Kuún Géza, egyházkerületi főgondnok, dr. Kolozsvári Sándor, elnök-helyettes, Szász Gerő, közjegyző, Nagy László, közügyigazgató, Gyarmathi Miklós, Székely János, Sárkány Ferenc, Domokos Antal, Parádi Kálmán, Deák József, dr. Vályi Gábor, dr. Sárkány Lajos, h.-számvevő, Bodor Antal, titkár, Szász Béla, előadó ig. tanácsos.

Az időközben elnöki úton ellátott ügyek hejlesztésének és helybehagyatnak.

Elnök aa. hivatkozva arra, hogy a közalap segélye iránt folyamodók kérvényeinek beküldési határidejéül, az egyszer s mindenkorra szóló kérvényekre nézve e hó 15-dike, a 32 évre szóló segélyekre nézve pedig e hó 20-dika volt korábban kitűzve, kéri a véleményező bizottság kiküldését: mire az eddigi bizottság mandátuma megújittatik.

A közjegyző a folyó évi közgyűlés tisztázott s hitelesített példányát a levéltár számára beszolgáltatván, az előadó útasittatik, hogy a külön expedílandó közgyűlési határozatok iránt tegye meg a következő ülésre előterjesztéseit.

Az alvinci egyházközség és az egyházmegye meleg ajánlattal terjesztvén föl t. Péterfi László, alvinci pap aa. kérését, hogy 71 éves korára és 41 éves papi szolgálatára tekintettel, fele fizetéssel és rendes lakással, tisztességes nyugalomba bocsáttassék. Igazg.-Tanácsunk a maga részéről is a hosszas és hű szolgálat iránti elismeréssel teljesíti a kérést, útasítván az egyházközséget, hogy a nyugalmazott lakása iránt külön határozatot hoz-

zon és a papi állomás betöltése iránt a szükséges intézkedéseket tegye meg.

A körösi egyházközség elhatározta, hogy külön célra le nem foglalt egyházközségi tőkéit egybefogva, kepeváltó-alap címén s a kamatokat is tőkésítve, gyümölcsözteti mindaddig, míg a megváltás megfelelő összegre növekszik, jelentve egyszersmind, hogy Körös politikai községe ugyane célra egy erdő-részletének gyapját adományozta 800 1200 frt. értékben, az egyházmegye pedig ajánlja a határozat megerősítését. Az Ig.-Tanács elvben jóváhagyja a tervet; miután, azonban, a kérdéses tőkék nagyobb része az egyházközség tulajdona, a kepeváltás elérendő előnye pedig az egyháztagok egyéni terheit fogja ezek vállairól elhárítani, az Igazg.-Tanács a terv kivitelét csak arra az esetre engedélyezi, ha a kepefizetésre kötelezett egyháztagok a kepeváltó alapot rendszeres járulékokkal gyarapítják, akár mérsékelt rovatat, akár közmunka útján szerzendő szorgalmi jövedelem által; utasítván továbbá az egyházközségi, illetőleg, az egyházmegyei hatóságot arra is, hogy a politikai község adományának jóváhagyását a törvényhatóság útján eszközölje ki.

Az erdélyrészi magyar közművelődési egyesület Balászfalván népiskolát tartván fön, az egyházközségi iskola növendékek nélkül maradt, mihez képest, az egyházközség és egyházmegye fölterjesztésére, ottani felekezeti iskolánk ez idő szerinti megszüntetése kimondatik s tanszerei a túri felekezeti iskola használatába adatk, utasítván az egyházközség arra is, hogy ottani kántortanítónk jövendőbeli foglalkoztatása és javadalmazása iránt javaslatot tegyen.

Héjjasfalvi egyházközségünk új iskolaház építésére készülvén, addig is, míg a készülő tervet, költségvetést és a fedezet egy részének kimutatását beszolgáltatná, kéri, hogy a kedvezményes kölcsönképpen biztosított 400 frt. segély összege ottani gyümölcsöztetés végett küldésük le a megalakított épített bizottság elnökéhez. Az Igazg.-Tanács, azonban, tekintettel, hogy az egyeseknél elhelyezett pénz fölthajtása sok nehézséggel szokott járni s így a jövő évi építkezésre szükséges ez összeg a maga idején nehezen lenne igénybe vehető, a kérést nem teljesíti, ismételtén utasítván az egyházközséget az építkezési előkészületek erélyes folytatására.

A kide-csomafáji-gyulai társegyházak körében, Csomafája és Gyula tankötelesei számára, az egyházkerület és a közművelődési egyesület segélyével, új iskola építvén s lévita-tanítói állomás rendszeresítettén, a kidei pap és a csomafáji-gyulai lévita-tanító díjleveleinek új kiállítása vállt szükségessé. Kide és Csomafája teljesítette is, a korábbi megállapodásokhoz képest, e köteleességét, míg Gyula azalatt az ürügy alatt, hogy ő magának pap-tanítói állomás rendszeresítését óhajtotta volna, megtagadta az új díjlevél aláírását, mely, megjegyzendő, egész összegében 95 frt javadalomra rug s ebből is az egyház tagjaira eső 10 frt 80 krnyi kepetartozást, a „hivék“ az egyházközség központban kezelt tőkéjének kamataira

akarják áthárítani. Az Ig.-Tanács, aztán, a kidei és csomafáji díjleveleket megerősítvén, a gyulai közgyűlési határozatot megsemmisítette s az egyházközség törvényes útra térítésére br. Bánffy Ernő, főgondnok afiát kérte fel, elrendelvén egyszersmind az új lévita-tanítói állomásra a pályázat kiírását. Ugyancsak a csomafáji iskola építésére nézve, az építkezés csak 100 frt. adóssággal levén befejezhető s viszont, a lévita-tanítói állomás számára a közművelődési egyesület részéről 32 éven át biztosított évi 50 frt. segély ez évben kiadható nem lévén, az Igazg. Tanács engedélyt kér az egyesülettől, hogy ez egy évi segélyösszeget az építkezésből származott adósság részben való törlesztésére fordíthassa.

A galaci és tacsai egykori nyomoruságos felekezeti iskolák főtartása, a tacsai állami iskola felállítása után, fölöslegessé válván, hogy ez állami iskola létesíthető legyen, annak idején, szerződés kötött, hogy a k-t felekezeti kántor-tanítói állomás kanonika porciói jövedelméből a tacsai állami iskola alapjának évi 50 frt fizetessék, az ottani áll. tanító pedig a kántori teendőket, szintén évi 50 frt. jutalomért végezze, kimondatván az is, hogy iskolai alap járadékának netaláni hiányát az egyházközség dézma-kárpótlási tőkéjének kamatja, a kántori javadalom pedig az egyháztagok rovatala pótolja, miután ezek fölzsabadultak kepetartozásuk alól. A hiány ez évben csakugyan kitünt mindkét 50 frtnál s az iskola-alap ki is elégtettett a megszabott forrásból, míg az egyháztagok a kántori javadalom kiegészítését megtagadták, úgy hogy a rájuk eső részt az egyházközség pénztárából kelle fedezni, sőt azt is kimondták, hogy jövőre az áll. tanító kántori szolgálatait nem kívánják igénybe venni. Az Igazg. Tanács, azonban, a jogerős szerződés minden pontjában való főtartását mondja ki, utasítja az esperest a kiszállásra, ha lehet az ügy békés elintézésére, ellenkező esetben, a közigazgatási hatóság törvényes segélyének igénybe vételére.

Ágoston Mózes, balászfalvi pap. fizetése régebb idő óta le vala foglalva, miután esperessége idejében némi egyházközség kezén megfordult pénzével nem birt elszámolni. A tartozás tulnyomó része immár törlesztve levén, kértére s a még fönálló követelés összegének visszatartásával, javadalma a jövő év elején kezdve fölzsabadíttatik.

(Vége következik.)

É—n.

Az egyházmegyéből.

A sepsii egyházmegyéből.

Egyházmegyénk folyó 1889. november hó 26 és 27-ik. napjain tartotta meg évi rendes őszi közgyűlését és Papi Értekezletét, a s.-szentgyörgyi Mikó-kollegium nagytermében. Bár nem örömet teszem, de teljes lehetetlen, megjegyzés nélkül hagyni azon nem indokolható részvétlenséget, mely a nagy egyházmegyénk területén oly szép számot tevő választottak és hivatottak részéről ugy közgyűléstünk, mint Papi Értekezletünk iránt ez alkalommal nyilvánult. A világi

karból tek. Ujvárosy József gondnok. mltsgos. Imecs Ernő és tek. Rápolti Mózes tanácsbíró urakon kívül, kik, valahányszor egyházmegyénk érdekei szólítják, mindig kész örömmel állanak helyükön, alig egy párt láttunk közgyűlésünkön megjelenni. Az egyháziak táborának nagyobb része is távol maradt a küzdőtérrel és pedig minden indok nélkül, mivel közgyűlésünk színén egyetlen elmaradást igazoló okmány sem olvastatott föl. Egyházi törvényeink 66 §-sa az indokolatlanul elmaradott közgyűlési tagokra vonatkozó intézkedést az egyházmegyéknek hagyván fenn, s tudomás szerint egyházmegyénknek erre vonatkozólag hstározott intézkedése is levén nem ártana, a receptet megújítva, alkalmazni; bizonyára, segítene a részvétlenség e sajnálatraméltó állapotán.

No, de bár számra nézve kevesen voltunk is, a buzgóság és érdeklődés nem hiányzott a jelenlevők részéről. Esperes, Csizsér Gábor aa. meleg szavakban üdvözölve az egybegyűlteket, istennek áldását, segedelmet kérte munkálkodásunkra, s rövid, de tartalmas elnöki megnyitójában fölmutatta az egyházmegyénk életében lefolyt utóbbi időnek haladásra valló eseményeit, melyek ez alkalommal is csak megerősítettek azon hitünkben, azon alapos reményünkben, mely szerint az átalakított adminisztracionális rendszer, hár megsokasította a teendőket, nagyon is részletesekké s szigorú felelősséggel járókká tette az egyes kormányzati ágakat s így terhesekké az egyes hivatalokat is, de éppen ez által a rend és törvényszeretnek, köteleesség szerinti hű követésének, tiszteletének adott rendületlen alapot, s biztos utját jelölte ki az anyaszentegyház felvirágoztatásának, előbbvitelének, haladásának.

Tisztességes numerust adna ki, ha elő akarnám számlálni azon sok és különböző természetű ügyeket, melyeket csak a közelebbi félesztendő folyamán is elláttak egyházmegyénk hivatalosai. Feladat, elvégezni való volt elég és jól esett hallanunk, hogy a fáradozások nem maradtak meddő, a jól végzett munka megtermette gyümölcsét.

Mindnyájunknak elismerése kísérte azon jelentést, hogy egyházmegyénk nyomorgó egyházainak, szegényes fizetéssel küzdő papjainak, segélyért esdő kérései meghallgattatást nyertek, s a bánattal sújtott özvegyek és árvák számára ez évben is jutottak fillérek. Nem kevésbé szolgált örömről azon üdvös intézménynek tudomásul vétele is, mely szerint egyházmegyénk területének több pontján tervbe vett többnemű építkezések részint már folyamatba indítottak, részint befejezéshez közelitettek, vagy éppen át is adták a közhasználatnak, melyek mind bizonyoságot tevő jelei anyaszentegyházunk protestáns, reformált Sionunk folyton való erősödésének.

S míg egyfelől a szegényebb egyházainknak, csoportosítás által, bár kevesebb számu. de élhetőbb álmásokká lendülő átalakításáról szóló tervezet, egyházmegyénk szép reményekre jogosító jövőjébe engedett örvendetes belepillantást vetni másfelől, a közel multra való, hivatali karunkban történt változásokat ecsetelő visszatekintés alkalmával, mely fájdalom tölté el lelkünket azon pillanatban, midőn a 25 évig egyházmegyénk érdekeit szíven hordozó, fáradhatatlan munkásságu férfinak, a s. szentgyörgyi református egyházközség érdemekben gazdag, áldott emlékü, hű lelkipásztorának, Révai-Lajosnak korai elhunytáról s a benne lett nagy veszteségről tétetett kegyeletteljes megemlékezés. Igaz férfiú volt; az igazaknak emléke pedig áldott és él mindötökké.

Említés tételven még egy pár tanítói állomásnak, ré szint ideiglenes tanerővel, részint törvényes választás útján történt betöltetéséről, esperes aa. a gyűlést megnyitottnak nyilvánította.

Közgyűlésünk esperes aának éljenekkel fűszerezett elismerést adván, a megállapított s általa felolvasott tárgysorozatot nagyon kevés változtatással elfogadta.

A tárgysorozat rendjén olvastatván a múlt gyűlés jegyzőkönyve, helybehagyott. Kapcsolatosan, tek. Ujvárosy Jó-

zsef gondnokunk azon indítványt tette, hogy a már rendezett hitelesített megelőző gyűlés jegyzőkönyve jövőben, idő megnyerés tekintetéből, egész terjedelmében ne olvastassék föl, hanem főjegyző aa. előzetesen kivonatos jegyzéket készítvén azon pontokról, melyeknek tartalma egy, vagy más módon az újabb gyűlés tárgyalásaival kapcsolatba hozandó, csakis ezen jegyzékben kijelölt pontok olvastassanak föl a jegyzőkönyvből eredeti részletességükben. Közgyűlésünk magáévá tevén ezen indítványt, tekintettel arra, hogy a hosszadalmas jegyzőkönyv teljes egészében való felolvasása a gyűlésezési idő java részét rendszerint igényli, s különben is ezen módosított jegyzőkönyvi olvasásban semmi hátrányt nem látván elfogadja az indítványt, s jövőben ezen módosított jegyzőkönyvi olvasásnak gyakorlatban való érvényesítésével főjegyző aát megbizta.

Azután, főjegyző Nagy Sándor aa. olvasta az egyházmegyei tanács működéséről szóló jelentést, mely szerint egyházmegyei tanácsunk a május 23-tól november 26-ig terjedő hat hónap lefolyása alatt hét ülést tartván, azokon 56 jegyzőkönyvi szám alatt hozott különböző ügyekben érdemleges határozatokat.

Következett az egyházak ez évi vizsgálatairól szóló jelentése esperes, főjegyző és direktor afainak. Múlt közgyűlésünk könnyítvén esperes aának. terhein, főjegyző aa. mintegy 11 egyházközségben; direktor pedig 4 egyházban végezték esperes-helyettesi minőségben az egyházvizsgálatot. Hogy általában nem kedvezőtlen az eredmény, azt mutatja mind három vizitátornak egyöntelű véleményadása, mely szerint tekintettel a múlt évi vizsgálat eredményére, az akkor fölmutatott bajoknak nagyobb része már orvosoltatott s ha vannak is kisebb-nagyobb mértékben még ma is fennálló mizeriák itt-ott, alapos reményünk lehet arra, hogy a megkezdett uton haladva, kevés idő alatt segítve lesz a dolgozon, s ha teljesülést lel még a már tervben levő társítási elv is akkor bizonyára több lesz néhány élhetőbb állomással, s apadni fog az egyházmegyénkben eddig meglehetősen számot adó, csakugyan sajnálatra méltó állapottal küszködő papok száma.

Ezen vizsgálati eredménynek örvendetes tudomásul vétele után, olvastatott főt. püspöki, a mltsgos állandó Ig.-Tanácsai, valamint az egyes polgári testületektől és hatóságoktól beérkezett felsőbb rendeleteknek, illetve átiratoknak hosszú sorozata, melyeknek nagyobb része egyszerűen tudásul szolgálván, a fennmaradtak közül elsősorban is tárgyalás alá vettett a tanácskozásunk egyik főtárgyát képező, egyházmegyei pénztárak rendszeres szervezéséről szóló szabályrendelet ügye, melyet az 1888 évi kerületi közgyűlés már megállapítván, azon hozzáadással tette át az egyházmegye hatóságaihoz, hogy az egyes egyházak, vagyoni állapotuknak szem előtt tartásával, ezen szabályrendeletben megállapított fizetési osztályok szerint, soroztassanak, s az erről szóló munkálat helybehagyás végett az Igazgató Tanácshoz fölterjesztessék Múlt közgyűlésünk ezen munkálat megkészítésére direktor Zagoni Pál aa. elnöklete alatt, egy bizottságot nevezvén ki, e bizottság jegyzője felolvasta a nagy részletességgel elkészített munkálatot, melyet hosszabb eszmecsere után végre is, tekintettel arra, hogy e munkálat a méltányosság lehető határai között, főleg a vagyoni állapotoknak szem előtt tartásával készítettet meg, közgyűlésünk helybehagyott és változtatás nélkül elfogadott.

A bizottság munkálatában két osztályzati táblázatot állított össze, melyek közül egyik, csakis a vizsgálati díjba befolyandó, a másik az egyházmegye mindennemű szükségének fedezése céljából az egyes egyházakra kirótt fizetési összeget tünteti föl. Hadd, beszéljen maga a munkálat

A vizsgálati díjban befolyandó összeg, a következőképpen rovatott ki az egyes egyházakra: I-ső osztályba soroz-

tattak, 15 frt évi járulékkal Nagy-Borosnyó, Uzon, Aldoboly, Bikfalva, Szemerja. Ezekből befoly összesen 75 frt II-ik osztályba soroztattak, 10 frt évi járulékkal Hidvég, Angyalos, Lisznyó, Bodok, Réty Ezekből befoly összesen 50 frt. III-ik osztályba soroztattak 7 frt évi járulékkal Gidófalva, Fel-Doboly, Magyarós, Komolló, Zalán, Kálnok, Szentkirály. Étfalva-Zoltán, Árapatak, Brassó Málnás, Egerpatak. Ezekből befoly összesen 84 frt. IV-ik osztályba soroztattak, 5 frt évi járulékkal Szacsva, Eresztevény, Kilyén, Árkos, Hétfalusi körlelkészség, Szotyor, Martonos-Fotos, Kökös, Nyén, Bodola, Oltszem, Erősd, Besenyő, Kis-Borosnyó. Ezekből befoly összesen: 70 frt. Leányegyház, Kőrispatak évenként 2 frttal járul a vizsgálati költségekhez. A 36 anya- és 1 leányegyház községtől, a vizsgálati díjba befoly összesen 281 frt ebből a számvevőnek járó 30 %: 84 frt 30 kr; a pénztártól illető, tőkésítendő 10 % = 28 frt 10 kr; az esperest illető 60% = 168 frt 60 kr. De egyházi törvényeink értelmében az esperes vizsgálati díjának minimuma 200 frtban levén megállapítva s e célra az egyes egyházakat sem lehetvén többel terhelni, az esperes vizsgálati díjának pótlásául, a krajcáros élőtlőke terhére 31 frt 40 kr. esik.

A képviselőik, a tanügyi előadó, közalap kezelő, főjegyző illetveinek s az egyházmegye más hasonló nemű szükségleteinek fedezésére befolyandó összeg pedig egy második osztályzat szerint, a következőképpen rovatolt ki az egyes egyházakra: I-ső osztályba soroztattak, 13 frt évi járulékkal Angyalos, Árapatak, Bikfalva, Bodok, Nagy-Borosnyó, Brassó, Aldoboly, Gidófalva, Hidvég, Lisznyó, Nyén, Réty, Szemerja, Uzon, Zalán. Ezekből befoly összesen 195 frt. II-ik osztályba soroztattak, 11 frt évi járulékkal Egerpatak, Szentkirály, Étfalva-Zoltán, Kálnok, Málnás, Oltszem, Bodola. Ezekből befoly összesen 77 frt. III-ik osztályba soroztattak, 9 frt évi járulékkal Árkos, Besenyő, Kis-Borosnyó, Feldoboly, Eresztevény, Erősd, Komolló, Kökös, Magyarós, Martonos-Fotos, Szotyor. Ezekből befoly összesen 99 frt. IV-ik osztályba soroztattak, 6 frt évi járulékkal Hétfalusi körlelkészség, Kilyén, Szacsva. Ezekből befoly összesen 18 frt. Leányegyház, Kőrispatak, évenként 4 frttal járul a közszükségletek fedezésére. E célból fölvetetvén a két püspöki egyház is, Sepsi-Szent-György és Ilyefalva, mindkettő 8—8 frttal járulván, ezektől befoly összesen: 16 frt. A 36 anya, 1 leány- és 2 püspöki egyháztól, az egyházmegyei mindennemű közszükségletek fedezésére, befoly összesen 409 frt.

Hogy a bizottságnak, az egyházmegye közszükségei fedezésére kirótt terhek szétoztásánál egészen új osztályzatot kellett készítenie, erre a bizottság tagjait, jelentésük szerint, az vezette, hogy a kétféle rovatalknak együttes összege, mértéken felül, a lehetőség körében egy egyházat is, de különösen a kevesebb vagyonnal rendelkező egyházakat, az eddig hordozott terheknél nagyobb összeggel egyáltalában ne sújtsa.

Kapcsolatosan, közgyűlésünk, a bizottság javaslata folytán kimondotta azt is, hogy a közalap és könyvtár pénzei az eddigi módszer szerint kezeltek továbbra is, de az egyházmegyét illető mindennemű összegek az egyházmegyei pénztárban fognak elhelyeztetni, ennek kezelője pedig maga a direktor lesz.

Közgyűlésünk a bizottságnak azon odaadó fáradozásáért, melylyel e munkálatot összeállítva, előkészítette s a közgyűlés elé terjesztette, szives köszönetet szavaz s ezen munkálatnak az illetékes felsőbb forumhoz helybehagyás és meg erősítés végett való fölterjesztését elhatározza.

Ezen nagy fontosságú ügy letárgyalása után, a számvevő, a könyvtári pénztáros, a közalapkezelő és egyházmegyei pénztáros számadásainak megvizsgálására kiküldött bizottságok tették meg jelentéseiket. A három elsőnek számadásai rendben találva, a főnhagyandók főnhagyása

mellett, dicséretesen fölmentettek, míg az egyházmegyei pénztáros számadása nem levén rendesen fölszerelve a megkívánandókkal, számadása ujonnan való fölülvizsgálás alá vettetett. Bejelentéven esperes aa, hogy szacsvai egyházunkba, a főtiszteletű püspök ur, az egyháztagok kérése folytán, Jáni Lajos papjelöltet ideiglenes minőségben segédlelkésszé kinevezni méltóztatott: közgyűlésünk tudomásul veszi.

Méltóságos Imecs Ernő tanácsbíró ur, a hétfalusi templom-építés ügyének referálásával levén megbizva, jelenti, hogy a templom helye már megvétetett; a tervrajz is készen van; s ha az építkezésre kért segély megadatlik, az Igazgató Tanács rendeletei értelmében való építkezések útjában mi sem áll: közgyűlésünk tudomásul vevén a tanácsbíró urnak ezen jelentését, ez ügynek a felsőbb rendeletek szerint való tovább vitelére, egyházmegyei tanácsunkat bizza meg.

Következett az Igazgató-Tanácsnak, az országos közalap ügyében kibocsátott rendelete, mely határozottan kimondja, hogy az országos közalap tartozásainak pontos beszolgáltatásában való hanyagság és mulasztás, a jelen éven kezdve, a papok ellen a legszorosabb fegyelmi eljárás tárgyát fogja képezni.

Esperes aa. október végén kibocsátott körlevelében már előzetesen jelezvén az ezen rendeletben foglalt, lelkészeket és számadó-gondnokokat illető határozott utasításokat s egy szersmind a rendelet értelmében való pontos eljárást felelősséggel járóvá tevén: közgyűlésünk a rendeletet mint esperes aának követett eljárását tudomásul vevén, azon óhajásnak adott kifejezést, hogy a papok vizsgálat és tárgyalás alá vevén egyházaik körében ezen ügynek egy vagy más módon való könnyebbitését, hassanak oda, hogy a domesztika-váltást kerestül vigyék, mert ezáltal igen sok kellemetlenségnek lehetne elejét venni, illetve, véget vetni.

Ha jól vagyunk értesülve, több helyen már életbe léptetett azon mód, hogy a domesztika-rovatalt, a polgári hatóság hajtja be a rendes adókkal együttesen. Azért, mivel a domesztika megváltásának is, különösen a kevesebb vagyonnal rendelkező egyházakban, igen sok akadály áll útjában, legkivánatosabb volna, oda hatni az intéző köröknek, hogy anyaszentegyházunk azon községeiben, hol a megváltás lehetetlen, a fennebb említett gyakorlat foganatosíttassék s a pap fölmentessék a végrehajtási kellemetlen kötelezettség alól.

Hogy mily következmények jönnek napvilágra az eddigi gyakorlat mellett, fájdalom, a tapasztalat már több helyen igazolta; s hogy nagyon is nehézkes e gyakorlat, azt bizonyítják a hátrálékok.

Hiában praedikálunk a domesztika-intézmény üdvös voltáról s az aránylag nagyon is csekély áldozatról, melyet anyaszentegyházunk érdeke ez ügyben vár a néptől; hiába igyekszünk megértetni a nemcsélt künn az életben is, mert a nagyobb rész hajthatatlan marad a jó szóra. Ha jön a fizetési határidő, nem tudnak róla, s ha végrehajásra kerül a dolog, mit jelenben elkerülni, igen sok helyt lehetetlen, kezdetét veszi a kellemetlenségek sorozata, az avertálással való tenygetőzés, s kész a pap iránt való gyűlölet.

Ezeknek kikerülése végett, óhajtjuk, egy az eddiginél célra vezetőbb gyakorlat életbe léptetését.

Folytatólag tárgyalattak a segély-kérvények, melyek egy pár kivételével kisebb-nagyobb összeg erejéig fölajánlatni határozottak. Brassó és Hétfalu segélyügye külön megbeszélés tárgyát képezvén, közgyűlésünk abban állapodott meg, hogy e két határszéli egyházat, melyek felekezeteinknek, fajunknak úgy szólván védbástyái s melyeknek ügye nemcsak az egyházmegyének, de anyaszentegyházunknak is érdekében állván, tekintettel arra, hogy a segélyre valóban rászorult szegény egyházaink ezek miatt rövidülést ne szenvedjenek, az egyházmegyénk egyházaik részére évenként juttatni szokott segélyösszegekből, egészen elkülönítve ajánlja föl ez alkalommal.

Azután, felolvastattak a tanfelügyelőségtől, egyházaktól, és egyesektől beadott hivatalos iratok, folyamodványok, kérelmek, melyek részint tudomásul vétettek, részint az illetékes közegekhez további intézkedések tételére, áttétetni határozattak.

Örömmel vettük tudomásul tanügyi előadónknak azon jelentését, mely szerint az iskolaügy egyházmegyénkben elég szép eredményt mutat, sőt haladás látható, a mennyiben a múlt évben a tanköteleseknek 20%-ka nem járt iskolába, míg ez évben az iskolába nem járók száma már 14⁰/₀-ra apadt.

Az egyházmegyei képviselők három éves mandatummal, közgyűlésünk, a törvényeinkben előírt módon új választás megejtését tartván szükségesnek, elhatározza, hogy a szavazatok legkésőbb ez év december végéig beadassanak, hogy az 1890 január 23-án tartandó restauráló közgyűlés választó tagjainak névsora a kellő időben összeállítható legyen.

Nem levén több tárgya jelen közgyűlésünknek, esperes aa. a gyűlést bezárta s kezdetét vette a Papi Értekezlet.

Zágoni Pál, alelnök megnyitván az Értekezletet, a kevéssé számban megjelent értekezleti tagokat az üresen álló elnöki szék betöltésére hívja fel Esperes aa. ajánlatára elnöknek Zágoni Pál, alelnök, s ennek következtében a megüresedett alelnöki helyre főjegyző aa. ajánlatára alelnöknek Józsa Sándor, kis-borosnyói lelkész kiáltottak ki. Az ekkint megválasztott elnök és alelnök megköszönvén a bizalmat, hivatalukat elfogadják azon kijelentéssel, hogy Papi Értekezletünk érdekeiért küzdeni, annak javát és felvirágoztatását, tehetségük szerint, munkálni, kedves kötelességüknek ismerendik.

Elnök, Zágoni Pál aa. előterjesztvén a nagyon is rövid tárgysorozatot, annak rendjén, Vén Mihály, jegyző olvassa a múlt Papi Értekezlet jegyzőkönyvét, mely helybehagyatott.

Ezután Vas Lajos, bodoki pap olvasta föl értekezését „A vallásról”, melyet Obzoomernek egy munkájából dolgozott át. Értekezletünk az érdekes felolvasást nagy megdöbbenéssel fogadva, a felolvasónak, szives fáradozásáért s azon szellemi élvezetért, melyet ezáltal értekezletünknek ez alkalommal nyújtott, jegyzőkönyvileg is elismerést és köszönetet szavazott.

Még esperes aa. tett egy indítványt az egyházmegyei könyvtárról, mely szerint azt vegye át maga az értekezlet s mivel igen sok és értékes munka van könyvtárunkban, de arról nagyon kevesen bírnak tudomással, kívánatos volna, hogy nyomtattassék egy katalógus, mely magában foglalja a könyvtár összes tartalmát, s ezen katalógusnak nyilvánosságra bocsátása által vehessen tudomást minden érdeklődő könyvtárunk állapotáról.

Értekezletünk, ezen indítványt magáévá tevén, elfogadja s annak értelmében, a katalógus összeállítására, kinyomatására, s annak még ez év folyamán az egyházmegyei tanács elé való terjesztésére Demes Péter könyvtáros és e tudósítás írója bizatnak meg. A könyvtár átvételének ügye pedig a következő értekezletnek hagyatik fenn,

Ezzel ez őszi Papi Értekezletünk is véget érven, két napi szorgalmas munkálkodás után, bucsut vettünk egymástól, a viszontlátás édes reményében. s azon boldogító hittel, hogy jól végzett munkánkon istennek áldása leend.

Benedek Árpád,
s-szentkirályi ev. ref. pap.

T A R C A.

Próféta lesz mindig.

(Williams Johnson Fox költeménye.)

Egy csecsemő gyékény-kosárba
A Nilus árjain lebeg;
Egyptom fényét ejtő árnyba,
S megmenté népit e gyerek.

Egy gyermek a templomba menve.
Kikérdező a bölcsüket.
Egy világ-vallást ő teremté,
S a bálványok széttörtének.

Az elnyomás, ha legsilányabb.
Mig egy ép, ifju sziv hevül,
Babona láncán, hogy habár rab,
Mig elme fürkész vég nekül;

Vakhit, zsarnok, hogy e világon
Uralma lesz, ne higye már
Mózes bárkája leng az áron,
És Krisztus a templomban áll.

Hegedűs István

A VIII-ik zsoltár.

(Az eredetiből.)

Jehova, Urunk, neved felséges!
Fénye leszáll s megtér a nagy éghez;
Aján visel minden kicsiny gyermek,
S büszke, dölyfös ellenséget ver meg.

Ég, hold műved s valamit fön látok,
Kézírásid a osillag-világok:
Mig az ember semmiségbe vész itt
Porban élő féreggé enyészik.

S nem felejtéd e porembert mégis,
Őrződ ősit s késő nemzedékit!
Bár kisebb tőd, mint az angyalok:
De homlokán dicső neved ragyog.

És mindent, a mit alkotott kezéd:
Lábához vetsz s rajtok urrá teszed.
Az emberé: juh, marha, szörnyeteg,
A mit nevel bérc, pusz a, rengeteg.

Zengő madársereg, tenger halak,
Vizrónákon, melyek sikamlanak
Óceán utcaín alá s tova
Felséges neved Urunk, Jehova!

Vásárhelyi Zsigmond.

A kis fenyő álma.

(Karácsoni kép.)

Gyermek voltam, beszél a kis fenyő. Boldog gondatlanságban teltek napjaim, ott a hegy tetőn; szeretettel környeztek testvéreim, apám, nagy apám, öreg apám, ennek atyja, dédatyja, isten tudja hány izig. Ezek a tisztas öregek hosszú karjaikat terjesztették ki felettünk, hogy megvédjenek a szélről, vihartól, felfogják a sebesen zuhogó esőcseppeket s úgy szeliden rázzák reánk, hogy gyökerestül ki ne tépjenek s le ne sodorjanak a hegytetőről. Szegény öregek! Soknak közülök le voltak törve karjai, összezúzva hajszálai, szétszagatva ruhája, meglyuggatva, összevagdálva teste, széles sebekkel, nagy forradásokkal tarkázva dereka, feje, egész külsője. Látszott rajtuk, hogy nehéz harcokat állottak ki.

Folytatás az 1/2 iv mellékleten.

Egész tisztelettel tekintettünk fel reájuk. Játzó társunk volt a sűrűsége átűrődött napfény, szellő; karjainkon hintáltak a fenyőrigót, cinkét, beszélgettünk a kis méhvel. gyönyörködve hallgattuk az erdei madarak, bogarak, rovarok harmonikus énekét, sovár pillantással bámultuk a saskeselyűt, midőn világot látni magasba szállt, vagy meszi vidékről fáradtan érkezve, öreg apám vállára szállt s kemény csőrével, a viszontlátás örömeiben megcsókolta régi-régi játszótársát. Szóval: boldog, godatlan életet éltem.

Egyszer csak hideg, zuzmarás őszi szél rázza meg őseim tisztókét, előbb ijedten összesugnak, majd ide-oda hajlonganak, zúgnak, csikorognak, órdítanak, egyiknek-másiknak ketté törik méltóságos dereka, fájdalmas nyögéssel földre zuhan s fehér hótakaró borul reá. Megborzadtam. A vér fagyani kezdett ereimben, elvesztettem eszméletemet, érzéketlen lettem, mély álomba merültem. Aludtam csöndesen, semmi sem háborgatott, vagy ha igen, én arról semmit sem tudtam. Ekkor történt, hogy valami ismeretlen kéz szorongatni kezdte derekamat. Álomom zavarva lett, nagy fájdalmat éreztem, egy ember ketté törte derekamat, felvett vállára, elvitt a piacra és ott eladott. Kezdettem ismerni az embert s az ember kezében a pénz hatalmát. Gandolatokba merültem, egyről-másról tiszta fogalmat akartam szerezni magamnak, hasztalan fáradság volt, újabb, meg újabb meglepetésekben részesültem. Felállítottak egy nagy terem közepébe, ujjaimra fényesen ragyogó gyertyákat ragasztottak, vállamat, karjaimat, fejemet felékesítették aranyozott szilvával, dióval, almával, különféle édességekkel, gyümölcsökkel; lábaimhoz tettek könyveket, kabátot, csizmát, sapkát, orsót, guzsalyt, sőt kenyeret s más élelmi szereket is. Gyönyörű szép voltam, a mellett gazdag is, csillogó fényben, tündéri széppé tettem a termet is. Ennek tulajdonítom az örömmek bámulásnak, hálnak érzetét, melylyel az a sok ismeretlen alak fogadott, kik a feltárt terem-ajtón bejőve, körültem csoportosultak. Láttam itt kis gyermekeket, kik anyjuk karján ülve, tapsolva, örömtől ittasulva, nyujtották felém kis kacsóikat; láttam kis fiukat és leányokat, kiknek sirása kacagássá változott, midőn rongyos ruháikat a lábainál elhelyezett ujakkal váltották fel, egy kis biaság a tükör elé futott s ott gyönyörködött felruházott teste magatartásán; egy másik azonnal fonni kezdett a nekie adott guzsaly és orsóval, sőt egy bamba fiu hangosan kezdett emlézni a mellőlem levett tankönyvből; voltak körültem koldusok és éhezők is, ezek meleg ruhát, tápláló étkeket, a betegek gyógyszereket, erősítő italokat vittek el; egy pár öreg házastárs könnyes szemekkel, hála érzettel szorongatta élete társa kiaszott kezét, arcukat egy jól és becsülettel töltött élet visszaemlékezése örömmel és lelki békeséggel öntötte el. Sok, nagyon sok szép és magasztos dolgokat láttam, el sem tudom mondani mennyit, de azt az egyet tisztán megjegyeztem, hogy karácsonfa lettem s a kicsi Jézus állított oda, ő ékesített fel s hozta azt a sok örömet, minek tanuja voltam.

Hanem, még ezekkel nem végződött álomom. Miután a reám aggatott ékességeket leszedték, a lábaimhoz rakott ajándékokat elhordozták, a gyertyák kialudtak: engem darabokra szedtek, felosztottak egymás között. Zöld ágaimnak egy része

énekes, imádságos könyvbe jutott, másik fejdísz pótolta, kalapjukra tűztek bokréta helyett, minden porcikám bizonyos kegyeletben részesült. Így jutottam el, mint megtudtam, a templomba. Sokan, nagyon sokan voltak e megszentelt helyen. Együtt láttam itt az öregeket és ifjakat, a kicsinyeket és nagyokat, a férfiakat és nőket, a gazdagokat és szegényeket, volt elég sánta, vak, tehetetlen koldus, mintha mindnyáján egy családhoz tartoznának; igen szépen és csöndes békességben megfértek egymás mellett, együtt énekeltek, imádkoztak oly szépen, melyet életemben soha sem hallottam. Egy őszbe vegyült, bizalmat, szeretetet és szelidséget sugárzó tisztes alak, egészen fekete ruhában, fekete palástban, átazellemülten kezdett beszélni arról a kicsi Jézusról, ki a karácsoni világosságot, meleget és örömet hozta. Ettől a paptól tanultam meg, hogy az a hatalmas isten, ki parancsol a napnak, hogy világítson és melegítsen, ki ad termékenyítő esőt és harmatot, hogy a fák, füvek növekedjenek, ki táplálja a mezőnek liliomait és az ég madarait, ki őrökdi télben a vetések élete felett, ki irányt jelöl a szélnek és viharoknak, ki ura az életnek és halálnak, ez a hatalmas isten szerető és gondviselő édes atyja mindazoknak, melyek voltak, vannak és ezután lesznek, az ő szerető karjai között alszom én is és álmodom szépeket. És ezt a világosságot a kicsi Jézus hozta. Ez a megnyerő alak beszélt szeliden, de lelkesülten arról a sok szép alkotásról, melyet a szeretet melegétől megtermékenyült szív istennek dicsőségére előhozni képes, a mint ő mondotta, ezt a termékenyítő meleget is a kicsi Jézus hozta. Nagyon meglepett, midőn a bűnbánatról beszélt, mert hiszem, mi fenyőfák, nem ismerjük a bűnt, nem tudjuk, mit teszzen annak a szerető édes atyának akaratjától eltérni, parancsait áthágni, ellene pártot ütni. Meglepető szépen fejtegette a bűnbánatot és a megtérő bűnös örömet, melyet hasonlóképpen a kicsiny Jézus hozott. Ez a különös férfi azután kiment a templom közepén levő asztalhoz, az arra borított gyönyörű fehér abraszt félrehajtotta, az oda helyezett kenyeret megtörte, a bort csinos pohárba öntötte s adott azoknak, kik a kicsi Jézus emlékének megújítása által magukat arra kötelezik, hogy istennek tetsző, kegyes, jámbor életet élnek, vagy a mint ő mondotta, a kicsi Jézussal szellemileg egyesülnek; adott abból a kenyérből és horból a bűnbánóknak is, hogy elhatározásaikban áthatatosan megmaradjanak s a bűnbocsánat bizonyos reménységével tápláltassanak. Szép és felemelő volt, látni azt a sok különböző rangu, állásu, kora, miveltségű embert, ott az urasztala körül. Gyönyörködtem, lelkesedtem s elgondoltam, hogy az a szerető édes atya, mily sokképpen gondoskodik gyermekeinek szellemi, erkölcsi és testi jóllétéről: de nem tudtam logyözni bámulatomat a felett sem, hogy éppen az ember legyen az, kinek a magasabb szellemi és erkölcsi élet, tehát legmagasabb elhivatása érdekében ily rendkívüli segédeszközökre van szüksége.

Elmerengtem azok felett, a mik velem történtek, a miket láttam és hallottam. Egyszer úgy tetszett, mintha megint őseim között, ott feuss a havason lennék, hallanám a sas hatalmas szárny-csatogásait, látnám, mint száll le öreg apám vállaira, mint csókolja meg hatalmas csőrével, a vi-

szonlátás örömében öreg kortársa redő: homlokát, beszélne úti elményeiről. Hallani véltem, a mint elbeszélte, hogy a magas tetőről leszállott a völgybe, oda, hol emberek laknak, házat építenek, földet művelnek, különböző mesterséget űznek; megértettem, hogy a völgybe sűrű, átláthatatlan köd szorult össze, fehér zuzmara csüngött a fák ágain, varjak és hollók károgtak bizonytalan távolságban, farkas órdított ismeretlen helyen. Látott egy embert is, dombon ülve, szemei a messzi távolba merengtek, jóllehet nem látott semmit; sűrű könnyhullatások közt, kétségbeesve, önmagával beszélgetett. Boldog voltam, tette az önszemrehányásokat, most szerencsétlen, nyomorult vagyok; voltak tisztességben megöszült szülőim, kiket gonoszságom sirba vitt; volt szerető, gyöngéd, kedves feleségem, durván elkergettem, földönfutóvá tettem s éles tört adtam kezébe, hogy magát eleméssze, szép gyermekeimbe a bűn mérgét oltottam, gonosztevők lettek; volt vagyonom, szép házam, meleg szobám, undok szenvedélyeimnek áldoztam fel, most éhezem, didergek szabad ég alatt, rongyos vagyok; voltak hív barátaim, ezeket megcsaltam, elárultam gonoszul, most, mint veszélyes pestist kerülnek; volt társadalmi állásom, tekintélyem, most számkivetve vagyok; szerettem az istent, nem féltém tőle, most mint egy üldözött vad futok, szaladok előle, sehol nem találok nyugtot, és ezt mind-mind én cselekedtem, mert gonosztevő lett belőlem. Borzasztó volt ez embernek kétségbeesése, beszél az öreg sas, csak nem örültté változott, mikor meghallotta a karácsoni isteni tiszteletre hívogató haragnak a sűrű ködön átható mélabus hangját; izgatottan ugrott fel helyéből, eszeveszetten futott azon irány felé, honnan a hangok jöttek. Ezt az embert én is láttam a templomban, midőn kimerülve, tántorgó léptekkel járult az urvacsorához, láttam a megtérő örömét, mikor az a fekete palástos pap azon szelid biztatással bocsátotta el, hogy a kicsi Jézus neki is hozott karácsoni örömöt, a bűnbocsátnak bizonyos reménységét, menjen el és többé ne vétkezzék.

Álmomban hangosan ejthettem ki e szavakat, mert az öreg sas búsan hajtá le fejét s megilletődve mondá: tapasztalatlan gyermek, téged csak a tiszta szívűeknek, az igazságot éhezőknek és szomjuzóknak, a lelki szegényeknek, bűnbánóknak karácsoni öröme bájolt el, de feleded, mily kevesen keresik ez örömöt, világosságot és meleget ott, hol megtalálhatják; te nem láttad, mint hurcolja a csábító elcsábított kedvesének meggyilkolt testét, hogy martalékul dobja a föld ragadozó állatainak, te nem ismered az erények és bűnök vásárpiacát, nem voltál szem és fültanuja azon árverési jeleneteknek, melyeket tartanak az ártatlanság, szelidség, becsület és mindazok felett, melyek tisztességesek, jóhírnevűek, nem borzadtál meg az emberi szenvedélyek élet-halál tusájától, nem fordultál meg azon kietlen, zordon pusztaságon, mely a harcok helyét jelöli. Én megborzadtam ezek látásán, ott hagytam a völgyet, az emberek lakhelyét, eljöttem őseim hazájába, ide a magasba, hogy megpihenjek, fáradt vagyok; jó éjszakát kis gyermekeim, álmodj csöndesen és szépeket, soha se kívánd meglátni és ismerni azokat, miket én láttam és ismertem. Jó éjszakát, kedvesem!

Horváth István,
bükkösi ref. pap.

Felhívás aláírásra.

A „Neveléstudomány Kézikönyve“ címmel mintegy húsz évi tanulmányaim egy részét ezennel sajtó alá adom. Főleg két ok sarkalt művem közzétételére: egyik az, hogy közoktatásunknak sok nevezetes kérdése van, melyekkel a legújabb an fölébredt nemzeti öntudat még nem vetett számot, s melyeknek helyes megoldása mélyen belevág nemzeti fejlődésünk menetébe. Ily kérdések, hogy csak néhányat említek: a nemzeti nevelés feladata és eszközei; liberálizmus és utilitárizmus a nevelésben; a természettudományi és irodalmi tanulmányok művelő hatásának méltatása és helye a nevelésben; az ujkori és ó-klasszikus nyelvek és irodalmak viszonya egymáshoz; az anyanyelv mellett egy vagy több idegen nyelv tanulásának káros vagy megengedhető volta a gyermekkorban; az ifjuság nemzeti vagy külföldi olvasmányai; a játék szerepe az ifju nemzedék értelmi, erkölcsi és testi nevelésében; a játék, athletika és torna viszonya egymáshoz, a testi és szellemi munka egyensúlya, az aesthetikai, erkölcsi és vallásos nevelés feladatai és eszközei, stb. Mind eme fontos kérdések közül eddigelé alig került egy-kettő szőnyegre, s így nem csoda, ha felőlük a tanári karokban nagy a nézeteltérés és ingadozás, az iskola-vezető társadalmi körökben pedig nagymértékű a tájékozatlanság. Művemben ezeket a kérdéseket kívánom első sorban oly világításba helyezni, hogy a róluk való nézetek tisztulását, és a lehetőleg alapos tájékozódást elősegítsem, mert meg vagyok győződve, hogy helyes megoldásuktól függ a jövő nemzedékek testi és erkölcsi értéke.

Egy más, igen fontos motívum is ösztönzött művem kiadására. Hazánkban a nevelés kérdéseit taglaló művek kevés kivétellel dogmatikus német írók műveinek a fordításai, vagy körüírásai, s olvasásuk közben gyakran úgy tetszik, mintha nem is a közönlünk élő gyermekekről volna szó, hanem valahol a magasban, ideg és izomrendszer nélkül, aetherrel táplálkozó közlépényekről. A szerzők, dogmáik trónjára ülve, mintegy azt várják, hogy a gyermeki természet hozzájuk alkalmazkodjék, s naiv várakozásukban elszalasztják a megfigyelésre kínálkozó legszebb pillanatokat. Én egészen más úton járok. Bevezetem az olvasót a gyermek lelki világának kellő közepébe, s részint a saját gyermekeim fejlődéséről följegyzett megfigyeléseimet, részint pedig az e részben aránylag gazdag angol és francia idevágó monographiákat s néhány olasz és német szakférfi észleleteit fölhasználva, nyomról nyomra kísérem az ifju lélek fejlődésmenetét, s mindenütt alkalmat adok rá az olvasónak, hogy saját idevágó tapasztalataival helyeselje, vagy esetleg kiigazítsa a mondottakat, de mindenesetre mintegy felhíva érezze magát, hogy a szóban forgó kérdésekre nézve gondolkodóba essék és átlássa, hogy az ifju lélek tüneményeinek megfigyelése nemcsak kötelesség, hanem a legnemesebb foglalkozások egyike.

Fennemlített észrevételeim gondolatmenetét talán legjobban megmagyarázzák művem tartalmának fejezet-címei, melyek a következők

Első szakasz: A nevelés általában. A nevelés és erkölcsi természetünk. Nevelés és a nevelés-tudomány. Nevelés és a család. (A régi és az ujkori család.) Nevelés és a psych. öröklés. Nevelés és a társadalom. Nevelés és a nemzeti társadalom. A nemzeti nevelés és eszközei. A nevelési irányzatok. (Utilitarizmus és liberalizmus.) A nevelés célja és felosztása.

Második szakasz: A testi nevelése. A testi nevelés történelme. Levegő. Víz. Táplálkozás. Ruházat. Mozgás. A mozgás feltételei. A testgyakorlatok élettana. A testgyakorlatok eredményei. Az idegrendszer a testgyakorlatokban. A játék. Athletikai játékok és gyakorlatok. Játék, athletika és torna. Pihenés és alvás. A testi erkölcsi tisztasága.

Harmadik szakasz: Értelmi nevelés. Az érte-

lem nevelése általában. Az érzékek és a megfigyelés. A figyelem és nevelése. Az emlékezet és nevelése. A képzelet és nevelése. Nevelés a gondolkodásra. (Fogalom és szó. Itélet és okoskodás. Beszéd és gondolkodás) A tantárgyak (Irodalom és történelem; a természettudomány és mathesis művelő hatása s helye a nevelésben. Anya-nyelv s az ó-klass. és újkori nyelvek. Idegen nyelvek tanulása.) Az olvasmányok. (Nemzeti és idegen irodalmi klass. olvasmányok) Az elme egységstana.

Negyedik szakasz: A szív (érzelmek) és az erkölcsi nevelés. Az érzelmek általában. Az emociók. A rokonszenv és művelése. (A rokonszenv erőnyei) Az esztetikai érzet és nevelése. (Dal, zene, rajz, költészet és irodalom) Az erkölcsi érzet és nevelése. A természetes reakciók rendszere (Rousseau, Spencer) és hiányai. A vallásos érzet és nevelése.

Ötödik szakasz: A jellem nevelése. Az akarat és az érzelmek. Az akarat és a cselekvés. A hajlamok és vágyak. A megszokások. (Habitus.) A motívumok sorozata. (Az akarat erőnyei.) A fegyelem. (A rend) A verseny. A jutalom és a büntetés nevelő hatása. Befejezés.

Talán felesleges említenem, hogy a tárgyalásban folyóvást szem előtt tartottam hazai viszonyainkat, s hogy a fontosabb kérdések mögé történelmi háttért is állítottam; az előadásban pedig arra törekedtem, hogy művem ne csak a szakember, hanem mindenki, ki a művelt címre igényt tart, könnyedén olvashassa. A nevelés-tudomány kézikönyve mintegy 36-38 nagy 8.-r íven, jövő 1890. év március havában jelenik meg. A mű díszes kiállítását Ajtai K. Albert jó hírnévű nyomdája vállalta el. A könyv előfizetési ára 4 frt, bolti ára jóval magasabb lesz. Az aláírási ivateket kérem nevemre címezve, 1890 február 20-ig beküldeni. Gyűjtőknek 8 példány után egy tiszteletpéldány jár.

Kolozsvárt. 1889. december hava.

Felméri Lajos.

KÜLÖNFÉLÉK.

Figyelmeztetés előfizetésre.

Az esztendő végéhez közeledik. Még egy néhány nap és csak emlékezte marad hátra szívünkben örömeivel, megpróbáltatásaival. Mi is elenyészünk; de a munka, melynek szolgálatában állunk, nem szűnik meg soha. A természet őseréje, a szellem hatalma, a protestánsizmus mindeneket átható lelke él örökké, hat, teremt, megéleveníti észrevétlenül, megszűnés nélkül.

Mi e munkában csak erőtlén napszámosok voltunk ez esztendőben is. Összes dicsekedésünk, csak az öntudat megnyugtató volta, hogy célunk nemes, szándékunk becsületes, és akaratunk mindig kész volt a jóra. Szolgálni igyekeztünk forrón szeretett egyházkerületünknek és rajta kívül hazánknak. Lehet, hogy több volt a jó szándék, mint az eredmény; de biztat a remény, hogy minden esztendő egy lépés előre, a tökéletesedés felé.

Rajtunk nem fog mulni, hogy megfelelhessünk a jogos várakozásoknak. Ennek nevében kérjük barátaink szellemi és anyagi támogatását az előttünk álló esztendőben is.

Lapunk viszonyai, feltételei maradnak az eddigiek.

Kolozsvárt. dec. 17. 1889,

Szász Gerő.

== E helyen is megemlékezünk Felméri Lajos könyvéről, melynek tartalmát lapunk más helyén közöljük. Röstelnők, ha banális frázisokkal kellene dicseknünk, vagy ajánlanunk. Oly férfi munkája, ki e téren, mint tekintély, országos hirben és méltó tiszteletben részesül; oly férfi munkája, ki nem szokott félig csinálni semmit, hanem vagy egészet ad, vagy annyiba hagyja. Ezt megcsinálta. Munkája, kétségen kívül, páratlanul fog állani irodalmunkban és azt jó lélekkel ajánljuk olvasóink szives figyelmébe.

== Mult számunkban tévesen jött, hogy Rákosi György népiszkolák számára készített Biblia-Ismertetést, mert e tankönyv gimnáziumok használatára van szánva. Bírálat szerint megfelel a konventi tantervnek, s így kézi könyvül használható.

== A szegény tanulókért. Zilahi főgimnáziumunk tanári kara, a szegény tanulókat segélyező könyvtár alapítása céljából, felolvasó estélyek rendezését határozta el. F. hó 1-én és 15-én d. u. 5 órakor tartatott meg, már két ilyen estély, a közönség valóban lelkes támogatása mellett, igen szép erkölcsi és anyagi sikerrel, az iskolai diszteremben. Első ízben Berényi János igazgató, a közönség üdvözlése után, népszerű modorban fejtegette a légköri csapadékok keletkezését, kísérletek és rajzok bemutatásával kapcsolatosan; azután művelődéstörténeti csevegést olvasott fel dr. Németh Gyula tanár a tüzről. A második estélyen dr. Benkő Gábor az ember táplálkozásáról tartott felolvasást, Somonyi Jenő pedig humoros elmefűttatást mutatott be a levélről. Kiváló pontját képezte az első estélynek Berger Ilonka k. a csinos hegedűjátéka, a másodiknak Faluvégi Erzsike k. a szép szavallata; megnyitással és bezárással mindkét alkalommal az iskolai énekkar énekelt jól választott darabokat. A 20 kros belépti díjak mellett is több mint 50 frt jött be a nemes célra.

== Alcsernátoni ev. ref. nemes és szent egyházközségünk keblőljárósága, elismerő tisztelettel emlékezte meg már fájdalom, b. e. Molnár Domokos kedves és szeretve tisztelt afának egyházunk iránti azon kegyeletes, meleg ragaszkodásáról, melylyel szülőtte földétől távollétében és ennek terheiben, nemes áldozatkészséggel vett részt s különösen hálás kegyelettel fogadva, közhasznú életének utolsó alkonyán, egyházunk s ennek iskolái javára hagyományozott 1000 (ezer) o. é. frt. kegyalapítványával tanusított nagylelkű megemlékezését: hálás tartozásai legszentebbikének ismerendi, hogy az élők sorában már nem létező, de nemes és szent egyházközségünk emlékezetében soha meg nem haló Molnár Domokos szerett afának áldott emlékét, ne csak időrel-ídvőre, a fenálló gyakorlat szerint elevenítse föl, hanem legközelebről az urnak 1890-ik esztendejében, az elhalálozás évfordulóját követő vasárnapon, feledhetlen jóltevőjének, gyászisteni tisztelet tartásával, emlékünnepet szenteljen. Mely határozatunkkal egybefüggően az urban elhunyt nemes szívű Molnár Domokos megszorodott szívű özvegyének: Vinci Balogh Sálomé urasszonynak a hálával fogadott kegyalapítványért meleg köszönetünket nyilvánítva, esdve kérjük a kegyelemnek szent istenét, hogy áldja meg az ő földi országát, örök nyugalomra szőlított hű szolgájának méltó utódaival, s cselekedje szent felsége, hogy az igazaknak emlékezete legyen áldott a mi sziveinkben, áldja meg az ő özvegyét, s miként megszentelé cselekedeteit, adja meg azoknak gazdag jutalmát. Az alcsernátoni ev. ref. egyházközség keblőljáróságának 1889. évi dec. hó 10-én tartott gyűlése jegyzőkönyvéből Bodor Géza, ref. pap, mint elnök. Nagy Imre, s. k. h. jegyző.

== Lelkész jelölés. A peéri ev. ref. egyház III. o. papi állomásra a kijelölés f. hó 10-én ment végbe Tasnádon, Nagy László esperes elnöklete alatt. Kijelöltettek: Csák Aladár sz. somlyói s. lelkész, Diószeghy Mór érkváisi lelkész és Rákosi József, zilahi s. lelkész, Kalmár Ferenc, kraszna-szt., miklósi, Szabó István, m.-csáholyi lelkész és Zováyyi Jenő-

kolozsvári s. lelké-z. Az egymásután gyorsan következő ünnepek azt a kilátást nyújtják, hogy a pályázat gyorsan le fog járni és a választás már jövő évi január első felében meg fog történni.

= Tanító jelölés. A tasnádi ev. ref. egyház kántor-leánytanítói állomására f. hó 10-én d. u. kijelöltetett mind a három folyamodó, névszerint: Bodali Pál komollói kántor-

tanító, Erdős Sándor bodoki tanítójelölt. Sarkadi Sándor dobrai tanító.

Szerkesztő nyiltpostája.

= Szász-Városra D. G. urnak. Vajjon, érdemes-e ily parányi ügy oly hosszú nyilatkozatra? Nem érdemes. Az a másik jóni fog okvetetlenül.

HIVATALOS RÉSZ.

2796—1889. KÖRRENDELET.

Mindenik erd. ref. kollegium m. tt, Előljáróságának; mindenik egyházmegye nt. esperesének és minden püspöki vizsgálat alatt álló egyházközség tt. Tanácsának.

A népfölkelési kötelezettség alól, mozgósítás esetére leendő fölmentés végetli ajánlatunk megtételének ideje elérkezvén; a késedelmezésből eredendő hátrányokra való figyelemzetéssel fölhívjuk cimedet, hogy az azon kollegium, egyházmegye, egyházközségnél alkalmazott tanárok, vagy tanítók-ról, ha azok a mult 1888. évi Prot. Közl. 52. számában 2937—1888. szám alatt megjelent körrendeletünkben körvonalozott kategóriákba tartoznak, a szintén ezen számú körrendeletünkben megirt címfeliratokkal ellátandó kimutatást szerkeszteni s azt legkésőbb jövő évi január hó 5-ig hatóságunkhoz fölterjeszteni sziveskedjék.

Ujból is figyelmeztetjük címet, hogy a felmentésre szóló ajánlatok a nagymélt. vallás és közoktatásügyi miniszter ur leirata értelmében, csak a legszigorubb szükség alapján teendők meg, s hogy a felmentendő egyénre vonatkozó adatok kimerítőleg tárgyalassanak a mint azt a rovatos kimutatás illető címfeliratai követelik; hogy, továbbá a felmentésre ismételtelen olyan egyének ne ajánlatsanak, kiknek felmentése iránt egy ízben már érvényes határozat adatott, sem pedig olyanok, kik felmentési kéréseikkel elutasítottak, hacsak nélkülözhetetlenségüknek újabb indoka elő nem állott; s hogy végre, külön iven jelentessenek be azon egyének is, kik az előző években felmentettek, de kiknek népfölkelési kötelezettségük megszűnt, vagy pedig a mentesítésének alapját képező nélkülözhetlenségi okok enyésztek el.

Az erd. ev. ref. egyházkerület Igazg. Tanácsától, Kolozsvártt, 1889. december 12-én.

Bodor Antal,
titkár.

Szász Domokos,
ref. püspök, mint elnök.

2636—1889. KÖRLEVÉL.

Valamennyi nt. esperes és püspöki vizsgálat alatti egyházközségi t. pap atyánkfiaihoz.

Igazgató-Tanácsunkhoz, részint egyenesen, részint főt. püspök aa. útján, koronkint érkeznek jelentések, más felekezetek papjai részéről egyházunk ellen elkövetett oly vallásügyi sérelmi esetekről, a melyekben ev. ref. vallású szülők újdonszülött gyermekei, a más vallásfelekezettü papok által megkereszteltetvén, a tényről, az illetékes lelkipásztorainkhoz való átirás nem csak meg nem történik, hanem még az oz iránt való törvényes felszólításra is megtagadtatik, s így a 18-ik életévüket be nem töltött kiskoru, ev. ref. vallású egyének vétetnek föl tényleg más felekezet kebelébe. Ez eljárás az 1868. 53. t. c. rendelkezésével ellentétben állván: Igazg.-Tanácsunk a maga útján figyelmezteti egyházkerületünknek összes lelkipásztorait az 1879. 40. t.-cikk. másorriik része III. fejezete 53-ik cikkének a következő szószemnti intézkedésére: „A ki életkorának tizennyolcadik évét reég be nem töltött kiskoru egyént, az 1868. 53. t. cikk hõndelkezése ellenére, más vallásfelekezetbe felvesz: két

pénnapig terjedhető elzárással és háromszáz frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Miután a büntető törvénykönyv itt idézett szakasza előforduló esetekben a visszatorlásról gondoskodik és miután a f. évi mélt. és fõt. egyetemes konvent 57. jk sz. határozatával úta-itotta az egyházkerületeket, hogy minden ily esetben az illetékes m. kir. bíróságnál kerestessenek orvoslást, illetőleg, megtorlást, Igazg.-Tanácsunk is útasítja nt. esperes aait, hogy a kormányzatuk területén előforduló vallásügyi sérelmeket az illetékes bíróságnál azonnal jelentsék be, a püspöki vizsgálat alatt álló egyházközségek t. papjait, pedig arra, hogy a jelzett esetek biró. úton való elintéztetését fõt. püspök aánál kérelmezzék

Az erd. ev. ref. egyházkerület Ig.-Tanácsától, Kolozsvártt, 1889 dec. 11-én.

Dr. Szász Béla,
előadó igazgató-tan csos

Szász Domokos,
erd. ref. püspök, mint elnök.

1920—1889. PÁLYÁZAT.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerületben a szilágy-szolnoki egyházmegyébe kebelezett szilágy-fõ-kereszturi egyházközség kántor-tanítói állomására ezennel pályázat nyittatik.

Javadalma: tisztességes lakáson és melléképületeken kívül, 303 frt. 22 kiban van egyházhatóságilag megállapítva.

Pályázati határnap. 1890. január 10. Folyamodványok nagytiszt. Nagy László, esperes afiához küldendõk, Szilágy-Somlyóra.

Kolozsvártt, 1889, dec. 16.

Szász Domokos,
erdélyi ref. püspök.

7 1889. FELHÍVÁS.

Hosszasabban tartott egészségi gyengélkedésem gátolt abban, hogy a Rikán-belõli pap-tanítói özvegy-árvai gyámintézet tisztelt bizottságát, alapszabályszerüleg, az egyházkerületi közgyülés utáni időben összehívassam, hogy az évi bevételekrõl a rendes elszámolás, az eddigi gyakorlat szerint, ily úton történhessék meg. A most beállott kemény, téli zord idő szintén nem alkalmas arra, hogy a távol vidéken lakó t. bizottsági tagokat gyüle-re összehívjam. Azért, hivatalos tisztelettel hívom fel az egyházmegyék t. alpenztáros urait, sziveskedjenek a mult közgyülés óta történt minden bevételeiket s az egyházkerületi közgyülestrõl visszahozott ily nemü összegeket postai utalvány mellett, t. Vékás Lajos, gyámintézeti fõpenztáros urnak haladéktalanul elküldeni, hogy a rendes évi zárlat hiány nélkül történhessék s a gyámintézeti összegek még ez év folytán gyümölcsözés végett elhelyezhetõk legyenek.

Kézdi-Vásárhelytt, dec. 12. 1889. Székely János, gyámintézeti elnök.

Felelõs szerkesztõ és kiadó: SZÁSZ GERÕ.

Mai számunkhoz 1/2 iv melléklet van csatolva.

Nyomatott Fejér Vilmosnál, az ev. ref. fõtanoda nyomdájában, Kolozsvártt.

PROTESTÁNS KÖZLÖNY.

Az erdélyi egyházkerület hivatalos közlönye.

XIX. ÉVFOLYAM.

KOLOZSVÁRT, 1889. DECEMBER 25.

52. SZÁM.

Megjelenik minden csütörtökön egy iven. — Előfizetési ára egy évre 6 frt., félévre 3 frt., negyedévre 1 frt 50 kr. — Szerkesztő ségi iroda, hová a kéziratok és előfizetések bérmentve küldendőek: külmagyarutca 9 sz.

Vallástani tanszékek a középiskolákban.

Lón éhség Kanaánban, s az Izrael fiai lemennek vala Egyiptomba, gabonát szerezni. Történt pedig, hogy jutnának József eleibe, ki asztalához ültetvén, az ő étkéből ad vala részt nekik, azoknak is, a kik eladták husz ezüstpénzen; azoknak is, a kik ó-kútba vetették, de ő az édes anyja gyermekének, Benjaminsnak, a többi részénél ötszörte többet ad vala.

Milyen természetes bibliai kép; milyen lélektanilag igaz.

Ha valaki ma egyházunk intézményeit személyek alakjában, vagy éppen József történetének keretében akarná bemutatni, hiszen, a típusok használata manapság nagyon korszerű: iskolai életünk rajzában, az egyházat személyesítő Józsefnél egy olyan vonást kellene alkalmaznia, a mi homályt vetne reá, a mire minden ép érzékű ember azt mondaná: ez a helyzet visszás, sőt természeti ellentmondás és lélektani képtelenség.

A mi államsegélyes világunkban; a gyengéntermő Kanaánban megéhezett izraeliták mennek Józsefhez, a kit jobb időkben, bizony, eladtak egy kicsit; de József mit sem gondol ezzel, hanem méri nekik, a mennyire telik, a saját asztaláról, vagy az állam granáriumából. Hiszen, az ő nemzete, az ő felekezete, „mindenestől az ő testéhez tartoznak.” Még azt sem kérdi tőlük, hát Benjamin hol van, a ti testvéretek; hozzátok el őt is, mert úgy éljek, hogy különben nem látjátok az én színemet. Nem, József nagy ölelkezésében mindenét kiosztja, s megfélekedzik az ő édesanyja testéből szakadt gyermekről, az ő egyetlenéről.

Ez az árva, a mi iskolai életünk szerencsétlen Benjaminsja, a vallástani ügye; vagy beszéljünk hát személyekben: a vallásoktató.

A középiskolai törvény kényszere alatt mind-

egyre rendszeresítettik egy-egy profeszszori állás, s iskoláinknál maholnap tele tálból eszik minden rendes tárgy előadója, Rubentől Zebulonig, csak Benjamin marad éhesen. Vajjon, elfelejtkezhetik-e az édesanya az ő kis gyermekéről? Ha ő elfelejtkezik is, én nem felejtkezem el tirólatok, ezt mondja az ur. Mikor kerül reá a sor, mikor ühet ő is József asztalához?

Néma gyermeknek anyja sem érti szavát. Miért nem kiált, miért nem hallatja szavát az utcán. Hát, ha eddig megnémultunk, most szólunk, Zakariásnak megjön a szava. A szemérmes koldus, a ki járt üres tarisnyával, a ki erőtelen volt annyira, hogy a megrépedezett nádat el nem törí s a füstölgő gyertya belit ki nem oltja, a vallástani elnyomott ügye megszólal. Jáhye szenvedő szolgálójának követelése van. Követelése annyira világos, észszerű, szükséges és kikerülhetetlen, hogy minden bizonyítást feleslegessé tesz. Hiszen, mindenki látja, hogy egyházunk e tekintetben az a csodavilágbeli szent, a kinek nem hajlik maga felé a keze. Miért terjeszkednék ki hát azon érvek méltatására, a melyek ide vágnak, s annyira ismerttek. Elég, csak névszerint emlékezetbe hozni:

hogy a középiskola nem ismeretek halmazával szolgáló, sem pusztán észfejlesztő alkotmány, a hol kishitű és megzavart lelki egyensúlyban betegeskedő idiotákat képeznek a felsőbb iskolák számára, hanem első sorban vallásérkölcsi nevelő intézet, a hol nevelnek embert, az ész és szív emberét, az élet számára;

hogy éppen felekezeti iskoláink nem a vallási indifferentizmust hivatvák képviselni, hanem magas keresztyéni és felekezeti érdekek ápolására, egyházi életünk felvirágzására, protestáns világnézetünk megerősítésére vannak alapitva;

hogy a vallástani nem valami mellékes dolog, hanem a középiskola minden fokozatán, mint rendes tárgy, törvényesen kötelezve van, s a val-

lástanítás, melyet nem pótolhat a kettős számvitel, nem csak felekezeti, de általános emberi szempontból is a legfontosabb, mert „a szellemet és jellemet képező tanítás-nevelés központját képezi;“

hogy a vallás tanítását nem lehet mindenki kezébe adni, s legkevésbé azt csak átmeneti foglalkozásul tekintő, folyvást váltakozó, sem kellő tekintélylyel, sem kellő tapasztalattal és képzettséggel nem rendelkező tanerők (?) kísérletezéseinek vetni áldozatul, hanem szükséges, hogy ez tekintessék szent bizományaként olyan rászületett, igazán istentől elhívott, s egész életükben legfőbb feladatuknak ezt tekintő embereknek, a kikben elengedhetetlen kellékek „a tiszta vallásosság, őszinte lelkesedés, költői érzék, az ifjuság iránt való szeretet, az ifjú fejlődő szívének ismerete, kiváló paedagogiai ügyesség s mindenkor helyes tapintat“ (Beyschlag);

hogy, a hol az internátusok állanak fenn, a 8—18 éves gyermek-ifjakkal nemcsak tudós és rendszerető tanárookra, hanem szeretetteljes nevelőre, lelki atyára, őszinte barátira is van szüksége, a kihez bizalommal szóljon, de a kit nem mindenütt talál fel, s innen van a gimnázium némely elemeinek erkölcsi elvadulása, életkedvnek elvesztése;

hogy a képzettség és munka egyenlő méltánylása olyan ősz alapigazság, a mit egyetlen épeszü ember sem ismert félre soha, a mely alapigazság megtagadása a vallástanítók díjazásában nem egyéb, mint saját egyházi tudományszakunk szégyenletes kicsinylése, tekintélyének megsemmisítése, fejlődésének megakasztása;

és végül, hogy a ki a középiskolában ezen fontos felekezeti és emberi érdekeket szolgálja, nem a megélhetés gondjaival versengő és a vallástanítás méltóságát sértő függési viszonyba helyezett, hanem a tekintély minden külső eszközeivel is rendelkező egyén lehet csupán, a ki teljes erőit végtelenül nehéz hivatásának áldozhassa, a mely hivatás nem csak a vallásórák betöltésére szorítkozik, hanem felölelve az iskolai istentiszteletet, templomjárást, vallásos énekügyet, legátusok kibocsátását, általában az egész iskolai valláserkölcsi élet felügyeletében, vezetésében és fejlesztésében kulminál.

Igy oltatik be a gimnáziumok testébe ismét

az a prot. vallásos szellem és öntudat, a mit elvesztettek, így nyer a fejlődő lélek tudás mellett hitet, értelem és okos felfogás mellett szeretetet és keresztyén gondolkozásmódot, szivnemességet és jellemet.

Igy magasztosul az iskola templommá, hol a szabály s a formula egyhangúságában megzendül az ige, s a látható, a véges, a felfogható vizsgálata közben kutattatik a végtelen, a meg nem fogható, mi által humánizmus és realizmus a legmagasabb ideáлизmusban, vallásban összeölelkeznek.

Mindeme fontos célok megvalósulása csak akkor várható, ha rendes vallástanáriszék állittatnak fel a középiskolákon.

Ez a követelése a Jáhve szolgájának, a maradéknak, a mely szíven hordozza a vallásosság ügyét. E nélkül nem létezik sem valláserkölcsi internátus, sem kálvinista középiskola. Ha ezt felismertük, tisztába jöttünk egyházi életünk leg-sürgősebb feladataival.

Ma a gimnázium a vallás kaudiumi igája. A mi pár évtized óta foly, mert az előtt volt vallástani szék Udvarhelyt is, Maros-Vásárhelyt is, az a vallástan megalázása, a melynek tekintélyt követelünk, holott mi semminek íteltük a tanszékek megszüntetésével. Sajnálatos mulasztás ez bennünk az egyházzal szemben, a melynek anyagok vagyunk egyházas érzületben nevelni fel éppen legfontosabb tényezőjévé fejlődő elemét; és a szeretet hiánya bennünk mindazokkal szemben, a kiket iskoláinkból a hit és vallás ereje nélkül, vértelen, bocsátunk az élet küzdelmébe.

És miért van ez így? A szegénység miatt? Hiszen, szűk a pénz, igaz, de azért mindegyre megszületik egy új rendes felekezeti tanszék, szép fizetés mellett, csak a legfelekezeti tanszék nem kap egyetlen garast. A vallásos hit hiánya miatt? Vagy a felekezetiesség vádjának félelme miatt? Nem tudom, el is hagyom. De egyet tudok. A felekezetiesség vádja mindig menthető, hanem igyekezzünk úgy teljesíteni kötelességeinket, akint berendezni dolgainkat, hogy a jelen és az utódok részéről ne vonjuk magunkra a vallástalanság vádját, mert az menthetetlen.

Bitay Béla.

A chorál-éneklésről.

Midőn az idei egyházkerületi közgyűlés első napjain tartott két istenitiszteleten a gyülekezet énekeit végig hallgattam, még akkor határoztam el magamban, hogy a chorál-éneklésről mielőbb el fogok egyet-mást mondani. Mert ez alkalommal is arra a sajuos meggyőződésre jutottam, hogy egyházkerületünkben nem mindenütt látsszanak helyes tudásával birni annak, hogy énekeskönyvünk gyönyörű choráljait miként kell énekelni, hogy azoknak dallamai lelkünkre varázserővel hassanak, szívünket égbe, istenhez emeljék?

Ugy látszik, az a régi nézet, hogy nincs könnyebb valami egy chorál éneklésénél, ma is széles körben el van terjedve és csak sajnálni lehet, hogy ezt a téves felfogást gyakran még tantérfiak is osztják.

A mult idők énektanítása fölött alig lehet elitélőbb bírálatot írni annál az izléstelen éneklésnél, melylyel dicséreteink és zsoltáraink magasztos melodiáit a legtöbb helyen agyonkinozni szokták. S hogy tanulóink a szebbnél-szebb chorálokat ma sem tudják kellően előadni, sőt azokat oly igen fogyatékos műérzékkel éneklék, ez a tény nemcsak a mai énekoktatás hiányossága mellett bizonyít, hanem azt is igazolja, hogy a chorál-éneklés könnyüisége felől uralkodó régi nézetet sok énektanító is hiszi és vallja.

Meggyőződésem szerint, egy chorált jól leénekelni nem oly könnyű, miként az első tekintetre látszik. Sőt, a tapasztalat azt bizonyítja, hogy tanítványaink könnyebben és gyorsabban tanulnak be jól és nagyobb hatással képesek előadni egy világi dalt, mint egy templomi éneket.

Mert, igaz ugyan, hogy a chorálban rendszeren egyszerű hangköz-menetek fordulnak elő; azonban, nem szabad feledni, hogy a chorál-melódiában éppen ez egyszerű hangmenet miatt előállható ritmikai egyhanguságot külsőleg gondosan kiviendő hangsúlyozás által kell élelyesztetni és lendületes zenei hatássá változtatni. Azt sem lehet tagadni, hogy a chorál-dallamok hangközeinek lassu folyása látszólag a chorál-éneklés könnyű volta mellett bizonyít; de másrészt meggondolandó, hogy éppen e lassúság miatt válik nehezzé az egyes hangoknak kellő fokon biztos kitartása és szükségessé a hangnak minél öntudatosabbá kiképzése.

Ennek az öntudatos hangképzésnek egyéb feladata is van, t. i. kérlelhetlenül eltávolítani ama dinamikai és melodiai fattyukínövéseket, melyek a chorál-éneklés nemes törzsén maig is élőködnek.

A templomi éneklésnél nemcsak a kiabálást, hanem még a harsány hangon való éneklést is meg kell szüntetni, mely azon kívül, hogy visszatetsző, tönkre is teszi a hangot. Jól emlékszem még ifju koromból arra, hogy menyire dicsőítette egyik-másik falusi néni azt a fiatal énekest, kinek hangja még a mest'uram hangját is tulharsogta. És nem egy városi gyülekezetet tudnék

megnevezni, melynek tagjai napjainkban is vetélkednek egymással, hogy kinek hangja tünjek ki jobban. Azt is be kell vallani, hogy egészen jogosult volt, midőn az iskolai közvélemény a képezdei növendékeket „bögészeknek“ nevezte volt el. Helyesen teszik hát, énektanítóink, ha tanítványaikat és a hiveket felvilágosítják a felől, hogy valmint minden karéneklésnél, ugy a templomban is, az egyesek hangjának közelébb kell állani a piánohoz, mint a fortéhoz; a többi közül feltünő, kirívó hangnak itt sincs helye s mindenkinek a maga hangját a gyülekezet egyetemének föl kell áldoznia.

Hasonlókép a lomhán cammogó és minden taktus nélküli éneklést is ki kell küszöbölni templomainkból. Mindkét éneklésmód régibb pátriarchális idők rossz szokásakint öröklődött reánk, mely a fejlettebb műizlés áreopágja előtt határozottan elitélendő s örök számkivetésre méltó. De ugyan, ki is tudna ma védelmére kelní annak az éneklésnek, mely kiválóan szép, vallásos buzgóságra serkentő choráljainkat hosszúra lapiott és ámolygó előadás által botránys koldusnóta nivójára stülyeszi?

Végül, a gyakori melizmák használatára nézve is elitélőleg kell nyilatkoznom. Köztudomásu dolog, hogy erdélyrészi énekeskönyvünk hangjegyes dallamai hemzsegnek a sok melizmától; a bizonytalanul éneklő gyülekezet pedig, hogy ingadozó énekében magát támogathassa, még oda is kever melizmát, a hol irva nincsen. Ki merné tagadni, hogy mindez a zenei szép, az izlésteljes éneklés rovására történik, tudva azt, hogy melizmának a prot. énekben semmi helye nincs.

Jól ismerem én e melizmával teljes vontatva haladó éneklés okait. Ilyenek a többek közt: első sorban az iskoláinkban uralkodó nyomoruságos énektanítás; továbbá kántoraink kevés jártassága az orgonázásban; aztán az a körülmény, hogy a képezdében még mindig oly hangjelzés divatozik, mely a chorálmelódiák egyes hangjaira legalább is kétnegyed értékű kottát követel, s a mely jobb ugyan a templomi énekkönyv ritmikai beosztásánál, de határozottan a lomha éneklést segíti elő; végül, az a tény, hogy a képezdei orgonakönyvben is felvannak véve a melizmák, mintha azok choráldallamaink jellegéhez tartoznának. Meggyőződésem szerint, ezek mind megannyi akadályai a szép, az izléses éneklésnek, s addig ne várjon templomainkban senki buzgó, vallásos áhitatra serkentő, hatásos éneklést, mig ez akadályok elhárítva nem lesznek.

Főleg, ez a szempont volt az irányadó, mely a „Magyar Kalliópé“ szerkesztőit a közölt dicséret- és zsoltár-dallamok hangjelzésénél vezette, kihagyván azokból az izléstelen melizmákat és élénkebb formai beosztást eszközölvén, még pedig magyaros szellemben. Hiszem is, hogy ha az énektanításnál úgy a tanító-képezdében, közép és elemi osztályainkban, valamint általán templomainkban a chorálok éneklésénél ez a két ujitás általános alkalmazásra talál: a szép és hatásos chorál-éneklés felé a legbiztosabb alapon fogunk indulni s ama kitzűzött

cél el is lesz érve, mihelyt az alábbi részletesebb szabályok és útmutatások kellő méltatásra fognak találni.

1. Minden chorál mérsékelt, nem pedig vontatott, lassu tempó szerint éneklendő, műkifejezéssel élve *andante, moderato*.

2. Az előadási hang erőfokozata inkább gyöngéd, mint erős legyen.

3. A helyes hang-magasságot gondosan meg kell tartani, tehát sem igen fenn, sem igen alant járó hangnemből nem szabad a chorált énekelni.

4. A chorál dallamának minden egyes hangja szigorú precizitással, tiszta határozottsággal éneklendő; egyik hangról a másikra pedig a legmesterkéletlenebb egyszerűséggel kell átmenni.

5. A chorál dallama a jó taktusrésznek (thesis) pontos hangsúlyozását, ellenben a rossz ütenyrésznek (arsis) súlytalan kivitelét igényli.

6. Melizmák és cikornyázások a chorál-éneklésnél szigorúan kerülendők.

7. A chorál szövegét nem szabad pátosszal hangoztatni, hanem természetes, mintegy zenei retorikával szavalni.

8. Az orgona közjátékai mellőzendők és az egyes verssorokat egymástól csakis igen rövid ideig tartó nyugjellel (korona) választhatja el.

E pont első részét bővebben óhajtom indokolni.

Volt idő, melyben a chorálok szövegét verssorok között, különböző okok miatt, diktálni kellett. E diktálás alatt, természetesen, az éneklés szünetelt. Az orgonának alkalmazása után, ennek a hézagnak kitöltése a közjátékokra vezetett. Ma, azonban, midőn a chorálok szövegét énekes könyvből mindenki könnyen leolvashatja; midőn iskoláinkban mindenki részesül énektanításban és a templomi énekek textusát mindenki köteles könyv nélkül betanulni: mai napság fölösleges a diktálás, tehát, fölösleges, nem épületes, sőt zavaró hatása a diktálás helyett divatba vett közjáték is, mivel vét a zenei izlés, a logika ellen s nem serkent áhitatra és vallásosságra. Az esztetika ellen annyiban vét, hogy gátolja a ritmikai mozgásra utalt érzés haladását s a dallamot önkényesen darabokra szakítja. A logika ellen annyiban, a mennyiben földaraból és értelmetlenné tesz olyan ideát, mely rendesen csak két, vagy három versszak által jut teljes értelmű bevezetésre. S végül, zavarja az áhitatot, mivel taktus nélküli, rendetlen éneklésre nyújt alkalmat. Sok chorál dallama valamely népdalból állott el. Gondolja el már most akárki: milyen lenne egyik-másik népdalunk, ha verssorait nem minden félbeszakítás nélkül szoros egymásutánban, hanem az orgona közjátékainak megfelelő kíséret megtartásával énekelnők? Igaz ugyan, hogy a nép úgy hozza szokott e sokszor valóban silány és minden műizlés nélküli, közjátékokhoz, hogy igen különösnek találná, ha eme változtatás a chorál-éneklésnél behozhatnék; de azt hiszem, hogy műérzéke nemesbülése és zenei értelmessége terjedése után e reformot is hamar megszokná.

Ennyit kívántam a chorál-éneklésről elmondani. Ebből is kitűnik, hogy egy chorált jól énekelni, nem éppen oly könnyű, a mint általában hiszik. Magára az iskolára nézve pedig, melyben templomi énekeinket jól és szépen éneklük, a legjobb bizonyítvány a felől, hogy ott a tanulók gondos, értelmes énektatásban részesülnek.

Nem tudom elég melegen ajánlani, hogy felekezeti iskoláinkban, bármily fokuak is legyenek azok, gyönyörű chorál-melódiáink tanítására az eddignél nagyobb súlyt fektessünk, több figyelmet fordítsunk. Ezt nemcsak a vallásfelekezeti érdek, hanem az énektanítás fontos pedagógiai jelentősége is követeli. Csak így remélhetjük, hogy chorálaink dallama fönséges hatást gyakoroljon szívére, midőn az orgona izléses kísérete mellett, templomainkban fölhangzik. Csak is így lehet remélnünk, hogy ez énekek az egész gyülekezet által méltósággal és helyes műérzéssel előadva, egyszerű, komoly és szent hangjaikkal lelünk égbé, istenhez emeljék, a hallgatókra pedig kifejezhetetlen bűverővel hassanak!

Deák Gerő.

Igazgató-Tanácsunk üléséből.

Kolozsvár, dec. 15—17.

(Vége.)

A detreheimi körlelkészi állomásra, melyre az előbbi pályázat majdnem egészen meddő maradt, most tíz pályázó jelentkezett és pedig közöttük igen érdemesek, kitűnően kvalifikáltak úgy, hogy a választás nem éppen vala könnyű. Végül is, döntött Detreheim speciális helyzete, az ottani követelmények a nyelvismeret, a tanítói arravalóság, az igazolt praxis szempontjaiból s főt. püspök aa. előterjesztésére t. Baló Balint, galaci pap-tanító aa. nyerte el az állomást, tekintettel előzetes szolgálatára is, melyért ismételt elismerést és jutalmat nyert Igazgató-Tanácsunktól. A megválasztott fölhevítik, hogy állomását mihamarabb foglalja el, hogy a detreheimi iskolázás mielőbb meginduljon, a körlelkészség főpatronusa, br. Kemény Domokos aa. is értesítettvén, miután nevezett főgondnok aa. e körlelkészség javára eddig tett bőkezű adományozásain felül a paplak és iskolaház fölépültéig, saját udvarházában nyújt hajlékot a pap-tanítónak és az iskolának.

A kolozsvári kollegium pányiki és győrő-vásárhelyi erdőbirtokára nézve a miniszter oly üzemtérvet kíván megállapíttatni, mely mellett e vagyon nem hogy jövedelmezne, hanem éppen állandó deficittel járna. Így a vágatást 80 éves ciklusra kellene beosztani, a pusztaszéket nagy költséggel beültettetni, stb. A kollegium, ehhez képest, eladóvá kívánja e fekvőjét tenni, hogy aztán kedvező alkalommal, más ingatlanba fektesse ez erdők értékét, netalán nagyobb mennyiségű összeget is alptőkéből. Az Ig.-Tanács elvben helybehagyja e tervet, az eladás, illetőleg, netalán vásár fölött, majdan, külön levén határozat hozandó.

Az esperesi látogatás rendjének még a múlt évi közgyűlésen keresztülvitt módosításával, a költségek meg-

állapításának szüksége is fölmerült s e munkát a közgyűlés az előzetes terv és az egyházmegyei vélemények tekintetbevételével, az Igazg. Tanácsra bízta. E költségek megállapításával együtt járván az is, hogy az egyházközségek által teljesítendő fizetések egyházmegyei összegei az esperes, a számvevő és az egyházmegyei pénztár között a 60, a 30 és 10% arányában oszlik, de minden esperes jutaléka legalább is 200 frtra van biztosítva: most, e megállapítás konszekvenciájaképpen kitűnt az is, hogy melyik egyházmegye tarthat ily pótlék-összegekre a krajcáros élőtöke jövedelméből igényt, melyik nem és hogy az egyes javadalmak éppen mennyire. E szerint, egyházközségeik megállapított járulék-összegeinek pótlásául kapnak a krajcáros élőtöke jövedelméből a v. hunyad-zarandi egyházmegye 50 frtot, a gyula-fehérvári 116 frtot, a nagy-enyedi 31 frt. 40 kr, a görgényi 4 frt. 40 krt, a nagy-szebeni 127 frtot, ezzel az esperes részére az állami segélyből rendszeresített 100 frt föl-szabadulván; az erdővidéki 123 frt. 80 krt, a sepsii 31 frt. 40 krt, az orbai 145 frt. 40 krt, a kézdii 109 frt. 40 krt; az udvarhelyi egyházmegye ama kérése, hogy esperesének javadalmát a rendesnél magasabb összegben állapíthassa meg, nem levén teljesíthető, az ehhez képest kért pótlék-összeg sem adatott meg; függőben van még a szilágy-szolnoki és a dézsi egyházmegyék szabályzata, de a melyek pótlék-összeg kiutalására nem szorulnak és a nagy-sajói, a mely leendő kikerekítésére tekintettel, tervezetét nem készítette el s ez úttal vett útasításához képest, mostani státusquo-ja szerint, szintén pótlékot fog nyerni, míg az egyházkerület többi megyei egyházközségeik járulékaiból fedezni tudják vizsgálati költségeiket, a kolozs-kalotai is arra útasíttatván ez úttal, hogy föltüntetett néhány forintnyi hiányát leány-egyházai járulékaiból fedezze, miután a közgyűlési határozat ellenére, ezeket nem vette vala számításba. Végül, miután több egyházmegye fölhatalmazást kért arra, hogy a megállapított járadékokat 1888. évre is fölszedhesse egyházközségeitől, az Ig.-Tanács nem adta meg a kért engedélyt, miután az új vizitáció rendje a folyó évben lépett érvénybe.

A hétfaluvidéki körlelkészség számára régóta tervezett templom-építés ügye közeledik megoldása felé. A templom eddig tervbe vett telkéről s a rajta levő épületről kitűnően, hogy az egyház céljára nem alkalmasok, most egy igen célszerű, megfelelő helyen levő épületes telek megvételét tervezi az egyház, melynek jövedelmet hajtó bérháza mellett az építendő templom is jó helyet találna. Az egyházközségnek e célra van mintegy 3000 frtja s ezen felül 6000 frtnyi törlesztő-kölcsönre számít, építési tervét ehhez képest kívánván megállapíttatni. Az Igazgató-Tanács az épületes telek 2000 frton való megvételét engedélyezve, a törlesztő kölcsönügylet segélyezését az egyetemes konventtől fogja kérni, a templom tervét pedig Alpár Ignác műépítésszel készítteti el, minek érdekében, ez úttal, fölrendelte a telek pontos helyszín-rajzát.

A szászvárosi kollegium jövő évi költségvetése, melyben már az idősebb tanárok díjpótlékai is szerepelnek, jóváhagyatik; ellenben, a sepsi-szt.-györgyiét, a tulvörmes számítások leszállítása és a tanári díjpótlékok törlése végett, a megfelelő útasításokkal vissza kelle küldeni, míg ugyane kollegiumnak az állam-segélyről összeállított múlt évi számadásai, felülvizsgálva, a közoktatásügyi miniszterhez fölterjesztnének. A maros-vásárhelyi kollegium jövő évi költségvetését szintén vissza kelle útasítani, miután a 19,000 frtra fölgülemlett kamathátrálékokból a jövő évben 6000 frt. bevételére számít, holott az utóbbi több év átlaga szerint, egy év alatt csak 150 frt. kamathátrálék folyt be. E 6000 frtos fedezeti tétel tehát nem volt elfogadható s a kollegium egyszersmind jelentéstételre útasíttatott a restanciák ily szabályellenes és aránytalan fölgülemlésére, valamint ama lépésekre nézve, a melyeket a hátrálékok fölhajtása érdekében törvényszerűen rég meg kellett (volna) tennie. A zilahi kollegiumnak még levén korábban hagyva, hogy az eddig élvezett államsegélyi összegekről külön is számoljon el, most kéri, hogy a külön elszámolás kötelezettsége alól mentessék föl. Miután e kollegiumunk általános számadásaival is hátrálékban van, az Ig.-Tanács ezeknek sürgős elkészítését és fölterjesztését rendeli el, az általános kollégiumi számadásokból aztán az államsegélyről szóló részletek szintén össze lesznek állíthatók, míg ugyane kollegium jövő évi költségvetése, ugyan több rendbeli megjegyzéssel helybehagyatik, különösen az itt is nagy mértékben fölgülemlett hátrálék-kamatok erélyes fölhajtására hivatván föl az előjáróság figyelme. Végül, a Pataki-Ágota alapítvány jövő évi költségvetését hagyta helybe az Ig.-Tanács, ellátva még ezeken kívül több kisebb jelentőségű ügyet is.

S ezzel, e helyen is, boldog ünnepeket és újévet kívánunk türelmes olvasóinknak!

E—n.

Az egyházmegyékből.

Nyén, nov. 9. 1889

A „Prot. Közl.” idei 44-ik számát olvasgatva, azon meggyőződésre jutottam, hogy az áll. Igazg. Tanács évi jelentéséből, midőn az egyházkerületben előfordult építkezésekről tesz jelentést a megvizsgált tervrajzok és költségvetések alapján, a nyéni templom és papilak-építésről egy szó sem fordul elő; pedig, kétszer vizsgáltatott felül, egyszer 1888. jul. 3-án 1368. szám alatt, másodszor 1889. június 6-án 1448. sz. a Csodálkozom, hogy ezen fontos ügy sem az igazg. tanácsi gyűlésekben, sem az egyházkerületi jelentésben nem figurál, pedig ez is egy lényeges statisztikai adat az egyházkerület évi történelméhez. Azt hiszem, hogy ezt még ki lehet igazítani, és ha nem, a miatt az egyházkerület keréke nem fordul vissza.

Örömmel jelezhetem, hogy a nyéni ev. ref. egyház temploma, a toronnyal együtt, a tervrajz szerint, felépült, külsőleg-belsőleg bemeszelve, ablakok, ajtók fel vannak téve, úgy a toronyba az új harangok, melyek közül a nagyobbik 280¹/₂-, a kisebb 117 kilós, folyó évi október 10-én felté-

tettek s a régi meglevő egyik kis harang emlékül feltéteztetett újból, a melyen a következő felirat van: „Causa memoriam fieri fecit e. d. Béli Kelemen“ 1607.“ A sulya 40 kiló.

Az idáig tett kiadás a templomépítésre 8667 frt. Kiadandó még a vállalkozónak 2499 frt. ezen összeg rovatal újján fog fedeztetni.

A templomból hiányzik még az alsópadlás, a székek, az orgona, a mi költségvetésben nem volt felvéve. Most, ujjabban erről kell gondoskodni s költségvetést készíttetni, a mi körülbelül felmehet 3000 frtra. Ezt előteremteni, ujjabban a hivek áldozatkészségétől függ, a melynek már is sok jelét adták. Hogy mikép lesz kivihető, a jövő titka. A nép erősen szegény, felerészben olyan, hogy a szomszéd Romániában keres menedéket kora tavasztól késő őszig, hogy magát fenntarthassa, községi és egyházi rovatalait fizethesse, a mi évenként csak a községi rovatal: 30—40%. Továbbá, be van ékelve ez a község itt a délkeleti Kárpátok oldalában, a szászok és oláhok közé, a mi a faji önérték alástülyesztésére és az Oláhországba járásra nem kis mértékben foly be. Felekezeti szempontból is feltűnedezni kezdett az a kecsegtetés, hogy a türkösi róm. kath. plebániának filiája Bodola, a hol mintegy 200 lélekszám lehet róm. kath. vallásu, Nyén is filiája, itt is van 20 róm. kath. vallásu a neo-konvertitákkal együtt; itt Nyénben azzal kecsegtetnek némely könnyen hívőket s minden teher elől menekedni szeretőket, hogy a türkösi plebániához tartozó hivek csak 40 krt fizetnek képét, többet semmit. Ez így van elterjedve. Ennek következtében, nagyon kényesen kell elbánni az itteni ev. ref. hivek egy részével, a templom-rovattal, meg a képével is, mert ha nem az ő inye szerint rovatalik meg, kész az avertálásra.

Van itt jó gazda, a kinek megterem 40—50 kalangya ős és tavasz-gabonája, de törvény szerint, hiába teszik fel a presbyterek egész képére, mert nem fizet többet, csak félképét, s ha erőszakolják, átáll a róm. kath. vallásra. Ime, e szerint, a mi felekezetünk veszélyezve van. nemzetiségi és felekezeti szempontból. Több rovatalt templom-építésre ezen egyházhivektől kérni, róni, nem lehet, hanem országos kéregetés útján, és vagy 4000 frt. olcsó kölcsön felvételével lehetne segíteni. Segélyért folyamodott az egyház már többször a közalaphoz, az államsegélyhez, de még idáig semmit sem kapott, míg a gazdagabb egyházak és egyházi személyek kaptak. Ha szükség, adattal is szolgálók ezen ügyben.*) Jó lett volna, ha az építés folyama alatt a nagy. esperes ur megfordulhatott volna itt. Ez nagy jelentőségű lett volna; valamint, ha vagy egyszer ilyen kényes helyeken képére-feltevés alkalmával presbyteri gyűlésben is megjelenhetett volna. De hát, e bizony olmaradt. Nem csoda: nagyon el vannak foglalva az esperesek, sőt agyon-halmozva teendőkkel. Hanem, ha idáig nem volt, remélhetőleg, eljön ezután, ha jónak és szükségesnek látja; addig pedig három összhangzó harang hivatgatja a hiveket az imára. Oh, milyen megható s minő más hangulatot idéz elő a hiveknél az új diszes templom alakja s annak hivatató harangjai az új szép toronnyal; hát még, mikor belemehetünk, imádkozni, s megszólal benne a diszes orgona, a mely készülő félben van már, ez is a nép áldozatkészségéből.

„Isten áldja a jó embert, a munkást, a munkás élet ad a szívnek vidulást.“

Puskás Lajos,
nyéni ref. pap.

*) Kiváncsiak volnánk rá. Egy kis leleplezés nem ártana e tekintetben, mert már sok panaszt hallottunk. Szerk.

T A R C A.

Isten.

Kerestem, kutattam. Lelkem égő szomja
Nem egyszer úzött már útvesztő vadonba.
Lombrázó zimankó felbúgott, süvöltött.
A felnyögő erdő komor arcot öltött.
Vihar orgonája, egéknek zengése
Elemek tusáját lelkembe bevéste...
S remegő ajkamon fölcsendült az ének
Hozsánát kiáltva isten fenségének.
Vihar tova szállott. Menny mosolygó képe
Leragyog, tündöklök újuló vidékre...
Édes bódulattal ring a lomb az ágon,
Napsugarak csókja részket a virágon.
Hirdeti nevető fűszálak csoportja,
Hogy a rontó vihar, élet magvát hordja;
És zeng a romlásan felújuló élet:
„Nagy Isten, dicsérjük a te bölcseséged!“
Hallgattam gyönyörrel. Ez a lágy zsolozsma
Tovavágyó lelkem szárnyait kibontja.
S az, mint vándor felhő, messzi útát téve,
Belevész a sphaerák ragyogó ködébe.
Rejtett édenében ismeretlen tájnak,
Lebegnek, dalolnak égi fényes árnyak;

Ők is azért élnek, hogy hirdetve zengjék,
A te dicsőséged, örök végtelenség!
Kerestem, kutattam. Oh, természet, képed,
Bár szent homlokodon tiszta búbjá égett,
S kebeleden annyi szép, dicsőre lettem
Még se nyugtatá meg szomjuhozó lelkem.
Gyarló ember-szívnek dobbanása kérdi:
Mi sorsa lesz egykor, oh, hová fog érne?
S hogyha küzdelmében megtöri a végzet,
Főlemeli-é majd ez a szent igézet?
Ha e nagy tusában a test összeomlott,
Ha sorvasztó lázban ki-kigyul a homlok,
Ha enyhítő cseppért epednek az ajkak,
Természet lágy öle, megnyihülök rajtad!
De hátha a lélek sebezve, felsajdul,
S szívem dobbanása elnémul a jajtúl,
Ha a küzdelemben ez is sebet kapott,
Ki ad majd e sebre gyógyító balzsamot?
A város utcáin nyüzsgő emberárba
Betegen, rongyosan vánszorog az árva:
Árva, mert elhagyott! Szive, keze részket,
Hejh', sokáig hordá a nehéz keresztet!
És a szelid részvét fölveszi, gondozza;

Örömét, bánatát hűséggel megosztja,
 S hogy az élet fájó sebeit feledje,
 Önzetlen szeretet virrasztgat felette.
 Lelkem odatapad, köny rezeg pillámon.
 Ah, a véghetelent most már érzem, látom!
 Abban, mi a lélek sebeit takarja,
 Jeleket mutat fel az Ur áldó karja.
 Nem keresem többé. Megnyugodtam benne!
 Ajkaim megnyílnak, suttogva, remegve
 S elrebegem buzgón egyszerű imámat:
 Szeretet, nagy isten, ismerlek, imádlak!
Szabó Jenő.

A kegyelem-esztendő.

— *Rajz.* —

Beteg vagyok. Jer, ülj ide, kedves feleségem az ágy szélére s tedd kezedet homlokomra; hátha, enyhülni fog tőle a gyilkos láz, mely égeti agyvelőmet. Nézd, milyen szépen játszik az a két kis bohó kölyök az ágy lábánál. Ha beteg nem volnék, én is ott játszanám most velök. Ha ti nem volnátok, hidd el, régen ott volnék már, a hol nem fáj semmi. Ti jobban tudtok gyógyítani, mint a doktor.

Eszembe jutott egy történet, elmondom neked, pedig tudom, hogy sirni fogsz rajta, mert nagyon szomorú; de hiszen, még jól esik, ha néha kisírhatja az ember magát. Hallgasd csak!

*

Mohai Albert pap lett Kéhecen; kálvinista pap, a ki Kéhecen még bogárhátú kunyhóban lakik.

Hogy milyen ember volt, azon bajos volna eligazodni, mert a hány, annyiféleképpen mondta.

Egyik szentül hitte, hogy nem ebbe a világba való ember volt; mert mikor a Hunyori Nagy Zsigmond megvitte neki a bért, a vak is láthatta, hogy dohos az a málé s ő nem hogy elkergette volna vele, hanem azt mondta neki: hogy köszönöm szépen.

A másik azt mondta, hogy nagyon gyáva volt, mert mikor a Nagy Juli gyermekét eltemette, hát elfelejtette a keresztapjától elbúcsuztatni, aztán rá ment az az asszony veszekedni és szó nélkül eltúrta s még azt mondta neki, mikor elment: hogy áldja meg az isten! Pedig azt a porontyot is csak úgy hitelben temette el.

Sokan azt mondták, hogy nem volt magához való esze, mert mikor a fortélyos Szabó Gedus siránkozó képpel beállított hozzá, hogy engedje el neki a bért, mert olyan nyomoruságba jutott, hogy az idén még a Sáríkáknak se tudott csizmát venni, hát elengedte neki, de még adott neki két pengőt kölcsön, hogy vegyen csizmát a Sáríkáknak. Aztán, Szabó Gedus, mikor bement a korcsmába, röhögve beszélt a többinek, hogy az a pap valóságos bolond ember.

Akadttán egy-kettő, a ki azt mondta, hogy az a pap olyan becületes ember, hogy kár volt neki erre a világra születni.

Hát, én nem tudom, milyen ember volt, csak azt tudom, hogy volt neki egy jó felesége, mint te vagy nekem; meg volt neki gyönyörű két szőszke kis fia, mint van nekünk, ez a két kis bohó kölyök, kik itt játszanak az ágy lábánál.

Én nem tudom, hogy milyen ember volt, hanem azt éreztem, valahányszor abba a bogárhátú kunyhóba léptem, hogy ott a boldogság lakik.

De nem sokáig lakott ott. Egy hideg, szeles novemberi napon temetésen volt a pap, átfázódott a kopottas kabátban s este kilelte a hideg. Azután, majd fölkel, majd lefeküdt, az arca majd olyan sárga volt, mint a viasz, majd tűzrózsák nyíltak rajta. Mikor már nem tudott fölkelni, akkor elhozatták a doktort, az aztán olyan hideg képpel, mintha egy égő gyufa szálát fúna el, azt mondotta annak a megrémült, aggódó asszonynak, hogy a tiszteletes ur, mikor a bimbó kifeszlik, szépen, csendesen, mintha semmi baja se volna, elalszik és nem ébred fel többé.

Az a megrémült asszony oda kapott a szívéhez, de a sikolyt visszafojtotta ajakán; zokogott a lelke, de a szemében nem volt szabad, hogy lássék a könnyű. Mosolygó ajakkal lépett oda betegéhez, megsimogatta a fonnyadt arcot, s olyan reményteljesen sugta neki: meggyógyulsz te még!

Meggyógyult. Egy hosszú sohajjal elaludt szépen, csendesen, örökre!

Eltemették. Hát mit is tehettek volna vele egyebet? Ő is ember volt, mint más. Élt, meghalt, eltemetik, elfeledik.

Mégis, az a szegény asszony sokáig nem fogja elfeledni, talán sohasem. Mikor a földet reáhuzták arra a koporsóra, oda temették az ő boldogságát is.

Eltemették. Azt a szegény asszonyt is meg akarta vizsgáltatni a kurátor s azt mondta neki: sohase busuljon tiszteletes asszony, itt van a kegyelem-esztendő, addig majd fordul a világ.

Fordult a világ. A másik esztendő Szent-György napja felé járt az idő. Az özvegy papné egyedül varrogatta a szobában a kis fiai ruhácskáit, a két kis fiu ott játszadozott a lábánál. Szomorú gondolatai lehettek, mert ki van sirva mind a két szeme. Talán, az jutott eszébe, hogy ki veszen ujat a vásott ruhácskák helyett.

Bejött a kurátor, leült oda az asztal mellé, kivette dolmánya zsebéből a gyűrődött listát s nagy fohászkodással szólott.

Nem fizetnek. Itt van ni. A Hunyori Nagy Zsigmond például azt mondta, hogy holt embernek nem fizet, már pedig a pap meghalt, fizessenek neki az égben, fizetett ő neki a földön eleget. Hát még Nagy Juli, hogy kitátotta a száját, hogy ő keservesen, két karjával keresi a kenyeret, ő nem ad kegyelemből senkinek, mert neki sem ad senki. De minek is adna? Tán azért, hogy a papné hűvösen ül akkor, mikor ő róla csorog a veriték a forró napon a munkától. Menjen ő is kapálni; bizony, nem hull ki az aranygyűrű az ujjából! A fortélyos Szabó Gedus meg váltig azt állítja, hogy ő megadta még tavaly, még a nyomtatás előtt, mikor a tiszteletes urnak elfogyakozott a kenyere, sokszor segített ő így a tiszteletesen, mikor megszorult.

Annak a szegény asszonynak úgy hullott a köny a szeméből, mint a sötét fellegből a záporosó, még szólani sem tudott tőle.

A kurátornak még mondani valója volt. Az új pap Szent-György napkor beköltözik, úgy gondolkozzék a tiszteletes asszony.

A szegény asszony úgy gondolkozott. Szent-György napkor felpakolta a kis holmiját, a mi még megmaradt, egy szekérre, a két kis fiát maga mellé ültette s elment. Ki tudja hová? Nagy a világ!

Az egyházi utána kiáltott a kapuból:

Vezérelje az isten!

Ez volt a kibucszó.

*

Simogasd meg, kedves, homlokomat; a gyilkos láz úgy égeti! Ugy-e, szomorú volt a történet? Azt kérde, ki viseli gondját annak a szegény asszonynak, meg annak a két kis fiúnak?

Hát ki? A jó isten!

Diószeghy Mór.

KÜLÖNFÉLÉK.

Figyelmeztetés előfizetésre.

Az esztendő végéhez közeledik. Még egy néhány nap és csak emlékezete marad hátra szívünkben örömeivel, megpróbáltatásaival. Mi is elenyészünk; de a munka, melynek szolgálatában állunk; nem szűnik meg soha. A természet őseroje, a szellem hatalma, a protestánsizmus mindeneket átható lelke él örökké, hat, teremt, megéleveníti észrevétlenül, megszűnés nélkül.

Mi e munkában csak erőtlenségek voltak az esztendőben is. Összes dicsekedésünk, csak az öntudat megnyugtató volta, hogy célunk nemes, szándékunk becsületes, és akaratum mindig kész volt a jóra. Szolgálni igyekeztünk forrón szeretett egyházkerületünknek és rajta kívül hazánknak. Lehet, hogy több volt a jó szándék, mint az eredmény; de biztat a remény, hogy minden esztendő egy lépés előre, a tökéletesedés felé.

Rajtunk nem fog mulni, hogy megfelelhessünk a jogos várakozásoknak. Ennek nevében kérjük barátaink szellemi és anyagi támogatását az előttünk álló esztendőben is.

Lapunk viszonyai, feltételei maradnak az eddigiek.

Kolozsvártt. dec. 17. 1889,

Szász Gerő.

— E számunk utolsó ez esztendőben. Az emberi bölcsesség úgy akarta, hogy az időt darabokra ossza. Mi nem vitatkozunk a felett, hogy ezzel megnyújtotta-e, vagy meg rövidítette az életet. Vesszük úgy, a mint van és az idő és az élet becsét a szerint mérlegeljük, a mint hasznossá vált egy szép eszmének, egy szent célnak. A mi céljaink körvonala, vannak ama törekvésekben, melyeket a protestáns világ szentesített amaz előhaladásban, amelyért az emberiség mindigre háládatos lesz ez örökké való eszmének. Hát, mi nem hiszünk magunknak, hogy fenn az ormon járunk. Jó nekünk itt alant. Elég, ha egyházkerületünk ügyét szolgálhatjuk lelkiismeretesen és becsülettel. Örömtükrre szolgál, köszönetet mondhatni mindazoknak, kik csekély tehetségünkhöz mélt. munkánkban férfias erővel támogattak. Egész egyházkerületünknek, benne az egyeseknek, szives munkatársainknak: **boldog új esztendőt!**

— Borbáth Pát, csikszeredai körlelkész, folyó hó 15-én prédikált Seps-Szent-Györgyön, ama célból, hogy mint egy előbbi számunkban jeleztük, missiója területén fekvő csik-szent-miklósi templom építésére adományokat gyűjtsön. Meg vagyunk győződve, hogy az eszköz és a cél egészen

méltók voltak egymáshoz. Borbáth Pál szépen prédikált, és a derék sepsi-szent-györgyi szivesen áldoztak a szép célra.

— A méltatott munkás. Tóth Tamást, a kolozsvári földész egyházi-énekkar névünnepe alkalmából szerenaddal tisztelte meg. A kar tagjai közül többen meleg szavakban fejezték ki szeretetüket és ragaszkodásukat. Az ősz karvezér meghatóan fogadta a kar e gyöngéd figyelmét s azon biztató szavakban adott kifejezést hő érzelmeinek, hogy míg ereje és képessége engedik, nem szűnik meg a kolozsvári földmivések körében az egyházi és vallásos téren minden lehetőt megtenni.

— Felvilágosítás. Az ig.-tanácsi ülések referense elapok 50. számában azt írta rólam, hogy én, a ki egy énekgyűjtemény kiadásában, mint szerkesztőtárs részt vettem, az „Erd. ev. ref. khorálok könyve“ c. munka megbíráására felszólítottán, kinyilatkoztattam, hogy mint nem-szakértő nem vállalkozhatom a bírálatra. „É—n“ ur e rövid referációjában csak kétszer vét az igazság ellen. Először, ugyanis, elhallgatja, hogy ez a munka nem énekgyűjtemény, hanem az erdélyi összes dicséret- és zoltár-dallamok orgona-kísérete elő-, közép-, utójátékkal ellátva. Másodsor pedig azzal sérti meg az igazságot, hogy nem helyesen kivonatolja nyilatkozatomat. Mert én az Igazg. Tanácsnak azt írtam volt, hogy miután egy tisztán orgonára írt munka alapos és lelkiismeretes megbírálásához nem tartom elégnak azt, ha valaki énekelni tud, énekkarokat képes vezetni, az őszhangzattan és a kontrapunkt törvényeit ismeri, hanem szükséges még, hogy ismerje a rokonszomszág szakmunkái irodalmát, mindennek fölött pedig, hogy jártas legyen az orgona-játszásban, ezek miatt nem tartom lelkiismeretemmel összeférhetőnek a kérdéses munka kritikájához fogni, hanem e végre egy olyan férfit kértem föl, a ki nem csak kintűn orgonista, hanem jelesen képzett elméleti zenész is s tehát a khoral könyvének kompetensebb bírálója lehet. „É—n“ ur referációjával szemben, legalább ennyi felvilágosítást szükségesnek tartottam. Szász-Város, 1889. dec. 21-én. *Deák Gerő.*

Szerkesztő nyiltpostája.

— Alsó-Sófalva, Dáné Mózes urnak. Azt hittük, hogy lapunk 50-ik számában közölt „Nyilatkozatunkkal“ oly elégtételt adtunk az udvarhelyi egyházmegyének, a melylyel mindenki megelégedhetett. Ön nem elégedett meg. Egy oly levelet intézett hozzánk ismételt, melyet ön iránt való tekintetből azonnal szétéptük, hogy nyoma se maradjon, hogy ilyen főjegyzője volt e szép egyházmegyénknek. Sajnáljuk e nyilatkozatot, de tartozunk vele önmagunknak.

Hivatalos rész.

1938—1889.

PÁLYÁZAT.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerületben, az udvarhelyszéki egyházmegyébe kebelezett szolokmai egyházközség kántor-tanítói állomására ezennel pályázat nyitattik, másodsor. Javadalma: gazdasági épületekkel, veteményes kerttel ellátott jó lakás és 188 frt. 91 kr.

Pályázati határnap 1890. január 20. Folyamodványok nagytiszt. Menyhárt András, esperes aához küldendők, Kecseltbe (u. p. Sz.-Udvarhely.)

Kolozsvártt, 1889, dec. 20.

Szász Domokos,
erdélyi ref. püspök.

1943 1889.

PÁLYÁZAT.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerületben, a küküllői egyházmegyébe kebelezett gógánváralyai egyházközség kántor-tanítói állomására ezennel pályázat nyitattik.

Javadalma: gazdasági épületekkel ellátott tisztességes lakás és 198 frt. 78 kr. egyházközségi becslés szerint.

Pályázati határnap 1890. január 20. Folyamodványok nagytiszt. Kovács Elek, esperes aához küldendők, V.-Gálfalvára (u. p. D.-Szent-Márton.)

Kolozsvártt, 1889. dec. 20.

Szász Domokos,
erdélyi ref. püspök.

Felelős szerkesztő és kiadó: *Szász Gerő.*

Tervezet,

az egyházkerület papi állomásainak a társítás, a papi és tanítói tiszt és javadalom egyesítése, körlelkézségek szervezése és tőkeképzés útján való följavitása iránt.

(Tárgyalta s egész terjedelmében magáévá tette és az egyetemes konvent elé terjesztette az Ig.-Tanács, 722—1889 sz. a.)

I. Vajdahunyadi egyházmegye.

Felekezeti arány: Ev. ref. 5614, róm. katolikus 10,795, gör. kath. 46,353, gör. kel. 170,362, ág. ev 8302, unit. 102, izr 1726, egyéb 4. Anyaegyház 23, körlelkézség 2, leányegyház és diaspora 76.

Tőkeképzés által fentartandó egyházközségek:

1. Kristyor. Fel.-közi arány: ref. 58, g. kath 222, g. kel. 680, izr. 5. Jelenlegi papifizetés 438 frt. Évi segély 100 frt ennek tőkéje 2000. frt. 2. Nagy-Rápol. Ref. 209, r. kath. 23, g. kath. 21, g. kel. 1004, ág. 5, unit. 1, izr. 44. Papifiz. 397 frt 84 kr. Évi segély 100 frt. Ennek tőkéje 2000 frt. — 3. Lozsárd. Ref. 502, g. kath. 211, izr. 8. Papifiz. 501 frt. 20 kr. Évi segély 200 frt. Ennek tőkéje 4000 frt. 4. Bácsi. Ref. 259, rkath. 31, g. kath. 77, g. kel. 238, izr. 5, Pfiz. 306 frt. 87 kr. Évi segély 150 frt. Ennek tőkéje 3000 frt. 5. Al-Pestes. Ref. 288, rkath. 12, g. kath. 1. g. kel. 330, ág. 2, unit. 3, izr. 11. Pfiz. 409 frt. 74 kr. Évi segély 100 frt. Ennek tőkéje 2000 frt. 6. Vajdahunyad. Ref. 112, rk. 480, gk. 284, gkel. 1225, ág. 34, unit. 7, izr. 79. Pfiz. 475 frt. 45 kr. Évi segély 100 frt. Ennek tőkéje 2000 frt. 7. Rákosd. Ref. 537, rk. 27, gk. 5, gkel. 199, izr. 4. Pfiz. 257 frt. Évi segély 100 frt. Ennek tőkéje 2000 frt. 8. Hosdát. Ref. 293, rk. 20, gk. 115, izr. 8. Pfiz. 317 frt. 89 kr. Évi segély 100 frt. Ennek tőkéje 2000 frt. 9. Nagy-Klopotiva-Pestény. Ref. 133, rk. 25, gk. 2142, gkel. 26, izr. 14. Pfiz. 457 frt. (E lélekszámok a két község I. sz.-nak összegét teszik) Évi segély 100 frt. Ennek tőkéje 2000 frt. 10. Borbátviz. Ref. 64, rk. 21, gk. 187, gkel. 2. Pfiz. 363 frt. Évi segély 100 frt. Ennek tőkéje 2000 frt.

Megjegyzés. A vajdahunyadi egyházmegye a papi állomások javadalmának emelését nem látja célravezetőnek: 1. az egyházközségek csoportosítása által, mert itt az egyházközségek csoportosítása. a mennyiben az nemzetiségi és felekezeti szempontból kivihető volt, már megtörtént, pl. Klopotiva társult Nagy-Pesténnyel, O-Bretteye Kitiddel, Fehérviz Szálláspatakkal. Még csak egy társulás lehetne annak idején, t. i. M.-Solymos és M.-Némethi. Más egyházközségek csoportosítását meggátolja egyfelől a jelzett nemzetiségi és felekezeti érdek, másfelől azoknak izolált voltuk.

2. Paptanítói állomások szervezése által szintén nem lehetséges a fenforgó bajon segíteni, mert mindazon egyházközségek, melyek ez idő szerint felekezeti iskolát tartanak fenn, népesebbek, semhogy egy ember azokban papi és tanítói teendőket sikeresen végezhetne. Ott, a hol az lehetséges volt, keresztül is vitett, pl. Kristyoron, M.-Némethiben, Óralyaboldogfalván, Nagy-Klopotiván és M.-Ilyében.

3. Körlelkézi teendőket szintén már sok helytt végeznek a papok, mert pl. Haró, N.-Rápol, Alpestes, Hosdát, Klopotiva, Pestény, Borbátviz, O.-Bretteye, bár névleg nem körlelkézségek, de számos filiáik nagyon igénybe veszik lel-

készeik munkaerejét. Nem marad fenn más mód, tehát, a létező bajok elenyésztetésére, mint a tőkeképzés.

Ez egyházmegye évi segélyszükséglete	1,150 frt.
Ennek tőkéje	23,000 frt.

II. Gyulafehérvári egyházmegye.

Felekezeti arány: Ev. ref 3009. Róm. kath. 6121. Gör. kath. 29,313. Gör. kel. 67,144. Ág. 4474 Unit. 694. Izr 1886. Egyéb 67 Anyaegyház 12. Körlelkézség —. Leányegyház és diaspora 19.

Tőkeképzés által segélyezendő egyházközségek:

1. Vajasd. Fel.-közi arány: Ref. 432, gk. 391, g. kel. 2, izr. 21. = 846. Pfiz. 447 frt. 99 kr. Évi segély 400 frt. Ennek tőkéje 8000 frt. 2. Tövis. Ref. 245, rk. 274, gk. 1306, gkel. 52, izr. 141, egyéb 7 = 2025. Pfiz. 265 frt. 70 kr. Évi segély 400 frt. Ennek tőkéje 8000 frt. 3. Sárd. Ref. 170, rk. 35, gk. 1092, gkel. 16, unit. 8, izr. 10 = 1331. Pfiz. 543 frt. 16 kr. Évi segély 300 frt. Ennek tőkéje 6000 frt. 4. Benedek. Ref. 32, rk. 36, gk. 659, izr. 6. = 733. Pfiz. 362 frt. 82 kr. Évi segély 300 frt. Ennek tőkéje 6000 frt. 5. Borberek. Ref. 73, rk. 26, gkel. 1221, ág. 7, izr. 30. = 1357. Pfiz. 498 frt. 5 kr. Évi segély 200 frt. Ennek tőkéje 4000 frt.

Megjegyzés. A gyulafehérvári egyházmegye mind a 12 anyaegyházát feltétlenül fentartandónak véli, mert ha valamelyikben a lelkesítő állomás megszüntetnének, azt vallási és nemzetiségi tekintetben nagy veszély fenyegetné. A mi a papi és tanítói állomások egyesítését illeti, ezek a hol a hívek csekély számánál fogva lehető volt (pl. Krakkó, Benedek, Zalatna) már egyesítették. Egyesíthető még a kétféle állomás Vingrádon és Borberekén; de a többi egyházközségekben, a népesség nagyobb számánál fogva, külön-külön fentartandók.

A segélyre ajánlott egyházközségek közül a tövisi (l. e. Diód) kötelezi magát 32 évig fizetni a 8000 frt törlesztését 120 frtot a 400 frtnak megfelelő tőke létrehozására. Itt a segélyt nagyon indokolja a túlnyomó számban levő gör. kath. és gör. kel. felekezet. A vajasdi egyházközség szintén hajlandó az előbbi kötelezettséget magára vállalni. Vajasd az oláh tenger közepette egy compact magyar helység.

Összes évi szükséglet	1600 frt.
Ennek tőkéje	32000 frt.

III. Nagyenyedi egyházmegye.

Felekezeti arány: Ev. ref. 21,098. Róm. kath. 3753. Gör. kath. 41,660. Gör. kel. 21,850. Ág. 435. Unit. 8568. Izr. 938. Egyéb 3. Anyaegyház 32. Körlelkézség 1. Leányegyház és diaspora 39.

Tökeképzés által segélyezendő egyházközségek:

1. Kapud. Felekezeti közti arány: ev. ref. 165, rk. 1, gkath. 274, izr. 6. = 446. Pfiz. 229 frt 68 kr. Évi segély 150 frt. Ennek tőkéje 3000 frt. 2. Gombás Ref. 196, rk. 1, gkath. 171, gkel. 2. = 370. Pf. 356 frt 24 kr. Évi segély 50 frt. Ennek tőkéje 1000 frt. 3. Nagy-Lak. Ref. 308, rkath. 26, gkath. 590, gkel. 1, unit. 12, izr. 6. = 943. Pf. 364 frt 56 kr. Évi segély 200 frt. Ennek tőkéje 4000 frt. 4. Csucs-Koppánd Ref. 403, rk. 9, gk. 401, gkel. 18, unit. 2, izr. 14. = 847 Pf. 565 frt. Évi segély 80 frt. Ennek tőkéje 1600 frt. 5. Lőrinczréve. Ref. 206, rk. 5, gk. 118, gkel. 2. = 331. Pfiz. 350 frt 40 kr. Évi segély 70 frt. Ennek tőkéje 1400 frt. 6. Istvánháza. Ref. 471, gkath. 64, gkel. 1. = 536. Pfiz. 285 frt. 60 kr. Évi segély 100 frt. Ennek tőkéje 2000 frt. 7. Tur. Ref. 253, rk. 132, gkath. 490, gkel. 7, unit. 196, izr. 15 = 1093. Pfiz. 250 frt. Évi segély 175 frt. Ennek tőkéje 3500 frt.

Megjegyzés. E kimutatásban a 7 egyházközség papfizetése a 1881-ki fölvétel szerint van jelezve, de az egyházmegye 11—1889 sz. a. kelt fölterjesztésében említve van. hogy pl. Kapudon „a már rendszeresített 50 frton felül” kérnek még 150 frtot, ugyszintén Gombás is élvez 100 frt. Lőrinczréve 80 frt. és Tur 75 frt. rendszeresített segélyt, tehát ezen egyházközségek papi állomásainak tényleges javadalma: a fennebb jelzett összeg és eme rendszeresített segélyek summája.

Az egyházmegye fentebb jelzett szám alatt kelt felterjesztésében hangsúlyozza, hogy bár elvileg helyesli az egyházak csoportosítását, illetőleg a körlelkésziségek szervezését, de annak kivételét ez egyházmegye területén, felekezeti és nemzetiségi szempontból, nem tartja célravezetőnek, mivel a tapasztalat szomorúan bizonyítja, hogy a hol helyben lakó pap nincs: „a más felekezetek, s tulnyomó számu idegenek között élő hitorsosainknak nemcsak prot. vallásos öntudata erőtlenedik el, hanem magyar nemzeti jelleme, hazafias önérzete is az elsatnyulás, megsemmisülés veszélyének van kitéve, s azon fontos érdekeink oltalmazására még a magyar nyelvű népiskola sem elég erős védbástya. Ennélfogva csoportosításra jó lélekkel egyik egyházközségünket sem ajánlhatjuk.”

A lelkesi és tanítói állomások egyesítését az egyházmegye kivihetőnek tartja az istvánházi és lőrinczrévei egyházközségekben amabban azonnal, itt a tanítói állomás megürültével. De ez ellen az istvánházi ekkla petitionál, (l. 2911—1888. Ig.-Tan.)

Összes segély szükséglet	825 frt.
Ennek tőkéje	16,500 frt.

IV. Kolozskalotai egyházmegye

Felekezeti közti arány: Ev ref. 21,973. Róm. kath. 5386. Gör. kath. 45,523. Gör. kel. 46,172. Ág. 111. Unit. 761. Izr. 1560. Egyéb 1. Anyaegyház 38. Körlelkésziség —. Leányegyház és diaspora, 19.

Társítandó egyházközségek:

1. a) M.-Bikal, felekezeti közti arány: ev. ref. 737, rk. 6, izr. 4. = 747. Pfiz. 274 frt 57 kr és b) Kettesd, ref. 230, gkath. 4, izr. 4. = 238. Pfiz. 363 frt. 49 kr. Egyesített fizetés 638 frt. 06 kr. — 2. a) Alsó-Jára, ref. 204, rkath. 272, gkath. 488, gkel. 154, ág. 1, unit. 331, izr. 49. = 1499 Pfiz. 452 frt. 90 kr. és b) M.-Léta, ref. 327, rkath. 7, gkath. 5, unit. 40, izr. 9. = 387. Pfiz. 247 frt. 41¹/₂ kr. Összes fizetés 700 frt. 30¹/₂ kr.

Tökeképzés által segélyezendő egyházközségek:

3. Nagy-Petri, ref. 183, rkath. 8, gkath. 344, ág. 6, unit. 8, izr. 5 = 554. Pfiz. 320 frt. 80 kr. Évi segély

150 frt. Ennek tőkéje 3000 frt. 4. Kis-Petri, ref. 356, gkath. 79, ág. 1, izr. 9 = 445. Pfiz. 494 frt. 30¹/₂ kr. Évi segély 50 frt. Ennek tőkéje 1000 frt. 5. Kajántó, ref. 302, rkath. 109, gkath. 416, unit. 2, izr. 3 = 832. Pfiz. 316 frt. 18 kr. Évi segély 170 frt. Ennek tőkéje 3400 frt. 6. K. Szentkirály-Zentelke (egyesült egyházak) ref. 1158, rkath. 60, gkath. 169, gkel. 1, ág. 1, unit. 1, izr. 44 = 1434. Pfiz. 318 frt 42 kr. Évi segély 300 frt. Ennek tőkéje 6000 frt. 7. O.-Fenes, ref. 735, rkath. 202, gkath. 4, gkel. 1, unit. 2, izr. 8 = 952. Pfiz. 430 frt. 49 kr. Évi segély 200 frt. Ennek tőkéje 4000 frt. 8. Méra, ref. 945, rkath. 20, gkath. 66, gkel. 2, unit. 26, izr. 6. = 1065. Pf. 400 frt. Évi segély 150 frt. Ennek tőkéje 3000 frt. — 9. Szucsák, ref. 451, rkath. 39, gkath. 398, gkel. 1, unit. 6, izr. 14. = 909. Pfiz. 402 frt. 8 kr. Évi segély 150 frt. Ennek tőkéje 3000 frt. — 10. Ajton, ref. 595, rkath. 18, gkath. 1068, ág. 4, unit. 1, izr. 8. = 1694. Pfiz. 347 frt. 32¹/₂ kr. Évi segély 150 frt. Ennek tőkéje 3000 frt. — 11. Darócz-Bogártelke (egyesült egyházak). ref. 646, rkath. 5, gkath. 7, gkel. 29, izr. 17 = 704. Pfiz. 468 frt 20 kr. Évi segély 150 frt. Ennek tőkéje 3000 frt. — 12. Gy. Vásárhely, ref. 204, rkath. 9, gkath. 4, gkel. 269, izr. 17. = 503. Pfiz. 317 frt. 93 kr. Évi segély 200 frt. Ennek tőkéje 4000 frt.

Körlelkésziséggé alakítandó egyházközségek

13. a) Körösfő, ref. 859, gkath. 11, izr. 4. = 874. Pf. 446 frt. 22¹/₂ kr. és b) Nyárszó, ref. 324, rkath. 1, gkath. 99, izr. 3. = 427 Pf. 231 frt 27 kr. Nyárszónak filiája: c) Sárvasár, ref. 279, rkath. 7, gkath. 4, izr. 3. = 293 Pfiz. 150 frt. Összes fizetés a három egyházközségből 827 frt. 49¹/₂ kr. — 14. a) Magyarókeréke, ref. 250, gkel. 253, izr. 8 = 511. Pfiz. 347 frt 15 kr és b) Damos, ref. 290, gkath. 23, gkel. 86, izr. 3. = 402. Pfiz. 258 frt, 50 kr. Összes fiz. 605 frt 65 kr Damosnak filiája c) Jákótelke, hol van ref 194, gkel. 41 = 235. Pfiz. a Damosba van beleszámítva. — 15. a) Inaktelke, ref. 528, rkath. 7, gkath. 12, izr. 2. = 549. Pfiz. 381 frt. 81 kr. b) Egeres, ref. 115, rkath. 93, gkath. 564, gkel. 22, ág. 1, unit. 2, izr. 46. = 825. Pfiz. 268 frt. 83 kr. c) Gy. Vásárhely, ref. 204, rkath. 9, gkath. 4, gkel. 269, izr. 17 = 503 Pfiz. 317 frt 93 kr. Összes lakosság: 1877, ebből ref. 847, rkath. 114, gkath. 580, gkel. 291, ág. 1, unit. 2, izr. 65. Összes papi fizetés 968 frt 57 kr.

16. Körlelkésziséggé alakítandók még a következő már tényleg egyesült egyházak: 1) Pata, ref. 88, rkath. 6, gkath. 418, gkel. 1, unit. 5, izr. 11. = 529. 2) Kara, ref. 51, rkath. 25, gkath. 96, gkel. 493, ág. 4, izr. 3 = 672. 3) Boós, ref. 41, rkath. 56, gkath. 578, unit. 10, izr. 11. = 696. A három község lakossága: 1897, ebből ref. 180, rkath. 87, gkath. 1092, gkel. 494, unit. 15, ág. 4, izr. 25. Összes fizetés az egyesült egyházközségekből 293 frt 24³/₄ kr. Kér még 150 frt évi segélyt, minek tőkéje 3000 frt.

Megjegyzés. A kolozskalotai egyházmegye a rendes papi állomások megszüntetését, illetőleg azok csoportosítását csak azokra nézve tekinti hátránynélkülinek, hol sem nemzetiségi, sem felekezeti imminens veszély nincs, éppen azért javaslatában minden oly kisebb egyházközségekben, hol egyik vagy másik veszély fenyeget, a papi állomás fentartását ajánlja. Paptanítói állomások szervezését csak ott tartja célirányosan kivihetőnek, hol az iskolás növendékek száma nem oly nagy, hogy azoknak sikeres tanítása egy embernek egész idejét igénybe vegye, hol a pap nem kénytelen megélhetése végett az ingatlanok művelése által keresni kenyerét.

Ez egyházmegyében a paptanítói állomások szervezésénél a papi fizetésnek a tanítói fizetéssel való pótlására csekély, sőt semmi súlyt sem lehet fektetni, részint azért, mert

az egyes egyházak díjleveleiben nincsenek külön választva a kántori és tanítói illetékek, részint azért, mert az ily pap-tanítói állomások mellett, a kántori állomások mindenütt fentartandók volnának, mivel, ha a paptanító és kántor egy személyben egyesítettnek: betegség, az állomásról való eltávozás, vagy más körülmények miatt az egyes egyházak azon abnormis helyzetben lesznek, hogy egyetlen belső emberrel sem rendelkezhetnek.

Tiszt. Deési Gyula, közügyigazgató afiának 472—1888. sz. a. kelt véleményes felterjesztésében négy külön osztályba vannak sorozva az egyházközségek. Az 1-ső osztályba tartoznak azon egyházközségek, melyekben sem csoportosítás, sem paptanítói állomás szervezése nem eszközölhető, s melyekben a kölcsön útján való fizetés-emelés sem szükséges, mert lelkeszeiknek, ha nem is fényes, de tisztességes, megélhető állást biztosítanak. A 2-ik osztályba soroztattak a csoportosítandó egyházközségek. A 3-dik osztályba tartoznának azon kevés számú egyházközségek, melyekben paptanítói állomások volnának szervezhetők, pl. Nagy-Petri, hol 344 oláhhval szemben 183 ref. van. Tanulók száma 24. Papifizetés 320 frt 80 kr., ktanítói fiz. 157 frt 3 $\frac{1}{2}$ kr. Ha ez utóbbiból a tisztán tanítói állandósított 50 frt. államségélyt és a mintegy 7 frt tandíjt levonjuk és 150 frt. segélyvel megpótoljuk: lesz a papi fizetés 527 frt 80 kr. A kántornak marad 100 frt. 3 $\frac{1}{2}$ kr. Kis-Petriben, 79 oláhhval szemben van 356 ref. Tankötelesek száma 51. Papifizetés 494 frt. 30 $\frac{1}{2}$ kr. Ktanítói fizetés 168 frt. 20 $\frac{1}{2}$ kr. levonva ebből a tanítót illető mintegy 50 frtot, s 50 frt segélyvel pótolva, lenne a paptanító fizetése 594 frt. 30 $\frac{1}{2}$ kr. A kántori fizetés lenne 118 frt. 20 $\frac{1}{2}$ kr.

Kajántó 416 oláhhval szemben magyar ugyanannyi, ebből ref. 302. Tankötelesek száma 48. Papifizetés 316 frt 18 kr. Ktanítói fiz. 186 frt 53 kr. A ktanítói fizetésből levonva a tanító számára állandósított segélyt, 30 frtot, a paptanítói állomás segélyezendő volna 170 frttal, így a paptanító fizetése lenne 516 frt. Ez egyházközség felekezeti, de főleg nemzetiségi érdekből első sorban segélyezendő.

A 4-ik osztályba soroztatnak azon egyházközségek, melyekben a pap fizetés emelése az országos közalap segélyével törlesztési kölcsön alapján volna eszközölendő. Ezek a 3 12. sz. alatt fordulnak elő a segélyezés sürgössége szerinti sorban.

Különös figyelmet érdemel ez egyházmegyében az Inaktelki és Egeresi egyházközségek egyesítésének kérdése, mely tárgyra vonatkozó ügyiratok 2791—1888. ig.-tanácsai sz. a. vannak az egyházmegye felterjesztéséhez mellökletül csatolva.

Gyerő-Vásárhely, mind a tőkeképzés által segélyezendő egyházközségek közé, mind az esetleg körlelkésszéggé alakítandó inaktelke-egeres-gyerővásárhelyi csoportba föl van véve.

Evi szükséglet a 3—12. sorszám alatti egyházközségek számára	1670 frt.
Evi szükséglet a 16. sorsz. alatti körlelkésség számára	150 frt.
Összes szükséglet	1820 frt.
Ennek tőkétéje	36,400 frt.

V Szilágyszolnoki egyházmegye.

Felekezeti arány: Ev ref. 49,265. Róm. kath. 9,225. Gör. kath. 97,209. Gör. kel. 5,724. Ág. 683. Unit. 33. Izr. 5,755. Egyéb 29. Anyaegyház 61. Körlelkésség 2. Leányegyház és diaspora 33.

Társítandó egyházközségek:

1. a) Deésháza, fel.-közi arány: ref. 632, gkath. 5, izr. 21. =658. Pfiz. 441 frt. b) Szilágyszeg, ref. 126, rkath. 10, gkath. 188, izr. 15. =339. Pfiz. 459 frt. Ösz-

szes fiz. 900 frt. — 2. a) Nádasd, ref. 740, rkath. 5, gkath. 24, izr. 34. =803. Pf. 328 frt. és b) Szeér, ref. 612, rkath. 10, gkath. 92, ág. 4. izr. 18. =736. Pfiz. 419 frt. Összes fiz. 747 frt. 3. a) Szakácsi, ref. 941, rkath. 7, gkath. 351, izr. 65. =1364. Pfiz. 473 frt. és b) Szarvad, ref. 356, rkath. 22, gkath. 726, ág. 9, izr. 28. =1141 Pfiz. 401 frt. Összes fiz. 874 frt. — 4. a) Varsolcz, ref. 588, rkath. 37, gkath. 260, ág. 1, izr. 18. =904. Pfiz. 429 frt. és b) Récsce, ref. 162, rkath. 15, gkath. 635, gkel. 3, unit. 3, izr. 12. =830. Pfiz. 194 frt. Össz. fiz. 623 frt. Kér még 100 frtot, ennek tőkétéje 2000 frt.

Tőkeképzés által segélyezendő egyházközségek.

5. Búrgezd, ref. 357, rkath. 11, gkath. 3, izr. 8. =379. Pfiz. 360 frt. Évi segély 240 frt. Ennek tőkétéje 4800 frt. 6. M.-Csaholy, ref. 687, rkath. 1, gkath. 142, gkel. 1, unit. 1, izr. 20. =852. Pfiz. 506 frt. Évi segély 100 frt. Ennek tőkétéje 2000 frt. 7 Sz.-Cseh ref. 1915, rkath. 162, gkath. 205, unit. 3, izr. 206, egyéb 7 =2498. Pfiz. 596 frt. Évi segély 204 frt. Ennek tőkétéje 4080 frt. 8 Egrespaták, ref. 293, rkath. 6, gkath. 532, izr. 19 =850. Pfiz. 581 frt. 9. Goroszló, ref. 451, rkath. 2, gkath. 220, unit. 1, izr. 6, =680. Pfiz. 350 frt. Évi segély 250 frt. Ennek tőkétéje 5000 frt. 10. Horváth-Petenye, ref. 267, gkath. 167, ág. 2, izr. 4. =440. Pfiz. 343. frt. 82 kr. Évisegély 150 forint. Ennek tőkétéje 3000 forint. 11. Ipp, ref. 642, rkath. 38, gkath. 327, izr. 28. =1035. Pfiz. 484 frt. 69 kr. Evi segély 200 frt. Ennek tőkétéje 4000 frt. 12. Keczel, ref. 428, rkath. 2, gkath. 359, izr. 8. =797 Pfiz. 485 frt. 69 kr. Évi segély 100 frt. Ennek tőkétéje 2000 frt. 13. Lecs mér, ref. 214, rkath. 9, gkath. 49, izr. 6. =273. Pfiz. 376 frt. Évi segély 230 frt. Ennek tőkétéje 4600 frt. 14. Érmindszent, ref. 172, rkath. 51, gkath. 378, izr. 20 =621. Pfiz. 334 frt. Évi segély 250 frt. Ennek tőkétéje 5000 frt. 15. Nagy-Món, ref. 222, rkath. 2, gkath. 4, ág. 6, izr. 15. =249 Pfiz. 511 frt. Ennek filiája Sz.-Szt.-Király, ref. 200, rkath. 23, gkath. 16, unit. 1, izr. 13. =253. Összes létszám 502, ebből ref. 422. Évi segély 100 frt. Ennek tőkétéje 2000 frt. 16. Paczal, ref. 527, rkath. 8, gkath. 78, izr. 67. =680. Pfiz. 370 frt. Évi segély 230 frt. Ennek tőkétéje 4600 frt. 17. Panit, ref. 343, gkath. 84, izr. 4, egyéb 1. =432. Pfiz. 370 frt. 76 kr. Évi segély 200 frt. Ennek tőkétéje 4000 frt. 18. Peér, ref. 1093, rkath. 100, gkath. 362, ág. 1, izr. 207 =1763. Pfiz. 587 frt. Ennek filiája: Paczalusa ref. 201, rkath. 45, gkath. 127, izr. 5. =378. Összes létszám 2141, ebből ref. 1294 19. Perecsen, ref. 1024, rkath. 1, gkath. 756, izr. 37 =1828. Pfiz. 556 frt. Évi segély 50 frt. Ennek tőkétéje 1000 frt. 20. Rátón, ref. 291, rkath. 18, gkath. 78, izr. 7. =394. Pfiz. 230 frt. Évi segély 370 frt. Ennek tőkétéje 7400 frt. 21. Érszentkirály, ref. 498, rkath. 16, gkath. 404, gkel. 2, izr. 42. =962. Pfiz. 445 frt. Évi segély 250 frt. Ennek tőkétéje 5000 frt. 22. Somlyó-Ujlak, ref. 462, rkath. 24, gkath. 25, ág. 11, unit. 1, izr. 4 =527 Pfiz. 400 frt. Évi segély 200 frt. Ennek tőkétéje 4000 frt. 23. Zovány, ref. 738, rkath. 29, gkath. 23, ág. 3, izr. 49. =842. Pfiz. 506 frt. Évi segély 100 frt. Ennek tőkétéje 2000 frt. 24. Vervölgy, ref. 542, rkath. 25, gkath. 12, izr. 10. =599. Pfiz. 556 frt. Évi segély 50 frt. Ennek tőkétéje 1000 frt.

Körlelkésszéggé alakítandó egyházközségek

26. a) Ákos, ref. 941, rkath. 19, gkath. 286, izr. 66. =1312 b) Kr.-Mihályfalva, ref. 561, rkath. 23, gkath. 110, ág. 1, izr. 24. =719. c) Czégény, ref. 52, rkath. 48, gkath. 112, izr. 19. =231. Összes létszám 2262, ref. 1554, rkath. 90, gkath. 508, ág. 1, izr. 109. Összes pfiz. lenne 900 frt. 27. a) Ardó, ref. 395, rkath. 10, gkath.

90. izr. 19. = 514. b) Böősháza, ref. 287, rkath. 2, gkath. 299, izr. 44. = 332. c) Benedekfalva, ref. 50 rk. 10, gkath. 298, izr. 30. = 388. Összes létszám 1534. Ebből ref. 732, rkath. 22, gkath. 687, izr. 93. Összes pfiz. lenne 792 frt. — 28. a) Bagos, ref. 1005, rkath. 47 gkath. 81, izr. 21. = 1154. b) Borzás, ref. 330, rkath. 2, gkath. 83, izr. 3. = 418. c) M.-Valkó, ref. 123, rkath. 7, gkath. 390, izr. 51, egyéb 1. = 449. Összes létszám 2144. Ebből ref. 1458, rkath. 56, gkath. 554, izr. 75, egyéb 1. Összes papi fiz. lenne 872 frt. 29. a) Görcsön ref. 461, rkath. 34, gkath. 301, izr. 16. = 812. b) Nyírsid, ref. 59, gkath. 298, izr. 5. = 362. c) Czigányi, ref. 34, rkath. 12 gkath. 479 izr. 10. = 535. d) Haraklány, ref. 17, rkath. 4, gkath. 454, izr. 5. = 480. Összes létszám 2189, ebből ref. 571, rkath. 50, gkath. 1532, izr. 36. Összes papifizetés lenne 571 frt. Kér még 200 frt. Évi segély 200 frt. Ennek tőkéje 4000 frt. — 29. a) Monó ref. 370, rkath. 2, gkath. 341, izr. 20. = 733. b) Egerhát, ref. 139, rkath. 9, gkath. 433, ág. 64, izr. 42. = 737. Összes létszám 1470, ebből ref. 559, rkath. 11, gkath. 774, ág. 64, izr. 62. Papifizetés ez idő szerint a kettőből 412 frt. Kér még 200 frtot. Ennek tőkéje 4000 frt. 30. a) Pele, ref. 611, rkath. 14, gkath. 76, izr. 22 = 723 b) Ér-Körös, ref. 256, rkath. 18, gkath. 192, izr. 36. = 502. c) Szeődemeter, ref. 84, rkath. 13, gkath. 436, izr. 15. = 598. Összes létszám: 1823, ebből ref. 951, rk. 45. gkath. 754, izr. 73. Összes papi fizetés 600 frt, kér 400 frtot. Ennek tőkéje 8000 frt 32. a) Sülemed ref. 85, rkath. 24, gkath. 480, izr. 26. = 615. b) Czikó, ref. 97, rkath. 3, gkath. 206, izr. 10. = 316. Összes létszám 931, ebből ref. 182, rkath. 27, gk. 686, izr. 36. Összes papifizetés 416 frt kér még 200 frtot. Ennek tőkéje 4000 forint. — 33. a) Ér-Szodoró, református 265, rómaikatholikus 18, gkath. 261, izraelita 26. = 570. b) Tasnád-Szántó, ref. 287, rkath. 370, gkath. 859, ág. 10, izr. 139. = 1665. c) Érkvás, ref. 124, rkath. 33, gkath. 612, gkel. 3, izr. 33. = 805. d) Hatvan, ref. 151, rkath. 28, gkath. 456, gkel. 1, izr. 11. = 647. Összes létszám a 4 községben 3687, ebből ref. 827, rkath. 449, gkath. 2188 gkel. 4, ág. 10, izr. 209. Összes papifizetés a 4 községből az 1881-ki conscr. szerint a) 271 frt 90 kr. + b) 376 frt 71 kr. + c) 240 frt 46 kr. = 889 frt 07 kr. (lásd a megjegyzés rovatát.) Évi segély 150 frt. Ennek tőkéje 3000 frt. 34. a) Völcsök, ref. 416, rkath. 10, gkath. 190, izr. 10. = 426. b) Szamos-Ujlak, ref. 35, rkath. 2, gkath. 575, izr. 9, egyéb 1 = 622. c) Vicsa, ref. 13, gkath. 202, izr. 10. = 225. Összes létszám: 1273; ebből ref. 464, rkath. 12, gkath. 967, izr. 29, egyéb 1. Összes papifizetés 330 frt. kér még 270 frt. Ennek tőkéje 5400 frt.

Mejegyazések. A szil.-szolnoki ev. ref. egyházmegyében csak 19 olyan egyházközség van, a melyekben a papi fizetés a 600 frt-nál magasabb összegű, s így minden külső segély nélkül fennálhatnak, az egyházmegye véleménye szerint. Ez egyházközségek: Bogdánd, Diósd, Nagy- és Kis-Doba, Hadad, Kémer, Keresztur, Kraszna, Kusaly, Erked, Lele, Menyő, Mocsolya, Nagyalu, Sámson, Sarmaság, Sz-Somlyó, Tasnád, Zilah, Zsibó-Udvarhely és Balla.

Az egyházmegye a paptanítói állomások szervezését teljességgel nem ajánlja, mert az ilyen szervezést a népnevelés szempontjából nemcsak céltévesztettnek, hanem határozottan károsnak véli.

Az egyházmegyei véleményben kifejezést nyer azon remény, hogy a kölcsön tőke törlesztési hányadát minden egyházközség (legfennebb 2—3 kivételével) képes és kész fizetni, sőt ha valamely egyházközség ezt nem teljesíthetné, a javadalmazott pap szívesen hordozná e terhet, mivel

fizetése a mostaninál úgy is nagyobb lenne, ha egy ideig így a névleges javításnak nem felelne is meg egészen.

A szervezés és segélyezés sorrendjére nézve az egyházmegye véleménye az hogy legelőször sürgősségi szempontból, az 5—24 sz. alatti egyh. községeken kezdendő; másod sorban az 1—4 sorszám alatti társítások következnenek, de egyelőre ezek közül is csak a 4 sz. Varsolcz-Récse társítása, a többié, tekintettel a most élő lelkészekre, az idő kérdésének hagyandó fenn. (NB. Récse leányegyház, nincs rendes lelkésze); harmad sorban következnenek a körlelkészégek (26—34 sorsz.) szervezése.

A társítandó egyházközségek rovatában 1 soroz. alatt említett Deésháza és Szilágyszeg káplántartással akként egyesítendő, a javaslat szerint, hogy előbbi helyen 600 frt, utóbbin 300 frt évi javadalom állapíttassék meg.

A második főrovatban 20 sorsz. alatt említett Ráton egyh. községre nézve megjegyzi az egyházmegye, hogy az, miután Kraszna anyaegyházhoz közel fekszik, s minthogy szegénységénél fogva a fedezetre szükséges tőke %-át fizetni nem képes, ajánlatik, hogy az állomás megüresedésével Kraszna anyaegyházhoz csatoltassék, s a rátoni papifizetés 300 frtra fölemeltetvén, krasznai rendes lelkész aa. kötelezessék abból káplánt tartani. Ez idő szerinti pap aa. élete tartama alatt 70 frt. fizetéspótlék részére utaltassék ki, s így a bizottság véleménye szerint a 70 frt. fizetés emelés pótlásául szükséges 1400 frt. tőke.

A 26. sorsz. alatt tervezett Ákos, Kr.-Mihályfalva, Czégény körlelkészésre nézve megjegyzi az egyházmegye, hogy az csak elvben contemplatitak, de ha nevezett egyházak bármelyike a papi fizetést önjerején 600 frtra fölemeli, mint önálló egyház tartandó fenn.

A 30. sorsz. alatt feltüntetett Pele, Körös-Szeődemeter körlelkészesség összesített 600 frt. fizetésére nézve megjegyzendő, hogy a nevezett három egyházközség papi állomásainak javadalmi értéke tulajdonképen 1098 frtra volt becsülve, de a szőlők elpusztulása, a nép szegénysége és kiöltözése miatt alig tehető 600 frtra.

A 32. sorsz. alatt föltüntetett Érszodoró, Hatvan körlelkészésre nézve szintén megjegyzendő, hogy a négy egyházközség fölszólítandó lesz, hogy hajlandó-e közülök valamelyik a jelenlegi fizetést 600 frtig emelni, s annak fedezésére szükséges törlesztési kölcsön fizetését magára vállalni. Addig is azonban, míg a körlelkészesség alakulása megtörténék, ha esetleg valamelyik önállósága megtarthatásáért a fizetést 600 frtra emelné, megkérendő a mélt. Ig.-Tanács, hogy a többletet a most működő papok között lélekszám arányban élvezendőleg folyósítsa.

Az 5—24. soroz. alatt feltüntetett és segélyezés által föntartandó egyházközségek évi szükséglete 3374 frt., ennek tőkéje 65,480 frt.

A 18—33 soroz. alatti körlelkészégek évi szükséglete 1420 frt., ennek tőkéje 28,400 frt.

Összes évi szükséglet	4794 frt..
tőke	93,880 frt.

VII. Deési egyházmegye.

Felekezetközi arány: Ev. ref. 10,011. Róm. kath. 3584. Gör. kath. 85,773. Gör. kel. 25,944. Ág. hitv. 60. Unit. 63. Izr. 4541. Egyéb 53. Anyaegyház 19. Körlelkészesség 5. Leányegyház és diaspora 82.

Pap-Tanítói állomássá szervezendő egyházközségek.

1. Bádok, ref. 179, rkath. 7, gör. kath. 341, izr. 9. = 636. Tankötelesek száma 26. Papifiz. az 1881-ki összeírás szerint 146 frt 64 kr.; újabb kimutatás nincs. Kér

100 frt. Ennek tőkéje 2000 frt. 2. Kozárvár, ref. 170, róm. kath. 10, gör. kath. 901, unit. 1, izr. 125. = 1207. Tk. sz. 19. Pf. 350 frt 95 kr. Kér e szervezésre 100 frt. Ennek tőkéje 2000 frt. 3. Hagymás-Lápos, ref. 197, róm. kath. 8, gör. kath. 754, gör. kel. 1, izr. 36 = 996. Tk. sz. 16. Pf. 217 frt 32 kr. Kér 100 frt. Ennek tőkéje 2000 frt. 4. M.-N.-Zsombor, ref. 98, rkath. 51, gör. kath. 36, gör. kel. 506, ág 2, unit. 1, izr. 83 = 777. Tk. sz. 7 Pf. 348 frt 15 kr. Kér 100 frt. Ennek tőkéje 2000 frt.

Tőkeképzés által segélyezendő egyházközségek:

5. Koltó, ref. (Katalin leány-egyházzal együtt) 662, róm. kath. 21, gör. kath. 44, ág. 2, izraelita 16 = 745. Papifizetés 426 forint 40 krajczár. Kér még 100 forint. Ennek tőkéje 2000 frt. 5. Kendi-Lóna, ref. 457, rkath. 23, gör. kath. 542, izr. 11 = 1032. Pf. 460 frt 59 kr. Kér 100 frt. Tanítói fiz. az 1881-ik conscr. szerint 93 frt 38 kr. Kér erre is 100 frt. Évi segély 200 frt. Ennek tőkéje 4000 frt. 7. Magyar-Macskás, ref. 183, rkath. 6, görk. 339, izr. 21 = 549 és Burjános-Oláhbuda, ref. 181, rkath. 19, gkath. 414, unit. 3, izr. 13 = 630; ezek társsegyszázak; papifiz. 319 frt 88 kr., erre kér 100 frt, tan. fiz. (1881 év) nincs; erre kér 100 frt. Évi segély 200 frt. Ennek tőkéje 4000 frt. 8. Válaszút, ref. 440, róm. kath. 65, gör. kath. 633, gör. kel. 6, ág. 1, izr. 15 = 1160. Pf. 456 frt 90 kr. Kér még 100 frt. Ennek tőkéje 2000 frt.

Körlelkészséggé alakítandó egyházközségek

9. a) Felső-Tőők, ref. 106, rkath. 30, gör. kath. 350, gör. kel. 2, izr. 12 = 500; ennek leányegyháza: b) Alsó-Tőők, ref. 138, róm. kath. 3, gör. kath. 211, izr. 6 = 358, és c) M.-Köblös, ref. 133, rkath. 24, kath. 799, izr. 40 = 996. Összes létszám: 1854, ebből ref. 377, róm. kath. 57, gör. kath. 1360, gör. kel. 2, izr. 58. Pf. F. és A. Tőökon összesen 308 frt 20. M.-Köblösön 174 frt 95 krajczár. = 483 forint 15 krajczár. Kér 100 forint. Ennek tőkéje 2000 frt. 10. a) Kide, ref. 410, róm. kath. 145, gör. kath. 181, unit. 31, izr. 9 = 776. Pf. 387 frt 84 kr. b) Csomafája, ref. 136, róm. kath. 6, grk 319, unit. 3, izr. 33 = 491. c) Gyula, ref. 83, róm. kath. 8, gör. kath. 568, izr. 9 = 668, d) H.-Macskás, ref. 73, róm. kath. 13, gör. kath. 428, gör. kel. 77, izr. 7 = 598. Összes létszám 2533, ebből ref. 702, róm. kath. 172, gör. kath. 1496, gör. kel. 77 unit. 36, izr. 58. NB. A 380 frt 84 kr. papifizetésben benne van a kidei-csomafáji és gyulai fizetés; a díjlevél szerint Hosszumacskásról nem jár semmi fizetés. Kér még 100 forint. Ennek tőkéje 2000 forint 11. a) Kérő, református 186, róm. kath. 7, gör. kath. 231, izr. 7 = 431. b) Dengeleg, (jelenleg Kérőnek filiája) ref. 52, róm. kath. 11, gör. kath. 525, izr. 16 = 604. Papifizetés a két egyházközségből 345 frt 14 kr. c) Ormány, ref. 68, róm. kath. 9, gör. kath. 547, gör. kel. 1, izr. 6 = 631. d) Gírolt (jelenleg filiája Ormánynak) ref. 80, gör. kath. 703, unit. 1, izr. 9 = 793. Papifizetés e két egyházközségből az 1881-ki conscr. szerint 300 frt. az újabban fölterjesztett díj levél szerint 187 frt 71 kr. e) Néma (jelenleg Deésáknának filiája) ref. 82, róm. kath. 29, gör. kath. 526, gör. kel. 4, ág. 1 = 641. Összes létszám az öt községben: 3100; ebből ref. 468, róm. kath. 56, gör. kath. 2512, gör. kel. 5, ág. 1, unit. 1, izr. 38. Összes papifizetés 532 frt 85 kr. Kér még 100 frtot. Ennek tőkéje 2000 forint. A kaczkói körlelkészség szintén felajánlatik 100 frt segélyre. Ennek tőkéje 2000 frt.

Megjegyzések: A bádoki papifizetésre nézve újabb kimutatás, illetőleg díjlevél nem állott rendelkezésre.

A Kozárvár számára ajánlott segély összeg jelenben is az öreg pap életében adandó halála után pedig paptanítói állomás szervezendő a már folyósított 100 frt segélylyel.

A tanítói fizetések az 1881-iki conscriptió szerint csak a következő egyházközségekben vannak föltüntetve: Kozárvár: 90 frt 55 kr., Hagymás-Lápos 206 frt 38 kr.

Kendi-Lónának mind papi, mind tanítói állomása 100 – 100 frt. segélyre ajánlatnak.

Magyar-Macskáson a tanítói állomás fenntartandó 100 frt segélylyel, a papi állomás szintén 100 frtal segélyezendő.

Az 1–11 sorsz. alatt segélyre ajánlott egyh. községek mindenike kötelezi magát a 1½% törlesztésre, e törlesztési hányad esetleg a segélyből is levonható lenne.

Az egyházmegyei fölterjesztésben jelezve van, hogy a följánlatt egyházközségek egyikének sincs oly nélkülözhető tőkéje, hogy az az indítványozott célra kölcsönvehető volna.

Az egyházmegyei javaslatban a 10. sorsz. alatt emeltett Kide ugyan körlelkészség központjául van tervezve, de ezenkívül az egyházmegye melegen ajánlja Kidének önálló egyedüli anya-egyházként fenntartását és Csomafáját, Gyulát és Hosszu-Macskást paptanítói állomássá szervezni, mivel e községek-től Kide távol fekszik és a kidei pap a gyakran kiáradott patakok miatt akadályozva van és lenne a szolgálatban. Kide Csomafájától 1 óra, Gyulától 2 óra, H.-Macskástól 3 óra távolságra esik.

Az egyházmegyei fölterjesztésben pótlólag még ajánlva van Domoko-egyházközség is 100 frt. évi segélyre, mint a melynek papi javadalma 468 frt 28 kr.

Összes évi segély	1400 frt.
Ennek tőkéje	28000 frt.

VIII. Széki egyházmegye.

Felekezetközi arány: Ev. ref. 21,297. Róm. kath. 4120. Gör. kath. 83,250. Gör. kel. 12,558. Ág. hitv. 214 Unit. 608. Izr. 4608. Egyéb 51. Anyaegyházak száma 46. Körlelkészségek száma 3. Leány-egyházak és diasporák 48.

Társítandó egyházközségek:

1. a) Szépkenyertő-Szentmárton, ref. 473, róm. kath. 1, gör. kath. 259, izr. 16 = 749. Pf. 429 frt 85 kr. b) Nagy-Devecser, ref. 95, róm. kath. 13, gör. kath. 29, gör. kel. 393, unit. 3, izr. 12 = 545. Pf. 265 frt 15 kr. Összes létszám 1294; ebből ref. 568, róm. kath. 14, gör. kath. 288, gör. kel. 393, unit. 3, izr. 28. Összes papifiz. 695 frt kr.

Paptanítói állomássá szervezendő egyházközségek:

2. Pusztá-Kamarás, ref. 282, róm. kath. 13, gör. kath. 431 unit. 1, izr. 13 = 740. Tk.sz. 22. Pf. 258 frt 88 kr., tanítói fiz. 103 frt, = 361 frt 88 kr. Kér még 140 frt., hogy 500 frtra emelődjék. Ennek tőkéje 2800 frt. 3. M.-Borzás, református 222, római katolikus 5, görög katolikus 319, gör. kel. 5, izr. 8 = 559. Tk. sz. 30. Pf. 457 frt 32 kr., tan.fiz. 51 frt. = 502 frt 32 kr. Segélyt nem igényel. 4. Szász-Zsombor, ref. 135, róm. kath. 28, gör. kath. 465, izr. 16 = 644 Pf. 353 frt 21 kr. Tank. sz. 28. Jelenleg is a pap tanít, kér még 150 frt. Ennek tőkéje 3000 frt. 5. Vicze, református 252, római katolikus 351. görög kath. 102, izr. 12 = 717. Pf. az újabb díjlevél szerint 357 frt 75 kr. az 1881-ki összeírás szerint 416 frt 08 kr. Tk. sz. 23. Jelenleg is paptanítói állomás. Kér még 100 frtot. Ennek tőkéje 2000 frt. 6. Alsó-Szováth, ref. 413, rkath. 17, görög katolikus 38, görög keleti 156, unitárius 87, izraelita 16 = 727 Pf. 305 frt 82 kr., kántort. fiz. 111 frt 94 = 417 frt 16 kr. Tk. sz. 50. Kér még 100 frt. Ennek tőkéje 2000 frt. 7. Búza, református 595, római katolikus 33, görög kath.

698. unit. 1, izr. 25 = 1352. Paptanítói javadalom 664 frt 25. Segélyt nem igényel.

Tőkeképzés által segélyezendő egyházközségek:

8. Árpástó, ref. 384, róm. kath. 14, gör. kath. 523, unit. 3, izr. 32 = 956. Pfiz. 406 frt. 74 kr. kér még 100 frtot. ennek tőkéje 2000 frt. 9. Vajda-Kamarás, református 674, római katolikus 39, gkath. 173, gkel. 3, izr. 7. = 896. Pfiz. 381 frt. 10 kr. kér még 150 frtot. ennek tőkéje 3000 frt. — 10. Apanagyfalu, ref. 268, római katolikus 96, gkath. 461, ág. 3, izr. 28. = 856. Pf. 418 frt. kér még 150 frtot. ennek tőkéje 3000 frt. — 11. Kudu, ref. 264, római katolikus. 63, gkath. 132, ág. 4, izr. 21. = 484. Pf. 375 frt. kér még 125 frt. ennek tőkéje 2500 frt. — 12. Sz-Nyires, református 713, római katolikus 2, gkath. 515, izr. 23. = 1253. Pfiz. 503 frt. 61 kr. kér még 50 frtot. ennek tőkéje 1000 frt. 13 Magyar-Palatka, református 320, rkath. 15, gkath. 600, ág. 1 izr. 14. = 950. Pfiz. 269 frt. 75 kr. kér még 130 frtot. Évi segély 130 frt. ennek tőkéje 2600 forint.

Körlelkészséggé alakítandó egyházközségek:

14. a) Pulyon, ref. 147 rkath. 61, gkath. 173, unit. 1, izr. 7 = 389. Pf. 167 frt. 65 kr. b) Szava, ref. 70, rkath. 12, gkath. 253, gkel. 14, unit. 4, izr. 8. = 361. Pf. 135 frt. 35 kr. c) Szent-Egyed, ref. 92, rkath. 7, gkath. 683, izr. 22 = 804. Pf. 81 frt. 56 kr. Összes létszám 1554, ebből ref. 309, rkath. 80, gkath. 1109, gkel. 14, unit. 5, izr. 37. Összes papifiz. 384 frt. 56 kr. kér még 165 frt 44 kr. Ennek tőkéje 3310 frt. — 15. a) Sajó Szentandrás, ref. 158, rkath. 7, gkel. 337, ág. 1, izr. 33. = 536. Pf. 283 frt. 46 kr. b) Alsó-Balázsfalva (a nagysajói egyházmegyéből) ref. 29, rkath. 1, gkath. 2, gkel. 437 ág. 1, izr. 5 = 475 Pfiz. 287 frt. c) S-Keresztur, ref. 8, rkath. 2, gkath. 586, izr. 56. = 642. Pfiz. 50 frt. Összes létszám 1653, ebből ref. 195, rkath. 10, gkath. 588, gkel. 774, ág. 2, izr. 94. Összes papifiz. 620 frt. 46 kr. — 16 a) Botháza, ref. 101, rkath. 2, gkath. 254, gkel. 4, ág. 1, unit. 2, izr. 8. = 375. b) Mócs, ref. 188, rkath. 114, gkath. 51, gkel. 1014, ág. 2, unit. 3, izr. 65. = 1437 Pfiz. e két egyházközségből 165 frt. 6 kr. c) Kályán, ref. 174, rk. 16, gkath. 25, gkel. 689, unit. 9, izr. 16. = 929. Pf. 287 frt. 85 kr. Összes létszám 2741, ebből ref. 463, rkath. 132, gkath. 333, gkel. 1708, ág. 3, unit. 14, izr. 89. Összes papifiz. 452 frt 91 kr. kér még 147 frt. 9 krajczt. ennek tőkéje 3000 frt. — 17. a) Sz-Bréte, református 252, római katolikus 1, gkath. 93, izr. 12. = 358. Pfiz. 262 frt 13 kr. b) Sárvár, ref. 16, rkath. 3, gkath. 340, gkel. 18, izr. 23. = 400. Pf. 351 frt. 17 kr. c) Fellak, ref. 61, rkath. 6, gkath. 445, gkel. 4, ág. 1, izr. 18. = 535. Pfiz. 10 frt. Összes lélekszám 1293, ebből ref. 329, rkath. 10, gkath. 878, gkel. 22, ág. 1, izr. 53. Összes papifiz. 623 frt. 30 kr. Segélyt nem igényel.

Megjegyzés. Az egyházmegye javaslata szerint sürgősség szempontjából a következő sorrend lenne megállapítandó a 2—7 sorsz. alatti egyházközségek segélyezésénél: mindenekelőtt segélyezendő, illetőleg a paptanítói állás szervezendő: Pusztá-Kamaráson és Alsó-Szováton, azután Sz-Zsomboron és Viczében.

A 8-ik sorszám alatt említett Árpástó egyházközségnél a papifizetés 406 frt 74 kr. fölemelendő 550 frtra, de csak 100 frt évi segély van ajánlatba hozva, a 44 frt. különbözetet, az egyházmegye véleménye szerint, fedezheti a keblileg kezelt fizetési alap.

Ugyszintén a 13. sorsz. a. feltüntetett M-Palatka papiállomásának javadalma 269 frt. 57 kr. fölemelendő 500 frtra, kér 130 frtot, a 100 frt. differenciát fedezné az egyházközség az u. n. „Alsóné-féle“ alaplóból.

A tőkeképzés által segélyezendő egyházközségek (8—13) a következő szükségességi sorrendben vannak javaslatba hozva: 1. Apanagyfalu, Kudu, M.-Palatka. 2. Árpástó, Vajdakamarás, Sz-Nyires.

Segélyezésre javaslatba hozatnak azon III-ad oszt. egyházközségek is, melyeknek javadalma az 500 frtot vagy nem is éri föl, vagy kevéssel haladja felül, ilyenek: Kékes, 292 ref. magyarral szemben 383 gkel. és 52 gkath. (34 rkath.) áll; szolgabiroisági székhely; papifiz. 455 frt. 39 kr. segélyezendő lenne 50 frttal. Bonczhida, ref. 621, rkath. 218, gkel. 757, gkath. 37 Papifiz. 487 frt. 74 kr. segélyezendő volna még 50 frttal. Ilosvai paptanítói állomás, ref. 129 (tk. sz. 18.) rkath. 42, gkath. 354, gkel. 6 Paptanítói fizetés 467 frt 72 kr. fölemelendő volna 50 frttal 517 frtra. E három egyházközség tehát évi 150 frt. (3000 frt. tőke) segélyt igényelne. E javadalmak fölemelése azonban csak harmad sorban hozatik ajánlatba azon időre, mikor a már részletesen felsorolt egyházközségek segélyezése folyamatba indult.

A 14. sorsz. a. említett körlelkészség Pulyon központtal szervezetnék, a többi körlelkészség központjáról az egyházmegyei föltérjesztésben nincs említés téve.

A 17 sorsz. a. feltüntetett Sz-Bréte-Fellak körlelkészségnél Sárvár papi javadalmára 351 frt. 17 kr. van fölvéve, azonban az összegnek egy részét a s.-kereszturi dézma kárpótlás képezi mivel S. Keresztur Sárvának jelenleg filiája. Ha a 15. sorsz. a. feltüntetett tervezet szerint S.-Keresztur a s.-szentandrás körlelkészséghez csatoltatik, akkor a sz-bréte-sárvár-fellaki körlelkészi papi javadalomból S. Kereszturral 50 frt. elesnék, s így a körlelkészség évi javadalma nem 623 frt. hanem 573 frt 30 kr. lenne.

Az egész táblázatra nézve sürgősség tekintetéből a következő sorrend állapítandó meg: legelőbbben segélyezendők a 16. és 14. sorsz. a tervezett körlelkészségek, továbbá a 2., 5. 6., sorsz. alatti paptanítói állomások és 10., 11., 13. sorsz. a papiállomások. Másodsorban jönnek a 3., 4., 7., sorsz. alatti paptanítói állomások és 8., 9., 12. sorsz. alatt papi állomások; azután a többi körlelkészség.

A paptanítói állomások évi segélye	490 frt.
ennek tőkéje	9,800 frt.
A tőkeképzés céljából folyósítandó évi seg.	705 frt.
ennek tőkéje	14,100 frt.
Körlelkészségek évi segélye	312 frt. 53 kr.
ennek tőkéje	6,310 frt.
Évi segély a három czimen	1,507 frt. 53 kr.
ennek tőkéje	30,210 frt.

IX. Nagy-Sajói egyházmegye.

Felkezetközi arány: Ref. 2627 Róm. kath. 1731, Gör. kath. 32,942. Gör. kel. 12,750. Ág. hitv. 24.264. Unit. 19. Izr. 2011. Egyéb 6. Anyaegyház 7. Körlelkészség 1. Leányegyház és diaspora 22.

Tőkeképzés által segélyezendő egyházközségek:

1. Nagy-Sajó, ref. 297, rkath. 11, gkath. 23, gkel. 476, ág. 667, izr. 52. = 1516. Pf. 374 frt. Kér még 100 frtot. ennek tőkéje 2000 frt. 2. Tacs, ref. 236, gkath. 35, gör. kel. 3, ág. 132. = 406. Pfiz. 475 frt. 3. Szász-Máthé, ref. 382, rkath. 8, gkath. 261, ág. 3, izr. 5. = 659. Pfiz. 480 frt. Kér még 50 frtot, ennek tőkéje 1000 forint.

Körlelkészséggé alakítandó egyházközségek.

4. a) Szász-Cegő, ref. 242, rkath. 2, gkath. 155, ág. 3, izr. 4. = 906. Pf. 454 frt. b) Szász-Lekence, ref. 18, rkath. 29, gkath. 154, gkel. 1, ág. 1447. = 1649.

c) Kerlés, ref. 20, rkath. 4, gkath. 416, ág. 444, izr. 28. =912. d) Árokalja, ref. 90, gkath. 309, gkel. 14, ág. 470, izr. 20. =903. e) S.-Magyaros, ref. 16, rkath. 13, gkath. 592, gkel. 10, ág. 181, izr. 121. =933. f) Kentelke, ref. 8, gkath. 32, gkel. 641, izr. 11. =692. g) Sárvár, ref. 16, rkath. 3, gkath. 340, gkel. 18, izr. 23. =400. h) Szász-Fellak, ref. 61, rkath. 6, gkath. 445, gkel. 4, ág. 1, izr. 18. =535. E két utóbbiból papfizetés 361 frt. 17 kr. Összes létszám: 6930, ebből ref. 471, rk. 57, gkath. 2443, gkel. 688, ág. 2546, izr. 197. Összes papfizetés 815 frt. 17 kr. 5. Alsó-Balászfalva-S.-Szt.-András Sz.-Keresztur körlelkészsegeket lásd a széki egyházmegye táblázatában 15. sorsz. alatt.

Mejegyzés. A szász-cegői egyházközség hivei a 454 frt. javadalmat szegénységöknél és kimerültségöknél fogva emelni nem tudják, ha ez állomás valamely alaphól segélyezhető lenne, illetőleg rendes évi segélyt nyerne tőkeképzés céljából, akkor külön egyházként föntartandó és csak a többi lenne átalakítandó körlelkészséggé, de ez esetben a körlelkésznek is segély kellene.

A széki egyházmegye táblázatában is föltüntetett Sárvár-Fellak e körlelkésztség kötelékébe is föl van véve. Ugyiszintén itt is javasolva van az alsó-balászfalva-s.-szent-andrás-s.-kereszturi körlelkésztség, mivel a községek közül A.-Boldogfalva a nagysajói egyházmegyében, a más kettő a széki egyházmegye területén fekszik.

A tacsai egyházközségnek filiája Galac (ref. 16), a melynek tanítói javadalma a br. Wesselényi udvarból 24 kalangya búza, 24 vedor bor és 6 öl fa; ha e patroci nium — az egyházmegyei véleményes jelentés szerint — a tacsai lelkész számára iratik át (a minek fejében a lelkész kötele lenne az összes galaczi adót fizetni), akkor a nép a galaczi tanítót illető dézmanegyedhez, bármily kulcs szerint, fizetne az állami iskolai tanító — mint kántor — számára 100 frtot évenként. Így a tacsai egyházközség papi állomása tisztességes megélhetést biztosítana.

Ez egyházmegye külsegély által igényel az 1—3. sorsz. alatti kimutatás szerint 150 frt. évi járulékot. ennek tőkéje 3000 frt.

X. Görgényi egyházmegye.

Felekezetközi arány: Ev. ref. 20,814. Róm. katolikus 40,202. Gör. kath. 53,411. Gör. kel. 20,617. Ág. hitv. 10,133. Unit. 260. Izr. 2031. Egyéb 486. Anyaegyház 32. Körlelkészség 1. Leányegyház és szárvány 53.

Társítandó egyházközségek:

1. a) Abafája, ref. 287, róm. kath. 295, gkath. 372, ág. 7, izr. 17. =978. Pf. 204 frt. 31 kr. b) Radnótfája, ref. 284, rkath. 64, gkath. 271, ág. 35, izr. 57. =711. Pf. 442 frt. 88 kr. Összes ref. 571. Összes papfiz. 647 frt. 19 kr. 2. a) Kis-Fülpes, ref. 270, rkath. 25, gkath. 214. =509. Pf. 351 frt. 53 kr. b) Nagy-Fülpes, ref. 385, rkath. 27, gkath. 358, ág. 4, unit. 2, izr. 7 =783. Pfiz. 668 frt. 42 kr. Összes ref. 655. Összes pfiz. 1019 frt. 95 kr. Ebből a nagyfülpesi pap a minden harmadik vasárnapi beszoigálásért a saját 668 frt. 42 kr. mellett kapna a kisfülpesi fizetésből 51 frt. 53 kr., s így az ő fizetése lenne 719 frt. 95 kr. a megmaradt 300 frttal lévitái állomás lenne szervezendő. 3. a) Kőbölkü, ref. 495, rk. 15, gkath. 341, izr. 21. =872. Pfiz. 647 frt. 56 kr. (az 1881-ki összeírás szerint). b) Mező-Ujlak, ref. 69, (Szeptér filiájának 1. száma 48, együtt 117), rkath. 6, gkath. 701, izr. 19. =843. Pfiz. 316 frt. 22 kr. Összes ref. 612. Össz. papfiz. 963 frt. 78 kr. Ebből a kőbölküti papfizetés mellett az ujlaki minden negyedik vasárnapon való szolgálatért Ujla-

kon 20 frt. központi segély, a septéri minden hatodik vasárnapon való szolgálatért 30 frt. 40 kr. folyósítandó. Marad az ujlaki lévita tanító fizetésére 285 frt. 82 kr., mely 30 frt. központi segélyezésre ajánlatik, így összes segély 50 frt. Ennek tőkéje 1000 frt.

Tőkeképzés által segélyezendő egyházközségek:

4. Maros-Jára, ref. 487, rkath. 93, gkath. 53, unit. 47, izr. 7. =682. Pfiz. névleg 650 frt. 94 kr. tényleg 4—500 frt. Kér 200 frtot, ennek tőkéje 4000 frt. 5. Póka, ref. 469, rkath. 9, gkath. 127, unit. 12, izr. 4. =621. Pf. 556 frt. Kér még 150 frtot, ennek tőkéje 3000 frt. 6. M.-Bölkény, ref. 475, rkath. 60, gkath. 194, gkel. 3. =732. Pf. 477 frt. 78 kr. Kér még 125 frtot, ennek tőkéje 2500 frt. 7. Körtvefája, ref. 865, rkath. 21, g. kath. 2, gkel. 155, ág. 3, izr. 13. =1059. Pf. névleg 624 frt. tényleg 500frt. Kér még 100 frtot, ennek tőkéje 2000 frt. 8. H.-Maros, ref. 408, rkath. 4, gkath. 66, izr. 4. =482. Pf. 698 frt. 88 kr., kér még 50 frtot, ennek tőkéje 1000 frt. 9. Teke, ref. 249, rkath. 311, gkath. 367, gkel. 3, ág. 1052, unit. 2, izr. 58 =2042. Pf. 667 frt. 75 kr. kér még 200 frtot ennek tőkéje 4000 frt.; leányegyházai Nagy-Ida, 77 ref. Szász-Péntek, 6 ref. és Zselyk 3 ref. lélekkel. 10. Sáromberke, ref. 911, rk. 60, gkath. 13, gkel. 56, ág. 3, unit. 2. =1045. Pf. az 1881-ki conscriptió szerint 715 frt. 80 kr. újabb adat hiányzik az egyházmegyei fölterjesztésben, leányegyháza Szengyel, ref. 110, rkath. 9, g. kel. 256, ág. 1, izr. 2. =369. Kér még 50 frtot, ennek tőkéje 1000 frt. 11. Szász-Régen és M.-Régen, a ref. lelkek száma e két egyházközségben 780, ezeknek egyesítése a végmegoldás pontján áll.

Körlelkészsegekké alakítandó egyházközségek:

12. a) Nagy-Ercse, ref. 178, rkath. 2, gkath. 364, ág. 1, unit. 5, izr. 16. =566. b) Unoka, ref. 172, rkath. 2, gkath. 60, izr. 2. =236. c) Bala, ref. 77, rkath. 5, gkath. 925, unit. 1, izr. 10. =1018. d) Királyfalva, ref. 29, rkath. 10, gkath. 417, unit. 8, izr. 10. =474. e) Kis-Nyulas, ref. 32, rkath. 8, gkath. 471, unit. 4, izr. 5. =520. Összes létszám 2814, ebből ref. 488, rkath. 27, gkath. 2237, ág. 1, unit. 18, izr. 43. Összes papfiz. 394 frt. 82¹/₂ kr. kér még 300 frtot, ennek tőkéje 6000 frt. 13. a) Nagy-Ölyves, ref. 344, róm. kath. 2, gkath. 603, ág. 3, izr. 4. =956. b) Mező-Szentmárton, ref. 84, rkath. 39, gkath. 880, izr. 17. =1020. c) Mező-Örményes, ref. 65, rkath. 17, gkath. 828, ág. 4, izr. 13. =927. d) Mező-Szentgyörgy, ref. 20, rkath. 6, gkath. 467, izr. 22. =515. e) Mező-Rücs, ref. 36, rkath. 11, gkath. 1086, gkel. 3, unit. 22, izr. 10. =1174. Összes létszám 4592, ebből ref. 549, rkath. 75, gkath. 3864, gkel. 3, ág. 7, unit. 22, izr. 66. Pfizetés 330 frt. 41 kr. (A b. c. d. e. alattiak Nagyölyvesnek filiái) kér még 269 forint. 51 krt, ennek tőkéje 5400 frt. 14. a) Udi-Szentpéter, ref. 254, rkath. 13, gkath. 708, ág. 2, unit. 1, izr. 14. =992. b) Ar-Tuson, ref. 138, rkath. 4, gkath. 614, izr. 5. =761. c) Pagocsa, ref. 142, rkath. 35, gkath. 1202, izr. 5. =1384. d) M.-Szilvás, ref. 73, rkath. 6, gkath. 793, ág. 2, izr. 3 =877. e) M.-Domb, ref. 26, rkath. 6, gkath. 587, ág. 12, unit. 8, izr. 13. =642. f) Velkér, ref. 19, gk. 1232, ág. 4, izr. 40. =1295. Összes papfizetés 565 frt. 16 kr. Összes létszám 5951, ebből ref. 652, rkath. 64, g. kath. 5136, ág. 20, unit. 9, izr. 80. Kér még 85 frtot, ennek tőkéje 1700 frt. 15. a) G.-Szentimre, ref. 425, rk. 551, gkath. 507, gkel. 3, ág. 21, unit. 6, izr. 4. =1517. b) G.-Üvegesür, ref. 166, rkath. 510, gkath. 156. =832. c) Hódák-Libánfalva, ref. 22, rkath. 76, gkath. 125, g. kel. 2703, ág. 8, izr. 4. =2938. d) Adorján, ref. 8, rk.

2, gkath. 307. = 317. e) Orsova-Docz, ref. 11, rkath. 4, gkath. 734. = 749. f) Kásva, ref. 3, rkath. 15, gkath. 835, gkel. 17. = 870. Összes létszám: 7223, ebből ref. 635, rkath. 1158, gkath. 2664, gkel. 2723, ág 29 unit. 4, izr. 8. Összes papfizetés 461 frt. 22 kr. Kér még 140 frtot, ennek tőkéje 2800 frt.

Megjegyzés. A bafája és Radnótfája oly kikötéssel társítandó, az egyházmegyei véleményes jelentés szerint, hogy a radnótfái pap egyik vasárnap egyik, más vasárnap másik egyházközségben tartozik szolgálni a mi annál könnyebben teljesíthető, mivel a két falu csak mintegy két kilométernyi távolságra fekszik egymástól.

2. sorsz. Kis-Fülpes 10—12 kilométer távolságra van N.-Fülpestől. Helyi fekvésénél fogva czélszerűen lehetne csatolni a kisfülpesi egyházközséget a tancsi körlelkésséghez, mely esetben ezen körlelkésség évi fizetése 725 frt. 9 kr-ra emelkednék. Azonban a Kis-Fülpes községben megindult róm. kath. mozgalom miatt attól lehet tartani, hogy a telhetetlen Moloch pár év alatt a ref. egyházközséget fölemésztené, ha helyben pap nem lenne. Másfelől nagy hátrányára van ezen egyházközségnek az, hogy az egyes családok 45 liter búzát, ugyanannyi szemes törökbúzát és ugyanannyi zabot fizetnek a jelenlegi paptanítónak; de az egyházközség összes tagjai — kevés kivétellel — a végelszegényedés miatt az inség örvényének szélére jutván: a fennebbi teher leszállítandó lenne legalább részben és a meghagyandó paptanítói állomás 300 frt évi központi segélylyel lenne javadalmazandó.

A 3 sorsz. alatt kért 50 frt. segélyösszeget a nevezett egyházközségek — az egyházmegyei véleményes jelentés mellékletétől csatolt leltáraik tanúsítása szerint — nem fedezhetik, az egyházközség tagjaira pedig a meglévő terheken kívül más terheket róni nem lehet, sőt M.-Ujlakon még a mostani kötelezettséget sem teljesíti senki, pedig az csak 64 frt. 45 kr értéket képvisel.

A 4 sorsz. alatt említett M.-Jára az egyházmegye határszélén, az u. n. „Szentföld“ torkában nagy veszélyeknek van kitéve, főként a nagyon terhes kepefizetés miatt folytonos csábitásnak van kitéve a vallásos hitében ingatag nép. A papfizetés hivatalos fölszámítás szerint 650 forint 94 krajczárra van becsülve, de az egyházközség tagjai elszegényedett emberek lévén, búza helyett törökbúzát, s azt is nagyon silányt fizetnek. Így hogy e miatt a papjavadalom értéke 4—500 forint közt ingadozik. Ugyanazon hátrányos körülmény található az 5. és 7 sorszám alatt említett egyházközségeknél is és az egyházmegyei fölterjesztés szerint miudezeknél a terhes kepeből, valamint, legalább egy véka gabonát, családonként engedni kellene.

A 12., 13., 14. és 15. sorsz. alatt feltüntetett körlelkésségek szervezését különösen ajánlja azon gyenge minoritás, melyben van felekezettünk, s nemzetiségünk e vidékeken az oláh áramlattal szemben (Lásd a felekezeti viszonyt illusztráló számadatokat!)

A N.-ercsei egyhk. lelkésze lelkiösmeretes buzgósággal igyekszik, ugyan, kötelességének megfelelni, de részint az anyagi gondokkal való kétségbeesett küzdelem, részint hajlott kora és változó egészségi állapota miatt sem teheti azt ugy, a mint Anya-Szentegyházunk érdekei kívánják.

A tőkeképzés céljából igényelt évi segély 925 frt.

ennek tőkéje 18,500 frt.

A körlelkésségek által igényelt évi segély 794 frt 51 kr.

ennek tőkéje 15,900 frt.

Összes évi segély 1,719 frt 51 kr.

Összes tőke 34.400 frt.

XI. Marosi egyházmegye.

Felekezeti arány: Ref. 40,785 Róm. kath. 9545. Gör. kath. 11,525. Gör. kel. 4716. Ág. 47. Unit. 5338.

Izr. 960. Egyéb 60. Anyaegyház 63. Körlelkésség — Leányegyházközség és diaspora. 34.

Társítandó egyházközségek:

1. a) Csittszentiván, ref. 738, rkath. 8, gkath. 133, gkel. 4, unit. 1, izr. 4. = 888. Pfiz. 402 frt 56 kr. b) Mező-Bergenyé, ref. 516, rkath. 11, gkath. 5, gkel. 279, unit. 1. = 812 Pf. 316 frt 68 kr. Összes lélekszám 1700, ebből ref. 1254. Összes papfizetés 719 frt 24 kr. 2. a) Kelementelke, ref. 515, rkath. 93, unit. 2, izr. 29. = 639. Pfiz. 450 frt 80 kr. b) Gyalakuta, ref. 770, rkath. 38, unit. 8, izr. 13. = 429. Pf. 320 frt 6 kr. Összes lélekszám 1068, ebből ref. 1285. Összes papf. 770 frt 86 kr. 3. a) Nyárádszentimre, ref. 419, rkath. 7, gkath. 17, unit. 4, izr. 9. = 456 Pf. 357 frt. b) Torbószló, ref. 366, rkath. 8, gkath. 7, unit. 6. = 385. Pf. 326 frt. 29 kr. Összes létszám 841, ebből ref. 785. Össz. papfiz. 683 frt 29 kr. 4. a) Cserefalva, ref. 267, r. kath. 34, gkel. 7, izr. 7 = 315. Pf. 349 frt. 10 kr. b) Hagymás-Bodon, ref. 225, rkath. 42, gkath. 34, izr. 4 = 305. Pfiz. 301 frt 81 kr. Összes létszám 620, ebből ref. 492. Összes papfiz. 650 frt 91 kr. 5. a) Berekeresztur, ref. 241, rkath. 4, gkath. 1, unit. 2, izr. 2. = 250, leányegyháza Bere, ref. 362, rkath. 6, gkel. 3, ág 3, izr. 5. = 379. Pfiz. 434 frt 92 kr. b) Kendő, ref. 210, r. kath. 4, gkath. 7, unit. 10, izr. 5. = 226. Pf. 297 frt. 11 kr. Összes létszám 855, ebből ref. 813. Összes papfiz. 732 frt 3 kr. 6. a) Nyárádszereda, ref. 633, rkath. 64, gkath. 19, gkel. 4, unit. 42, izr. 22 = 784. Pfiz. 964 frt 28 kr. b) Nyárádszentanna, ref. 283, rkath. 33, g. kath. 4, ág. 1, unit. 7 = 328, ennek filiája Nyárad-Andrásfalva, ref. 156, rkath. 13, gkath. 220, ág. 1, unit. 4, izr. 9. = 403. Pfiz. 411 frt. 9 kr. Összes létszám 1515, ebből ref. 1072. Összes papfiz. 1376 frt 17 kr. 7. a) Székes, ref. 325, rkath. 40, gkel. 9, unit. 29 = 403 Pfiz. 314 frt 42 kr. b) Csej, ref. 352, rkath. 14, gkath. 8, unit. 2 = 376 Pfiz. 279 frt. 7 kr. Összes létszám 779. ebből ref. 677. Összes papfiz. 593 frt 49 kr. 8. a) Márkod, ref. 632, rkath. 21, gkath. 26, gkel. 2, unit. 7, izr. 6 = 687. Pf. 412 frt 60 kr. b) Mája, ref. 352, rkath. 4, unit. 3, izr. 3. = 362. Pfiz. 319 frt 5 kr. Összes létszám 1049, ebből ref. 984. Összes papfiz. 731 frt 65 kr. 9. a) Káposztás-Szentmiklós, ref. 518, rkath. 5, g. kath. 61, izr. 5. = 589. Pf. 502 frt. Leányegyház Csiba, ref. 208, róm. kath. 9, gkath. 2. = 219, b) Kakasd, ref. 397, rkath. 2, gkath. 36, gkel. 2. = 437 Pf. 428 frt 36 kr. Össz. ref. 1123. Összes pfiz. 930 frt. 36 kr.

Körlelkésséggé alakítandó egyházközségek:

10. a) Vadasd, ref. 746, rkath. 1, gkath. 2, gkel. 9, unit. 1, izr. 6. = 765. Pf. 255 frt 79 kr. b) Havad, ref. 437, rkath. 8, gkath. 2, unit. 2, izr. 2. = 451. Pfiz. 406 frt. 67 kr. c) Szent-Simon, ref. 293, összesen 293. Filiája: d) Rigmány, ref. 363, rkath. 11, gkath. 2, unit. 1. = 377. Pfiz. (a. c. és d. alatti együtt) 501 frt 41 kr. Összes létszám 1886, ebből ref. 1839, rkath. 20, gkath. 6, gkel. 9 unit. 4, izr. 8. Összes papfizetés 1163 frt. 87 kr. 11. a) Lőrinczfalva, ref. 362, rkath. 2, gkath. 14, izr. 4. = 382. Pf. 294 frt 72 kr. b) Maros-Keresztur, ref. 229 rkath. 20, gkel. 291. = 540. c) Nyárádtő, ref. 75, rkath. 89, gkath. 612, ág. 2, unit. 5, izr. 2. = 785. E két utóbbiból papfizetés (Nyárádtő filiája M.-Keresztur-nak) 237 frt 23 kr. d) Malomfalva, ref. 15, rkath. 5, gkath. 6, gkel. 270, ág. 5, izr. 8. = 307. e) Medgyesfalva, ref. 36, rkath. 15, gkel. 432. = 483. Összes létszám 2499, ebből ref. 717, rkath. 131, gkath. 632, gkel. 993, ág. 7, unit. 5, izr. 15. Összes pfiz. 531 frt 95 kr.

Paptanítói állomássá alakítandó egyházközségek:

12 Galambód, ref. 255, rkath. 2, gkath. 115, ág. 1. Tk. sz. 50 Pf. 206 frt 75 kr. tan fiz. 154 frt 76 kr. = 361 frt. 51 kr. Kér még 150 frtot. Ennek tőkéje 3000 frt. 13. Szentgerlicze, ref. 397. rkath. 6. gkath. 15, gkel. 2. Ref. tk. sz. 70. Pfiz. 276 frt. 7 kr tf 96 frt 13 kr. kettő együtt 372 frt 20 kr. kér még 100 frtot. ennek tőkéje 2000 frt. 14 Csóka, ref. 391. rk. 6, g. kath. 3, izr. 6 = 406. Ref. tksz. 47. Papifiz. 300 frt 96 kr Tanítói fizetés 149 frt 77 krr = 450 frt 73 kr. Kér 100 frtot, ennek tőkéje 2000 frt. 15. Geges, ref. 572, rkath. 2, gkath. 10, g. kel. 2, unit. 1, izr. 4. = 591. Ref. tksz. 77. Pfiz. 370 frt. 15 kr. tanit. fiz. 237 frt. 96 kr. = 603 frt. 11 kr.

Tőkeképzés által segélyezendő egyházközségek:

16. Bőő, ref. 88, rkath. 94, gkath. 10. gkel. 4. ág. 3, unit. 4, izr. 10 = 213. Leányegyháza Moson, ref. 80, rkath. 25, gkath. 2, gkel. 165, unit. 5, összesen ref. 168. Pf. 286 frt. 61 kr. Kér még 150 frtot, ennek tőkéje 3000 frt. 17 Bede. Ref. 220, r. kath. 35, unit. 15. = 270, Leányegyháza: Szentháromság, ref. 189, rkath. 525, gkath. 112, unit. 327, izr. 3 = 1156. Összes ref. 409. Pf. 197 frt. 31 kr. Kér még 200 frtot, ennek tőkéje 4000 frt 18 Szováta, ref. 200, rkath. 1153, g. kath. 128, ág. 1, unit. 1, izr. 14. = 1477. Lévitai fizetés: 100 frt. 14 kr. Kér még 200 frtot, ennek tőkéje 4000 frt. 19. Tompa, ref. 194, rkath. 53, gkath. 6, unit. 22, izr. 6. = 281. Leányegyház: Ny.-Gálfalva, ref. 48, rkath. 62, gkath. 15, unit. 510, izr. 4. = 639. Sárd, ref. 19, rkath. 36, g. kath. 212, unit. 12, izr. 9. = 288. Összes ref. 261. Pfiz. 253 frt. 1 kr. Kér még 200 frtot, ennek tőkéje 4000 frt. 20. Kébele-Szentiván-Boós-Agárd egyesült egyházközségek, melyeknek felekezeti viszonya következő: ref. 277, róm. kath. 14. gkath. 385, unit. 7, izr. 5. = 688. Pf. 300 frt. Ide affliálandó lenne: Nyomáthl e. Ref. 83. rkath. 8, gkath. 82, g. kel. 27, unit. 255, izr. 3. = 458. Kér még 150 frtot ennek tőkéje 3000 frt. 21. Selye, ref. 549, r. kath. 356, gkath. 5, unit. 51, izr. 7. = 922. Jelenleg paptanítói állomás, (paptanítói fiz. 594 frt. 97 kr az egyházmegye véleménye szerint e két állomás külön választandó, s a papi állomásra 200 frt., a tanítóira 100 frt segély ajánlatik, Ennek tőkéje 6000 frt. 22. Iklánd, ref. 122 róm. kath. 36. gkath. 15, unit. 16. = 239. Pfiz. 272 frt 8 kr. Leányegyháza Kaál, ref. 112 róm. kath. 224, gkath. 7, gkel. 15, unit. 373, izr. 7. = 738. Összes ref. 234, kér még 150 frt. Ennek tőkéje 3000 frt. — 23. Csikfalva ref. 464, róm. kath. 15, gkath. 10, gkel. 4, unit. 387, izr. 5. = 885. Pfiz. 250 frt, államsegély hozzászámításával 432 frt. 87 kr. Kér még 10 forint. Ennek tőkéje 2000 frt. 24. Maros-Szentkirály-Náznánfalva egyesült egyházközségek, ref. 216, róm. kath. 174, gkath. 19. gkel. 402, unit. 33, izr. 84. = 928. Pfiz. 258 frt 54 kr, kér még 150 frtot. Ennek tőkéje 3000 frt. 25. Luka-Ilenzfalva, egyesült egyházközségek. Ref. 930. róm. kath. 7, gkath. 2, gkel. 1. ág. 1. unit. 20, izr. 12 = 973. Fizetés 407 frt. 38 kr. Kér 200 frtot, ennek tőkéje 4000 frt. 26. Fintaháza, ref. 390, róm. kath. 44, gkath. 96, unit. 23, izr. 5. = 558. Papifiz. 223 frt. 73 kr. Kér még 200 frtot. Ennek tőkéje 4000 frt. 27. Nagy-Ernye ref. 595, róm. kath. 470, gör. kath. 143. gkel. 12, ág. 3, unit. 57, izr. 9. = 1289. Pfiz. 446 frt. 22 kr. Ide csatolandó: Maros-Szentgyörgy, ref. 71, róm. kath. 295, gkath. 505, g. kel. 266, unit. 13. = 1150, összes ref. 666, kér 250 frtot, ennek tőkéje 5000 frt. 28 Szent-István, ref. 509, róm. kath. 21. gör. kath. 4, unit. 13, izr. 6. = 553, leányegyházai Atosfalva, ref. 339, róm. kath. 1, gkath. 1, unit. 37. = 378. Csókfalva, ref. 412, rkath. 64, gkath. 1, g.

kel. 47, unit. 459. izr. 4. = 987, összes ref. 1260. Pfiz. 387 frt. 79 kr. Kér még 250 frtot ennek tőkéje 5000 frt. 29. Mező-Csávás. ref. 623, gkath. 395, unit. 2. izr. 5. = 1025. Papifiz. 504 frt. Kér 100 frtot, ennek tőkéje 2000 frt. 30. Mező-Fele, ref. 596, rkath. 12, gkath. 20, unit. 22, izr. 3. = 653, leányegyháza: Ménes, ref. 87, rkath. 9, gkath. 161, ág. 1, izr. 6 = 264. Összes ref. 683. Pf. 411 frt 48 kr. Kér még 150 frtot, ennek tőkéje 3000 frt. 31. Szövérd, ref. 447, róm. kath. 21, gkath. 2, unit. 2, izr. 4. = 476. Pfiz. 427 frt 67 kr. Kér még 150 frtot, ennek tőkéje 3000 frt. 32. Jedd, ref. 589, rkath. 36, gör. kath. 46, gkel. 3. unit. 5, izr. 7. = 686. Pfiz. 323 frt 91 kr. Kér 250 frtot, ennek tőkéje 5000 frt. 33. Magyarós, ref. 1056, rkath. 98, gkath. 7, gkel. 2, ág. 1, unit. 11, izr. 10. = 1185. Pfiz. 539 frt. 28 kr. Kér még 100 frtot, ennek tőkéje 2000 frt. 34. Mező-Kölpény, ref. 431. r. kath. 12, gkath. 196, gkel. 2, unit. 3 izr. 6. = 650, leányegyház községei: Szábéd, ref. 100, róm. kath. 8, gör. kath. 7, unit. 723, izr. 10. = 848. Bazéd, ref. 16, róm. kath. 3, gkath. 381, unit. 6, izr. 7. = 413. Összes ref. 547. Pfiz. 451 frt 68 kr. Kér még 100 frtot. Ennek tőkéje 2000 frt. 35. Koronka, ref. 554. róm. kath. 45. g. kel. 175. = 774 Pfiz. 505 frt 6 kr. Kér még 100 frtot. Ennek tőkéje 2000 frt. 36. Baczka-Madaras, ref. 689, rkath. 33, gkath. 198. gkel. 7, unit. 18, izr. 13. egyéb 9. = 966. Pfiz. 578 frt 26 kr. Kér még 100 frtot. ennek tőkéje 2000 frt. 37. Karácsony-Folyfalva, egyesült egyházközségek, a kettő felekezeti viszonyai: ref. 486 róm. kath. 31, gör. kath. 174, gkel. 12, ág. 1, unit. 4, izr. 7. egyéb 1. Pfiz. 412 frt 74 kr. Kér 100 frtot, ennek tőkéje 2000 frt. 38. Harasztkerék, ref. 636, rkath. 20, gkath. 148, gör. kel. 3, unit. 9 izr. 2 = 818. Pf. 520 frt 23 kr. Kér még 100 frtot, ennek tőkéje 2000 frt.

Megjegyzés. Az 1 sorsz. alatt említett Csittszentiván és M.-Bergénye társítását közelségök is lehetővé teszi, anyaegyház jellegét mindkettő megtartaná; annak eldöntése, hogy a pap melyben lakják: későbbre hagyatik.

A 2. sorszám alattiak hasonló észrevétel alá jönnek; e mellett az egyházmegyei vélemény szerint, ide lehetne csatolni az udvarhelyi egyházmegyéből mint diasporákat: Bördös, Rava, Csöb, Székely-Szállás Véczeke, M.-Zsákod.

A 3. sorszám alatt említett Ny.-Szentimrének leányegyháza Seprőd 112 lélekkel, hol tanítói állomás van, javadalma 91 frt. 85 kr. Ezekhez társítandó még az egyházmegye javaslata szerint Abod, amely azonban e kérdésben nem nyilatkozott. Anyaegyházi jellege mind háromnak megmaradna, a pap laknék Ny.-Szentimrén. A papifizetés így lenne a háromból 987 frt, mely összegből, ha 187 frt a három tanítói állomás megerősítésére fordítatnék, a papifizetés fennmaradna 800 frt, a seprődi tanítói állomás szintén valamely segélyt igényel.

Az 5 sorszám alatti egyházközségekből nyilatkozat nem érkezett a társulásra nézve, azonban főképp Kendőnek erőtlensége okán, tekintettel közelségükre egyházmegye a társítás tervezetét ajánlattal terjeszti fel.

A 6. sorszám alatt feltüntetett egyházközségek társítását az egyházmegye — ámbár N.-Szereda magában is első oszt. egyházközség — hathatósan ajánlja (Ny.-Szereda és Szt.-Anna anyaegyházi jellegök megtartása mellett) mert egymáshoz nagyon közel vannak, Ny.-Andrásfalva majdnem össze van forrva N.-Szeredával, s idővel valószínűleg egy politikai községgé fognak alakulni, s ezért Andrásfalva egyházilag is óhajt egyesülni Ny.-Szeredával.

A 7. sorszám alatt említett Székes és Csejd önállóságuk mellett nyilatkoztak, de az egyházmegye silány papi

javadalmuk miatt, társításukat ajánlja Különbösen kilátás van arra, hogy Székesen a papi és tanítói állomások Ilyés István és fia patronusok alapítványai által meg fognak erősítettetni.

A 8. sorszám alatt említett Máj központi segélyre számítva, ellene mondott a társításnak, de annyi segélyre, mennyi a papi állomás kellő javadalmazására szükségeltetnék, annival kevésbé lehet fölajánlani, mivel Márkod és Mája egymáshoz közeli fekvése, őket a társításra utalja.

A 9. sorszám alatt említett K.-Szentmiklós ugyan a tőkeképzésre kér segélyt, de az egyházmegye társítandóknak ajánlja Kakasddal, melynek silány papi javadalma van.

A 10. és 11. sorsz. alatt föltüntetett két körlelkészség, mint ilyen nincs ajánlva az egyh. megyei javaslatban, de mivel több egyházközség viszonyáról van itt szó, az egyszerű társítás helyett a helyzetnek megfelelőbb körlelkészséggé alakításuk ajánlatik.

A 12 sorszám alatt említett Galambód egyházközségben a javadalom a papi és tanítói állomások egyesítése után sem emelkedik annyira, hogy az tisztességes megélhetést biztosítsa, s azért kér 150 frtot.

A 13., 14. és 15. sorsz. alattiak izolált fekvésük miatt a társításra nem alkalmasak, azért javasoltatik a papi és tanítói állomások egyesítése.

A 17. sorszám alatt említett Bede egyházközség papja egyszersmind tanító is. Szentháromságon lévita van, kinek fizetése 127 frt 56 kr. Tekintettel Bedének más egyházközségektől való távolságára és Szentháromságnak, melyben erős róm. kath. egyházközség van, felekezeti viszonyaira a két egyházközség eddigi állásában megtartandó és 200 frttal oly módon segélyezendő, hogy ebből a pap kapjon 100 frtot, mint bedei tanító 50 frtot. s a szentháromsági lévita is 50 frtot. A két egyházközség a törlesztésre és kamatfizetésre képtelen.

A 18. sorszám alatt említett Szováthához letele csatolandó még az udvarhelyszéki traktusban lévő Ilyésmező diaspora is, hol néhány ref. család lakik, s a hol az oláhok is magyarul beszélnek.

Ha a 10. sorszám alatt tervezett körlelkészség kérdése megvalósul, akkor Havadl. egyházközségei: Nagy- és Kis-Adorján Tompához lennének affiliálandók, mi által a papfizetés 300 frtra emelkednék, melynek legalább is 50 frtig való kipótlására szüksége volna 200 frtra.

A 21. sorsz. alatt említett Selye egyházközség segélyezését az ottani felekezeti érdekek nagyon ajánlatossá teszik, mert mind ott, mind a szomszéd Mikházán a katolicismusnak erős és hódító állása van.

A 22. sorsz. alatt tervezett egyházközségi szervezkedéshez csatolandó még főkegyházközségek gyanánt: Iszló, Éhed és Hódos diasporák, a melyeknek azonban a névkönyvben semmi nyoma nincs.

A 24. sorszám alatt említett M.-Szentkirály-Nánánfalva társ egyházközségek lakói nagyon elszórva, különböző felekezetek közé beékelve, beolvasztással vannak fenyegetve, s ezért a papi állomás megerősítésre vár. Ide lehetne csatolni Hidvéget és Remeteszeget, mint Marosvásárhely közelében fekvő, de onnan nehezen gondozható, s együtt mintegy 50 lelket számláló fiók egyházközségeket, s minthogy a hivek mindenik községben nagyon szegények, ezen papi állomás eddigi központi segélyezése 50 frtról évenként 200 frtra emelendő, melynek 4000 frt tőke felel meg; az egyházközség elég vagyonnal bír arra, hogy ez összegnek törlesztési hányadát és kamatterheit 32 évig hordozhassa.

Az eddig említett egyházközségek segélyezésére legna-

gyobb szükség van, minélfogva a sürgősség azokra nézve a felsorolt rendben található.

A 25. sorszám alatt említett Luka-Ilenczfalva paptanítói állomássá óhajtana alakulni, de az egyházmegye 200 frt évi segélyre ajánlja.

A 26. sorszám alatt említett Fintaházát az egyházmegye azon javaslat mellett ajánlja segélyezésre, hogy a küküllői egyházmegyéből a vele összeforrvan levő Kis-Teremi is csatoltassék ide.

Az egyházmegye évi segélyszükséglete

1. Paptanítói állomásokra	350 frt	
Ennek tőkéje		7,000 frt.
2. Tőkeképzés általi segélyezésre	3750 frt.	
Ennek tőkéje		75,000 frt.
Összesen:	4.100 frt.	
Ennek tőkéje		82,000 frt.

XII. Küküllői egyházmegye.

Felekezetközi arány: Ev. ref 17.416. Róm. kath. 9038. Gör. kath. 43.317. Gör. kel. 28.288. Ág. 37.472. Unit. 5142. Izr. 1893. Egyéb 31. Anyaegyház 35. Körlelkészség 1. Leányegyház és diaspora 51.

Társítandó egyházközségek:

1. a) Balavásár, ref 485, rkath. 104, gör. kath. 101, izr. 32. = 722. Pfiz. 550 frt. 64 kr. b) Kórod-Szent-Márton. Ref. 312, róm. katolikus 30, gkath. 74, gkel. 174. unit. 16. izr. 22. = 628. Pfiz. 379 frt. 86 kr. Össz. ref. 797. Összes papfiz. 930 frt 50 kr. 2. a) Csapó, ref. 224, róm. kath. 64, gkath. 459, unit. 9, izr. 18. = 774. Pf. 728 frt 54 kr. b) Ugra, ref. 386, rkath. 74, gkath. 263, unit. 2, izr. 3 = 728. Pfiz. 423 frt 44 kr. Összes ref. 610. Összes papfiz. 1151 frt. 98 kr. 3. a) Harangláb, ref. 410, róm. kath. 12, gkath. 345, unit. 159, izr. 9. = 935. Pfiz. 524 frt. 57 kr. (leányegyháza: Deésfalva, ref. 125, róm. kath. 49, gkath. 330, unit. 251, izr. 12. = 767. Pfiz. az előbbiében benne van). b) Szász-Dányán, ref. 218. rkath. 12, gkath. 200, gkel. 4. unit. 1, izr. 4 = 449. Pfiz. 220 frt. 44 kr. Összes ref. 753, össz. papfizetés 745 frt 1 kr. 4. a) Gogán, ref. 184, rkath. 3, gkath. 153, unit. 2, izr. 2. = 344. Pfiz. 255 frt. 75 kr. b) Gogánváralja, ref. 544, róm. kath. 5, gkath. 190, unit. 2, izr. 13. = 754. Pfiz. 507 frt. 30 kr. Összes ref. 728, összes papfizetés 763 frt 5 kr. 5. a) Magyar-Herepe. Ref. 66, róm. kath. 2, gör. kel. 318, unit. 1, izr. 13. = 400. Pfiz. 196 frt. 23 kr. b) Magyar-Sülye, ref. 176, rkath. 2, gkath. 350, gkel. 329, izr. 18. = 875. Pfiz. 252 frt. 41 kr. Összes ref. 242. Összes papfiz. 448 frt. 64 kr. 6. a) Héderfája, ref. 904, róm. kath. 4, gkath. 18. unit. 3, izr. 21. = 970. Pfiz. 744 frt. 74 kr. b) Küküllő-Séplak, ref. 312, rkath. 7, gkath. 4, gkel. 436, ág. 2, unit. 69, izr. 41. = 871. Pfiz. 420 frt. 11 kr. Összes ref. 1216. Összes papfiz. 1164 frt 85 kr. 7. a) Nagy-Kend, ref. 563, róm. kath. 35, gkath. 16, izr. 5. = 619. Pfiz. 672 frt. 44 kr. b) Kis-Kend, ref. 299, róm. kath. 39, gkath. 3, izr. 22. = 363. Pfiz. 448 frt. 63 kr. Összes ref. 862. Összes papfiz. 1121 frt. 7 kr. 8. a) Medvés, ref. 396, rkath. 2, gkath. 50, ág. 1, unit. 7, izr. 3. = 459. Pfiz. 447 frt 95 kr. b) M.-Szentbenedek, ref. 259, róm. kath. 18, gkath. 118, gkel. 337, unit. 48, izr. 20. = 800. Pfiz. 247 frt 58 kr. Összes ref. 655. Összes papfiz. 695 frt. 53 kr. 9. a) Bethlen-Szentmiklós, ref. 464, róm. kath. 12, gkath. 432, gkel. 9, ág. 28. unit. 277, izr. 41. = 1263. Pfiz. 413 frt 54 kr. b) M.-Bénye. (a nagy-szebeni egyházmegyéből) ref. 99, róm. kath. 22, gkath. 948, gkel. 12,

ág. 27. unit. 8, izr. 12 = 1128. Pfiz. 239 frt 70 kr. Össz. ref. 563. Összes papifiz. 653. frt. 24 kr.

Paptanítói állomássá szervezendő egyházközségek:

10. Szász-Kisalmás, ref. 272, róm. kath. 22, g. kath. 95, gkel. 414, ág. 4 izr. 19. = 826. Jelenleg is paptanítói állomás. tk. sz. 23 Fizetés 535 frt. 34 kr. Kér még 100 frtot. Ennek tőkéje 2000 frt. 11. Egrestő, ref. 246, rkath. 185, gkath. 183, ág. 8 izr. 33 = 635. Jelenleg is paptanítói áll. fiz. 359 frt. 31 kr. Kér még 200 frtot. Ennek tőkéje 4000 frt 12. Szőkefalva, ref. 267 rkath. 208, gkath. 117, unit. 65, izr. 7 = 664. Ez egyházközség a papi és tanítói állomások egyesítését kéri; papifiz. az 1881-ki felvétel szerint 338 frt. tanítófiz. 130 frt. = 468 frt. Tank. sz. 36. Kér még 150 frtot Ennek tőkéje 3 00 frt.

Tőkeképzés által segélyezendő egyházközségek:

13. Sövényfalva, ref. 317, rkath. 31, gkath. 424, gkel. 203, unit. 3, izr. 4. = 982. Leányegyház: Ádám, ref. 316, rkath. 83, gkath. 343, gkel. 14, unit. 522, izr. 49. = 1325 Összes ref. 633. Össz. papifiz. 536 frt 76 kr. Kér még 200 frtot. ennek tőkéje 4000 frt 14. Buzás-Besenyő, ref. 364, rkath. 297, gkath. 321, unit. 6, izr. 20 = 1008. Pfiz. 447 frt. 64 kr, Kér még 200 frtot, ennek tőkéje 4000 frt 15. Nagy Teremi, ref. 296, rkath. 12, gkath. 719, unit. 10, izr. 8. = 1045. Pf. 556 frt 96 kr. (1. e Teremi-Ujfalu, ref. 447, rkath. 2, gkath. 98, unit. 3, izr. 7. = 557. Összes ref. 743). Kér még 100 frtot. ennek tőkéje 2000 frt.

Körlelkésszégekkel alakítandó egyházközségek:

16. a) Mikefalva (központ), ref. 316, rkath. 13, gkath. 43, gkel. 45, unit. 4, izr. 6 = 427. b) Abosfalva, ref. 35, rkath. 61, gkath. 196, unit. 12, izr. 4. = 308. c) Somostelke, ref. 37, rkath. 19, gkath. 481, gkel. 16, izr. 3. = 556 d) Felső-Kápolna, ref. 8, gkath. 8, gkel. 172, izr. 7 = 195. Összes létszám: 1486, ebből ref. 396, rkath. 93, gkath. 728, gkel. 233 unit. 16, izr. 20. Pfiz. 343 frt 27 kr. 17 a) Küküllővár (központ), ref. 240, rkath. 122, gkath. 318 gkel. 562, unit. 14, izr. 44 = 1500 3) Boldogfalva, ref. 154, rkath. 3, gkath. 157. = 314. c) Sz.-Vesszős, ref. 92, rkath. 2, gkath. 563, ág. 298, unit. 3. = 956. d) Bajom, ref. 33, rkath. 10 gkath. 218, gkel. 945, ág. 225, unit. 13, izr. 21. = 1565. Összes létszám: 4335, ebből ref. 519, rkath. 137, gkath. 1256, gkel. 1507, ág. 523 unit. 30, izr. 65. Pfiz. 414 frt. 75 kr. 18. a) Magyar-Déllő (központ, ref. 250, rkath. 2, gkath. 8, izr. 6. = 266. b) Oláh-Déllő, ref. 260, rkath. 8, gkath. 413, unit. 3, izr. 4. = 688. c) Sz.-Margita, ref. 4, rkath. 4, gkath. 204, = 212. d) M.-Ujlak, ref. 2, róm. kath. 6, g. kath. 701, izr. 19. = 728. e) Sárpatak, ref. 5, rkath. 104, gkath. 5, gkel. 202, ág. 4, unit. 4. = 324. f) Pete, ref. 15, gkel. 446, izr. 3 = 464. g) Kerelő-Szentpál, ref. 31, rkath. 493, gkath. 210, gkel. 12, ág. 5, unit. 8, izr. 6. = 765. Összes létszám: 3447, ebből ref. 567, rkath. 617, gkath. 1541, gkel. 660, ág. 9, unit. 15, izr. 38. Összes papifiz. 412 frt. 57 kr.

Megjegyzés. Az 1—9. sorszám alatt a társítandó egyházközségek a sürgősség szerinti sorrendben vannak felsorolva és ezeknél a társítás az egyházmegye ajánlata szerint azonnal foganatosítandó, mihelyt egyik vagy másik állomás megürül.

A 13., 14., 15., sorszám alatti egyházközségek felekezeti, s nemzetiségi szempontból mulhatatlanul fentartandók és azért tőkeképzésre ajánlatnak.

Ez egyházmegyében van még két tényleges körlelkési

állomás, az erzsébetvárosi és medgyesi. egy pedig, a dicső-szentmártoni, szervezés alatt áll; mindezeknek fennállhatása biztosítva van.

A 12. sorszám alatt említett Szőkefalva egyházközség sürgősen kéri a papi és tanítói állomások egyesítését, mivel a gyenge díjazás miatt a papi állomás gyakran meg-megürül és ezt az ottani róm. kath. felekezet arra használja föl, hogy a ref. kisdedeket elkereszteli. A tervezett egyesítés és 150 frt évi segély által egy élhető egyházközséget, illetőleg paptanítói állomást lehetne alakítani, e végből a mostani kántortanítói állomást meg kellene szüntetni, s ez annyival inkább kívánatos és lehető, mivel a silány dotáció (130 frt egy évre) miatt állandóan se. kisem marad ez állomáson, ha ugyan elfoglalja is azt, és épen ez a legnagyobb hátránya az egyházközségnek; míg egy paptanítói állomás szervezése által segítve lenne a bajon. Az énekvezéri tisztelet a paptanító teljesítésére és a mikor ezt nem teheti (pl. urvacSORAOSZTÁS és textus felvétel alkalmával) egy arra alkalmas, s a paptanító felelőssége és felügyelete alatt álló emberre bíztnék az énekvezetés, a mely teendőért a jelenleg is folyamatban lévő 30 frt. domesztikai segély adatnék neki.

Ez egyházmegye évi segély szükséglete:

1. Paptanítói állomásokra (10., 11., 12. szsz.)	450 frt.
Ennek tőkéje	9000 frt.
2. Tőkeképzés által segélyezésre (13. 14. 15.,)	500 frt.
Ennek tőkéje	10,000 frt.
Összesen:	950 frt. ennek tőkéje 19,000 frt.

XIII. Nagy-Szebeni egyházmegye.

Felekezetközi arány: Ref. 6630. Róm. kath. 7.829 Gör. kath. 47,555. Gör. kel. 101,217. Ág. hitv. 44,443. Unit. 200. Izr. 1201. Egyéb 25. Anyaegyház 17. Körlelkésszég 2. Leányegyház és diaspora 36.

Társítandó egyházközségek:

1. Kis-Enyed, ref. 180, rkath. 6, gkath. 329, gör. kel. 354, ág. 2. = 871, (És Buzd, Szerdahely, Szelistye diasporák, melyeknek csekély lélekszáma az anyaegyházba be van számítva) Pfiz 506 frt 77 kr. b) Pókafalva, ref. 70, rkath. 20, gkath. 49, gkel. 663, ág. 356, unit. 4, izr. 18. = 1180 (és Kis-Kerék, Veresegyháza, Preszáka, O.-Bogát diasporái, melyeknek 1. száma 26). Pfiz. a fönnebbiben benne van. Összes ref. 276. 2 a) Alamor, ref. 151, rkath. 16, gkath. 591, gkel. 569, ág. 5, unit. 2, izr. 5, egyéb 18. = 1374. b) Örményszékes, ref. 20, rkath. 19, gkath. 638, gkel. 614, izr. 39. = 1330 Összes ref. 171. Pfiz a kettőből 488 frt. 3. a) Mikeszász, ref. 162, rkath. 72, gkath. 110, ág. 6, unit. 7, izr. 45. = 402. Pfiz. 383 frt. 12 kr. b) Hosszuaszó, ref. 98, rkath. 104, gkath. 323, gkel. 17, ág. 461, unit. 4, izr. 70. = 1077 Pfiz. 359 frt. 11 kr. Összes ref. 260. Összes papifiz. 742 frt. 23 kr. kér még 50 frtot, ennek tőkéje 1000 frt. 4. a) M.-Péterfalva, ref. 455, róm. kath. 7, gkath. 34, ág. 1. = 497 Leányegyháza: Szancsal, ref. 16, rkath. 9, gör. kath. 1508, gkel. 26, izr. 41. = 1600. Pfiz. 394 frt. 6 kr. b) M.-Bénye, ref. 99, rkath. 22, gkath. 948, gkel. 12, ág. 27, unit. 8, izr. 12. = 1138. Pfiz. 117 frt. 90 kr. Összes ref. 570. Összes papifiz. 511 frt 96 kr. 5. a) M.-Lapád, ref. 751, gkath. 54, izr. 17. = 822. Pfiz. 521 frt 4 kr. b) Aszonynépe, ref. 145 rkath. 14, gkath. 413, ág. 5, unit. 3, izr. 11. = 591. Pf. 30 frt. Összes ref. 896. Összes papifiz. 551 frt. 4 kr. Jelenleg is a m.-lapádi lelkész szolgál ide, fuvardíj czimen kér még 50 frtot, ennek tőkéje 1000 frt. 6. a) Hari, ref. 201, róm. kath. 8, gkath. 13, gkel. 469, izr. 5. = 696. Pf. 347 frt. 26 kr. b) Nagy-Lak,

(a nagy-enyedi egyházmegyéből) ref. 308, rkath. 26, gkath. 590. unit. 13, izr. 6 = 943. Pf. 364 frt. 56 kr. Összes papifiz. 711 frt 82 kr.

Tökeképzés által segélyezendő egyházközségek:

7 M.-Becze, ref. 520, róm. kath. 1, gkath. 90, g. kel 487, izr. 10. = 1108. Pf. 359 frt, 83 kr, kér még 140 frtot, ennek tőkéje 2800 frt. 8. Oláhujfalusi körlelkészség összes ref. 245. Pf. 394 frt. 65 kr. kér még 110 frt. ennek tőkéje 2200 frt. 9. Túr, ref. 88, rkath. 367 gkath. 908, gkel. 14, izr. 7 = 1384. Jelenleg papkántortanító van; a kántortanítói állomás különszervezendő. 10. Balázsfalva, ref. 238, rkath. 86, gkath. 796, ág. 19. unit. 2, izr. 87. = 1228. Pf. 176 frt 79 kr. Kér még 524 frtot, ennek tőkéje 10,500 frt. 11. Bükös, ref. 180, rkath. 16, gkath. 140, gkel 591, ág. 56, izr. 10. = 993 Pf. 492 frt. 86 kr. Kér még 8 frtot, ennek tőkéje 160 frt. Van egy leányegyháza. Ó-Ivánfalva 9- és egy diasporája Szász-Kövesd 13 rellel

Megjegyzés. Az 1. sorszám alattiak tulajdonképen körlelkészségekké volnának alakítandók, illetőleg mostani, tényleg egyesült viszonyuk törvényesítendő. Tekintve azonban azt, hogy Pókafalván 19 tanköteles van, itt egy lévitatanítói állomás volna szervezendő, a mit azonban csak külsőlegylet lehet eszközölni, mivel az egyházközségi tagok a papi fizetésen kívül nem tudnak már áldozni.

1 Alamor és Örményszékes is már tényleg egyesültek, az alamori pap szolgál. e viszony törvényesítendő.

A 3. sorszám alatt említett Mikeszászáni paptanító van; a hosszuaszóival együttes 742 frt 23 kr. összegből a mikeszászáni 383 frt 12 kr, kipótolandó 500 frtra 116 frt. 88 krral, s ehhez jön 50 frt segély fuvarbér czímen; a megmaradt hosszuaszóit 241 frt 23 krral. Hosszuaszon lévitatanítói állomás lenne szervezendő.

A 4. sorszám alatt föl van véve társítandónak M-Bénye is, ez egyházközség a küküllői egyházmegye táblázatának 9. sorszáma alatt is föl van véve, mint B.-Szentmiklóssal társítandó, valamelyik uton-módon a szükségletei mulhatatlannal apasztandók, mert papfizetése nagyon csekély. A szebeni traktus véleménye szerint a bényei tanítói fizetésből 117 frt 90 kr. a m.-péterfalvi társításra fordítván, a megmaradt 150 frt-hoz adandó a tanító számára az egyházközség használatában levő kanonika.

A 7 sorszám alatt említett M.-Becze földrajzi fekvésénél fogva más egyházközséggel nem társítható, de tekintve a lelkészi teendő számos voltát, segélyezésre hathatósan ajánlatik.

A 8. sorszám alatt említett oláhujfalusi körlelkészség dotatíója, tekintettel terhes szolgálataira és exponált helyzetére, igen csekély, a miért a papfizetésnek 500 frtra emelése ajánlatik.

A 6. sorsz. alatt említett Hari egyházközség fekvése olyan, hogy annak társítása lehetetlen ezen egyházmegyében levő egyházközséggel, azért hozott kombinációba a legközelebb fekvő Nagy-Lak egyházközséggel (mely enyedi egyházmegyéhez tartozik), mely az enyedi egyházmegye táblázatán 3. ssz. alatt tökeképzésre van följárva.

A 9. sorszám alatt említett Túr önállóan föntartandó, miután azonban itt a jelenlegi lelkész egyszersmind tanító és kántor is, tehát három hivatalt visel, a kántortanítói kötelesek teljesítése alól fölmentendő. egy kántortanítói állomás szervezendő. A javadalom-összegekről és esetleges segélyezésről nincs említés az egyházmegyei fölterjesztésben, az 1881-ki összeírás szerint a javadalom 489 frt 26 kr.

A 10. sorszám alatt említett Balázsfalva egyházközség lelkészi javadalma az 1881-ki felvétel szerint 415 frt

83 kr. az egyházmegyei fölterjesztésben csak annyi van említve, hogy az egyházközség részéről 176 frt 79 kr jár. Tekintve, hogy e községben igen fontos felekezeti és nemzeti érdekeink vannak, a fizetés legalább 700 frtra emelendő. E helyen énekvezérről is gondolkodni kell.

Ez egyházmegye szükséglete:

Évi segély 882 frt. Ennek tőkéje 17,660 frt.

XIV Udvarhelyszéki egyházmegye.

Felekezetközi arány: Ev ref. 36,363. Róm. kath. 86,800. Gör. kath. 30,467 Gör. kel. 74,692 Ág. 34,635 Unit. 19,086. Izr. 1213. Egyéb 104. Anyegyház 40. Körlelkészség 1. Leányegyház és diaspora 34.

Társítandó egyházközségek:

1. a) Telekfalva, ref. 375. Pfiz. 375 frt. b) Sándorfalva, ref. 179, rkath. 2, unit. 3. = 184. Pfiz. 59 frt. Összes ref. 554. Összes papifiz. 434 frt. 2. a) Farczád, ref. 489, rkath. 26, unit. 5. = 529. Pfiz. 385 frt. b) Sükő, ref. 218, róm. kath. 26, unit. 13. = 257. Pf. 264 frt Összes ref. 716. Összes papifiz. 649 frt. 3. a) Rugonfalva, ref. 722, rkath. 18, gkath. 6, gkel. 3. ág. 8, unit. 27. = 794. Pfiz. 397 frt. b) Bethfalva, ref. 413, római kath. 28, gkath. 9, gkel. 37, unit. 7, izr. 3 = 497. Pfiz. 341 frt. Összes ref. 1135. Összes papifiz. 738 frt. 4. a) Dálya, ref. 703, rkath. 4 gkath. 7, unit. 17, izr. 9. = 740. Pfiz. 517 frt. b) Ége, ref. 290, rkath. 2, gkel. 2, unit. 6. = 300. Pfiz. 345 frt Összes református 993. Összes papifiz. 862 frt. 5. a) Szenterszébet, ref. 853, római katolikus 5, gkath. 136, ág. 2, unit. 55. = 1051. Pfiz. 496 frt. b) Kis-Solymos, ref. 215, rkath. 9, unit. 876. izr. 4 = 1104. Pf. 262 frt. Összes ref. 1068. Összes pfiz 691 frt 6. a) Szolokma, ref. 535, rkath. 26, unit. 2, izr. 7. = 570. Pfiz. 334 frt. b) Kűsmöd, ref. 613, r. kath. 28. gkath. 52, gkel. 26, unit. 29, izr. 3. = 731. Pf. 266 frt. Összes ref. 1148. Össz. pf 600 frt.

Paptanítói állomási szervezendő egyházközségek:

7. Kőrispatak, ref. 856. rkath. 10, gkath. 31, unit. 277. izr. 16 = 1200. Pfiz. 431 frt. tan. fiz. 245 frt. Összes. 676 frt. Tk sz. 131. 8. Kűsmöd, ref. 613, (L. a 6. sorsz. alatt) Pfiz. 266 frt. tan. fiz. 188 frt. Össz. 454 frt. 9. Patakfalva, ref. 325, rkath. 28, gkel. 1. unit. 2. = 356. Papifiz. 321 frt., tanítói fiz. 160 frt. = 481 frt.

Körlelkészséggé alakítandó egyházközségek:

10. a) Bikafalva, ref. 327, rkath. 35, gkath. 1, unit. 1. = 364. Pf. 218 frt. b) Hodgya, ref. 394, rkath. 7, gkath. 1 unit. 1. = 403. Pfiz. 264 frt. c) Óczfalva, ref. 245, rkath. 6. = 251. Pfiz. 183 frt. Összes létszám 1018, ebből ref. 966, rkath. 48, gkath. 2. unit. 2 Összes papifiz. 46, unit. 10. = 449. Pfiz. 296 frt. b) Árváthfalva, ref. 191, rkath. 4, gkath. 1, gkel. 1, unit. 1. = 198. Pfizetés benne van az előbbiében, mivel ez egyházközség F.-Boldogasszonyfalvának jelenleg is filiája. c) Patakfalva, ref. 325, rkath. 28, gkel. 1, unit. 2. = 356. Pfiz. 321 frt. Összes létszám: 1003, ebből ref. 909, rkath. 78, gkath. 1, gkel. 2, unit. 13. Össz. pfiz. 617 frt.

Tökeképzés által segélyezendő egyházközségek:

12. Csekefalva, ref. 341, rkath. 1, unit. 244, izr. 4. = 590. Pfiz. 400 frt, kér még 60 frtot, ennek tőkéje 1200 frt. 13. Rugonfalva, ref. 722, rkath. 18, gkath. 6, gkel. 3, ág. 8. unit. 27. = 794. Pfiz. 397 frt. Kér még 100 fo-

rintot, ennek tőkéje 2000 frt. 14. Mátisfalva, ref. 391, unit. 3. = 394. Pfiz. 393 frt. Kér még 100 frtot, ennek tőkéje 2000 frt. 15. Héviz, ref. 488, rkath. 73. gkel. 114, ág. 9, unit. 578, izr. 66. = 1328. Pfiz. 373 frt. Kér 130 frtot, ennek tőkéje 2600 frt. 16. Héjjasfalva, ref. 544, rkath. 39, gkath. 29, gkel. 617, ág. 1, unit. 36, izr. 20. = 1250. Pfiz. 347 frt. Kér még 153 frtot, ennek tőkéje 3060 frt. 17. Ujszékely, ref. 274, rkath. 8, gkath. 7, gkel. 40, unit. 449, izr. 4 = 782. Pfiz. 354 frt. Kér még 140 frtot, ennek tőkéje 2920 frt. 18. Szolokma, ref. 535, rkath. 26, unit. 2, izr. 7. = 576. Pfiz. 334 frt. Kér még 150 frtot, ennek tőkéje 3000 frt. 19. Szentlászló, ref. 203, gkath. 2, unit. 4. = 209. Pfiz. 359 frt. Kér még 141 frtot, ennek tőkéje 2820 frt. 20. Ége, ref. 290, róm. kath. 2, gkel. 2, unit. 6. = 306. Pfiz. 345 frt. Kér még 150 frtot, ennek tőkéje 3000 frt. 21. Homoródszentmárton, ref. 256, rkath. 41, gkath. 44, gkel. 6, unit. 477, izr. 7 = 831. Pfiz. 307 frt. Kér még 200 frtot, ennek tőkéje 4000 frt. 22. Voldorf, ref. 155, rkath. 9, gkath. 14, gkel. 348, ág. 5, unit. 4, izr. 7 = 542. Pfiz. 306 frt. Kér még 200 frtot, ennek tőkéje 4000 frt. 23. Bözöd, ref. 360, róm. kath. 15, unit. 802, izr. 11. = 1188. Pfiz. 319 frt. Kér még 200 frtot, ennek tőkéje 4000 frt. 24. Kis-Solymos, ref. 215, róm. kath. 9, unit. 876, izr. 4. = 1104. Pfiz. 262 frt. Kér még 200 frtot, ennek tőkéje 4000 frt. 25. Alsó-Siménfalva. (filiákkal) ref. 458, rkath. 21, gkath. 41, gkel. 3, unit. 669, izr. 8. = 1200. Pfiz. 262 frt. Kér még 200 frtot, ennek tőkéje 4000 frt. 26. Bún, ref. 493, rkath. 37, gör. kel. 1259, ág. 2, unit. 22, izr. 46. = 1859. Pfiz. 203 frt. Kér még 200 frtot, ennek tőkéje 4000 frt. 27. Fiafalva, ref. 478, rkath. 6, gkel. 48, unit. 343. = 875. Pfiz. 242 frt. Kér még 200 frtot, ennek tőkéje 4000 frt. 28. Bethfalva, ref. 413, rkath. 28, gkath. 9, gkel. 37, unit. 7, izr. 3. = 497. Pfiz. 341 frt. Kér 160 frtot, ennek tőkéje 3200 frt.

Megjegyzés. Ezen egyházmegye táblázatos kimutatása két véleményezés alapján dolgoztatott ki: az egyik az 1888. július 7-én tartott egyházmegyei közgyűlés határozatából fölterjesztett véleményes javaslat, a másikat az egyházmegye esperese terjesztette föl 1888. november 14-én. Ez okból történt az, hogy több egyházközség például mind a társítandók, mind a tőkeképzés által segélyezendők rovatába föl van véve; e két féle tervezet közül valamelyik az illető egyházközségekre nézve minden esetre megvalósítandó és pedig az, a melyik legcélszerűbbnek és a körülmények, illetőleg a segélyre fordítandó összeg mennyisége folytán legkönnyebben kivihetőnek tűnik föl.

A következő egyházközségek fordulnak elő két féle rovatban: Rugonfalva (3. és 13. sorszám alatt), Bethfalva (3. és 28. sorsz. alatt), Ége, (4. és 20) sorsz. alatt), Kis-Solymos (5 és 24. sorsz. alatt), Szolokma (6. és 18. sorsz. m. alatt), Küsmöd (6. és 8. sorsz. alatt), Patkafalva (9. és 11. sorsz. alatt).

Nemzetiségi érdekek szempontjából a 15. sorsz. alatt említett Héviz különösen ajánlatik segélyezésre.

Hitfelekezeti szempontból ajánlatnak: Uj-Székely. (17. sorsz. alatt), Homoródszentmárton (21. sorsz.), Voldorf, (22. sorsz.), Bözöd (23. sorsz.) Kis-Solymos (24. sorszám), A-Siménfalva (25. sorszám). Bún (26. sorszám).

Van ez egyházmegyében három diaspora: Dobó, 1 sz. 82, Vágás és Bita, (e két utóbbiról semmi említés a névkönyvben, de ezekben is lakik néhány ref.) Dobón lévitai állomás van, melynek évi javadalma 164 frt 28 kr. ezen szórványok a közlekedés nehézségei miatt nem affiliálhatók, ezen kívül a körül lévő tekintélyes katolikus egyházközségek közé

élkelve könnyen elenyésznek, ha magukra hagyatnak. Épen azért itt áldozattal is paptanítói állomás szervezendő, Dobón van is ref. templom.

Sütkő és Farczád egyházközségek társítása a 2. sorszám alatt föl van ugyan véve, de figyelembe veendő, hogy az egyházmegyének e kérdésre 12—1888. sorsz. alatt a főnebb említett közgyűlés határozatából fölterjesztett javaslatának mellékleteképen az igazgató-tanácsi 1653—1888. sz. iratcsomagában található és a nevezett egyházközségeknek 48 1888. és 49—1889 sz. alatt fölvevett jegyzőkönyvei határozottan protestálnak e társítás ellen és mindkettő külön önálló egyházközségnek meg akar maradni. Ujabban a sütkői egyházközség épen kérelmezett időközben megtűresült papi állomásának a főtiszt. püspök általi betöltéséért, lemondva ez egy alkalommal a papválasztási jog gyakorlásáról. E kérdés jelenleg a megoldás felé közeleg.*)

Ezen egyházmegye évi segélyösszege: 2690 frt, ennek tőkéje: 53,800 frt.

XV. Sepsüi egyházmegye.

Felekezetközi arány: Ev. ref. 22,907. Róm. kath. 11,137. Gör. kath. 3,664. Gör. kel. 40,605. Ág. ev. 38,386. Unit. 3,246. Izr. 856. Anyaegyház 35. Körlelkészség 1. Leányegyház és diaspora 14.

Társítandó egyházközségek:

1. Magyarós, ref. 436, róm. kath. 6, gkel. 48, unit. 2. = 492. Pfiz. 425 frt. 60 kr. b) Szacsva, ref. 297, rkath. 21, gkath. 5, gkel. 8. = 331. Pfiz. 225 frt. Összes ref. 733. Összes papifiz. 650 frt. 60 kr. 2. a) Éresztevény, ref. 311, róm. kath. 9, gör. kath. 3, gör. kel. 15, unit. 1. = 239. Pfiz. 258 frt. 60 kr. b) Maksa (a kézdi egyházmegyében) ref. 731. róm. kath. 35. gkath. 5, gkel. 36, unit. 6, izr. 4. = 817. Pfiz. 674 frt. Összes ref. 942. Összes papifiz. 932 frt. 60 kr. 3. a) Gidófalva, ref. 749, róm. kath. 48, gkath. 35, gkel. 1, unit. 3. izr. 3. = 839. Pfiz. 768 frt. 51 kr. b) Martonos-Fotos, ref. 515, r. kath. 5. gkath. 11, gkel. 1, unit. 2. = 524. Pfiz. 320 frt. Összes ref. 1264. Összes papifiz. 1088. frt. 51 kr. 4. a) Kilyén, ref. 310. róm. kath. 61, gkath. 7, gkel. 42, unit. 39. = 459. Pf. 285 frt. 85 kr. b) Szotyor, ref. 423, r. kath. 74, gkath. 3, gkel. 2, unit. 17. = 519. Pf. 390 frt. 31 kr. Összes ref. 733, összes papifiz. 676 frt. 16 kr.

Tőkeképzés által segélyezendő egyházközségek:

5. Kököcs, ref. 304. róm. kath. 14, gkel. 372, ág. 4, unit. 295. = 989. Pf. 465 frt. 14 kr. Kér még 150 frtot, ennek tőkéje 3000 frt. 6. Kilyén, ref. 310, rkath. 61, g. kath. 7, gkel. 42, unit. 39. 459 Kér még 150 frtot, ennek tőkéje 3000 frt. 7. Árkos, ref. 323, róm. kath. 102, gkath. 76, gkel. 17, unit. 907, izr. 5. = 1430. Pf. 455 frt. 80 kr. kér még 100 frtot, ennek tőkéje 2000 frt. 7. Komolló, ref. 468, rkath. 11, gkel. 126, unit. 16. = 621. Pfiz. 571 frt. 86 kr. kér még 100 frtot, ennek tőkéje 2000 frt. 9. Málnás, ref. 691, róm. kath. 105, g. kath. 26, gkel. 20, unit. 2, izr. 7 = 851. Pfiz. 396 frt. Kér még 150 frtot, ennek tőkéje 3000 frt. 10. Szotyor, ref. 423, róm. kath. 74, gkath. 3, gkel. 2, unit. 17. = 519. Pfiz. 390 frt. 31 kr. Kér még 150 frtot, ennek tőkéje 3000 frt. 11. Bessenyő, ref. 536, róm. kath. 31, gkath. 4, g. kel. 20, unit. 2, izr. 6. = 599. Pf. 311 frt. 67 kr. kér még 100 frtot, ennek tőkéje 2000 frt. 12. Kis-Borosnyó, ref. 540, rkath. 21, gkath. 6, gkel. 635, unit. 2.

*) E munkálat összeállítását után meg is oldatott annyiban hogy Sütkő minden pályázat kizárásával, egyhangulag papot vit, magának.

—1304. Pf. 274 frt. 44 kr. Kér még 100 frtot, ennek tőkéje 2000 frt. 13. Réty, ref. 818, rkath. 26, gkath. 2, gkel. 15. unit. 3, izr. 14. —878. Pf. 711 frt. 68 kr. Kér még 100 frtot, ennek tőkéje 2000 frt. 14. Lisznyó, ref. 588, róm. kath. 17, gkath. 275. gkel. 220, unit. 8, izr. 3. —1101. Pf. 540 frt. kér még 100 frt. Ennek tőkéje 2000 frt. 15. Bodola, ref. 649, róm. kath. 291. gkel. 789, ág. 50, izr. 7, egyéb 6. —1792. Pf. 390 frt. 90 kr. Kér még 100 frtot, ennek tőkéje 2000 frt. 16. Angyalos, ref. 569, róm. kath. 6, gkath. 1, gkel. 1, izr. 7. —584. Pf. 471 frt. 50 kr. Kér még 100 frtot. Ennek tőkéje 2000 frt. 17. Egerpatak, ref. 587, róm. kath. 7, gkath. 7, gkel. 4, unit. 2, izr. 3. —621. Pf. 400 frt. Kér még 100 frtot, ennek tőkéje 2000 frt.

Megjegyzés. Ezen egyházmegye felterjesztésében a papi fizetések kimutatása, — az újabb becslés szerint — hiányzott, s azért itt az 1881-ki conscriptio adatai vannak fölveve.

Az egyházmegye véleményes felterjesztése szerint a papantitói állomások szervezését nem tartja célravezetőnek, éppen azért ezt nem is ajánlja egy egyházközségre nézve sem. A körlelkési állomások szervezésére nem is reflektál. A társítandók között van említve a 2. sorszám alatt Eresztevény, mely a kézdi egyházmegyébe kebeleztetett Maksához nagyon közel fekszik, vele úgy szólva össze van forrva, ezért ajánlatos ezeknek társítása.

Nemzetiségi, s ekként felekezeti érdekeink hathatósan sürgetik a következő egyházközségek megerősítését: Kökös (5. sorsz.), Kis-Borosnyó (12. sorsz.), Bodola (15. sorsz.), a mely községekben mindenütt túlyomó oláh nemzetiség által van veszélyeztetve fajunk, s felekeztünk, s a hol a ref. pap hazafias missiót teljesít.

Csak felekezeti szempontból ajánlatos a segély a következő egyházközségek számára: Kilyén (6. sorsz. a mely a 4. sorsz. alatt a társítandók közé is föl van véve), Árkos (7. sorsz.), Komolló (8. sorsz.), Málnás (9. sorszám). Szegénység okán segélyezendők: Bessenyő (11. sorsz.) Réty (13. sorsz.), Lisznyó (14. sorszám), Angyalos (16. sorsz.), Egerpatak (17. sorsz.)

A 4. sorsz. alatt Kilyénnel egyesíteni tervezett Szotyor a tőkeképzés rovatában is föltalálható a 10. sorsz. a., hogy, ha az előbbi társítás nem történhetnék meg, tőkeképzés által segélyezhető legyen.

Ez egyházmegye évi segély összeg járuléka 1500 frt, ennek tőkéje 30,000 frt.

A segélyezésre ajánlott egyházközségek ajánlkoznak az illető törlesztési hányad fizetésére.

XVI. Orbai egyházmegye.

Felekezetközi arány: Ev. ref. 13,260. Róm. kath. 8,240. Gör. kath. 434. Gör. kel. 2,206. Ág. 43. Unit. 13. Izr. 26. Egyéb 1. Anyaegyház 11. Körlelkészség — Leányegyház és diaspora 6.

Tőkeképzés által segélyezendő egyházközségek:

1. Szörcse. ref. 639, róm. kath. 27, gkath. 2, gkel. 2, unit. 2, egyéb 1. — 673. Leányegyház: Tamásfalva, ref. 483, rkath. 73. — 556. Összes ref. 1122. Pfiz. 513 frt. 53 kr. Kér még 100 frtot, ennek tőkéje 2000 frt. 2. Körös, ref. 748, rkath. 8, gkath. 6. — 762. Pfiz. 466 frt. 93 kr. Kér még 100 frtot. Ennek tőkéje 2000 frt. 3. Czófalva, ref. 354, rkath. 7, gkel. 9. — 370. Leányegyház Várhegy, ref. 70, rkath. 1, izr. 1. — 72. Összes ref. 424 Pfiz. 431 frt. 21 kr. Kér még 100 frtot. Ennek tőkéje 2000 frt. 4. Páké, ref. 728, rkath. 35, gkath. 2, gkel. 5, izr. 5. —

775. Pfiz. 388 frt. 62 kr. Kér még 100 frtot. Ennek tőkéje 2000 frt. 5. Páva, ref. 614, rkath. 219, gkath. 20, gkel. 9, egyéb 1. — 863. Pfiz. 452 frt. 19 kr. Kér még 100 frtot. Ennek tőkéje 2000 frt. 6. Telek, ref. 763, rkath. 18, gkath. 5, izr. 4. — 790. Pfiz. 555 frt. 58 kr. Kér még 100 forintot. Ennek tőkéje 2000 frt

Megjegyzések. Az orbai egyházmegye hat 3-ad osztályu egyházközséget ajánl föl tőkeképzés által való segélyezésre ezek közül az 1. sorszám alatt említett Szörcse-Tamásfalva leányegyház községével a katholicismus határszélén fekvén (Tamásfalván kath. leányegyházközség van) e papi állomás nemcsak fentartandó, hanem lehetőségig megerősítendő is.

A 2. sorszám alatt említett Körös segélyezését ajánlják szegénysége és költséges építkezései. Az egyházközség is hajlandó a tőkék kamataiból ellenőri fizetés czímen 25 frttal javítani a papifizetést,

A 3. sorszám alatt említett Czófalva Várhegy leányegyházközségével fentartandó, éppen azért maga az egyházközség is kész az eddigi 42 kr. csekély failletményt fölemelni 1 frt. 20 kr-ra, az eddigi iskolakertet — mely a községi iskola mellett visszamaradt az egyházközségnek átadni a lelkész használatába, s ha még ehez hozzá veszi a lelkési kanonika évi haszonbérét: a lelkési fizetés 500 frtra biztosan tehető, e mellett kéri a 100 frtot.

A 4. sorsz. alatt említett Páké egyházközség véleménye szerint a jelenlegi papifizetés az állami iskolában teljesítendő vallás tanításért az államtól útalványozott 60 frttal, s a haszonbérletről és községi pénztárból kötelezőleg följánlott más 60 frttal 508 frt 62 kr-ra emelkedik, e mellé kéri a 100 frt évi segélyt.

Az 5. sorszám alatt említett Páva egyházközség határozatilag kimondotta volt, hogy a papi képét 500 frttal megváltja, ez ügy föl is terjesztett a mélt. Ig.-Tanácshoz megerősítés végett. Mivel a község lakóinak jó része róm. kath. vallásu, e papi állomás megerősítése ajánlatos.

Az eddig említett 1—5. sorsz. alatti egyházközségek mind hajlandók és képesek az illető törlesztési hányadot fizetni, csak a 6. sorsz. alatt említett Telek nem tudja teljesíteni, ez, az egyházközség határozata szerint, a folyósítandó évi 100 frtból vonatnék le oly kikötéssel, hogy „ebben a megyét ne legyen szabad a papnak akadályozni.“

Ez egyházmegye évi szükséglete 600 frt, ennek tőkéje 12000 frt

XVII. Kézdi egyházmegye.

Felekezetközi arány: Ev. ref. 10,350. Róm. katolikus 24,608. Gör. kath. 660. Gör. kel. 4544. Ág. 91. Unit. 23. Izr. 31. Egyéb 8. — Anyaegyház 13. Körlelkészség 1. Leányegyház és diaspora 5. E számba nincs fölvéve a csikmegyei körlelkészséghez tartozó számtalan diaspora.

Társítandó egyházközségek:

1. a) Mátisfalva, ref. 191, rkath. 18, gkel. 3. — 212. Pfiz. 264 frt. 29 kr. b) Márkosfalva, ref. 613, rkath. 67, gkath. 22, egyéb 2. — 704. Pfiz. 460 frt. 18 és $\frac{1}{2}$ kr. Összes ref. 804. Összes papifizetés: 724 frt. 47 és $\frac{1}{2}$ kr.

Tőkeképzés által segélyezendő egyházközségek:

2. Kézdi-Mártonfalva, ref. 340, rkath. 116, gkel. 5. — 461. Pfiz. 333 frt. 96 kr. Kér még 200 frtot. Ennek tőkéje 4000 frt. 6. Ikafalva, ref. 496, rkath. 232, gkath. 19, gkel. 16, — 763. Pfiz. 378 frt. 1 kr. Kér még 200 frtot, ennek tőkéje 4000 frt.

Megjegyzés. A helyi és felekezeti viszonyok tekintetbe vételével csakis Mátisfalvának Márkosfalvához csatolása eszközölhető és eszközölendő az anyaegyház jelleg megtartása mellett.

A 2. és 3. sorszám alatt említett K-Mártonfalva és Ika falva exponált egyházközségek, melyek a katholicismus szélén, mint őrbástyák állanak a jelzett okból, s helyi

viszonyoknál fogva is külön, önálló anyaegyházi jellegükben minden áron fentartandók, s ezért ajánlatnak 200—200 évi segélyre.

Az egyházmegye fölterjesztésében nincs említés arról, hogy e két egyházközség hajlandó-e és képes-e az illető törlesztési hányadot fizetni.

Évi segély-járadék 400 frt, ennek tőkéje 8000 frt.

Jegyzet: 1. kolozsvári és erdővidéki egyházmegyék nem lettek fölvéve e kimutatásba; az előbbiben lévő két egyházközség papi állomásai nem igényelnek segélyt, az utóbbiban van három oly szűkös javadalmozású papi állomás, melyek mélytán volnának segélyezhetők, de az egyházmegye fölterjesztése szerint, az illető egyházközségek nem fogadták el a szükségletek apasztásának egyik módját is és a papi állomásoknak a jelen viszonyok szerinti fentartását kívánják. Ez egyházközségek: Bibarcfalva, Bodos és Száldobos.

2. Némely papi állomás javadalma az illető egyházmegyei fölterjesztésben nem volt jelezve; az ilyeneknél az 1881-ki conscriptio adatai vétettek figyelembe.

3. A felekezeti viszonyok feltüntetésénél a ref. lelkek száma a legújabb névkönyv adataiból, az idegen felekezetűek száma a „Helységnevtár“ adataiból lett kiírva.

